

ŐSZI ZAVARGÁSOK 2006

Horváth Viktor	005	Ki látta a betűket a közvetítés után?
Keresztesi József	007	versek
Jorgosz Baia	009	Játék a betűkkel
Bánki Éva	010	Utazás a Határvidékre
Szalay Miklós	016	A jelenés
Benedek Szabolcs	018	Az ideg
Kiss László	020	Őszi chanson
Dilányi Benjámin	021	Olvasó nép: csigolyák
elek	022	csak a versek
Petrovics Alexandrinus	023	Beszél a fákkal a bús őszi szél
Andy Body	024	Google és de Magóg lyánya vagyok
Marczinka Csaba	025	tavalyi forradalmasdi
Borbély András	026	Grósz Vadák
Molnár Illés	031	Vérgáz
Bán Olivér	032	Macskakő
Zsákos Ferenc	033	Szeptember végén
Demeter Ferenc	038	Őszi bő- szóda
Ifj. Vödör Tímea	039	Zsidórobot
Árvai Ferenc Ödön	042	Mint vitorlás a tavon (részlet)
Farkas Gyuláné István	044	kisprózák
Konom Róbert	047	Kafka, Borges meg a többiek

PERMUTÁCIÓ

Óváry Emma	055	Fájni fog
Spiegelmann Laura	057	Édesmindegy
Csobánka Zsuzsa	059	A vérivó
Zsávolya Zoltán	062	Halljad! miket mond a Lekötött Betét...
Ardamica Zorán	064	versek
Pál Dániel Levente	067	versek
Alexis Bramhook	069	Szentháromság
Rimóczi László	071	Halálpontos egypercesek
Középkor-reneszánsz-kora újkor	075	Gil Vicente: A Pokol bárkája (részlet)

MODULÁCIÓ

Batta Barnabás	081	A Zenei Újrahasznosítás Kora (II.)
L. Varga Péter	090	A diskurzusok retorikája: redundanciák, kánonok és interakciók mint kulturalitás
H. Nagy Péter	094	Disneyland, Drakula-park, Ópusztaszer

CODA

Terry Pratchett	099	Carpe Jugulum
-----------------	-----	---------------

ŐSZI ZAVARGÁSONK 2006

ŐSZI ZAVARGÁSONK 2006

Horváth Viktor

Ki látta a betűket a közvetítés után?

A műsorvezetők Opel és Suzuki személygépkocsikkal érkeztek a zavargás helyszínére, öltöztetésüket az Armani támogatta.

A nemzeti érzelmű zavargók boxerei az Arte Del Ferro, kerékpárláncai a Schwinn, a Gepida és a Babetta gyártmányai voltak.

A nemzetellenes erők dorongjait a Dunaferr nyersanyagaiból a Stahl-Budapest biztosította.

Rendőreink gumibotjait és gumilövedékeit a Magyar Gumiipari Szövetség (MAGUSZ) ajánlásával a Transportbandverbindungssysteme juttatta időben az állományhoz.

Szkinhedjeinket a Gillette és a szepleszel.hu szponzorálta.

A vízgyűk működését a Fővárosi Vízművek Zrt. tette lehetővé (fővédnök: Fővárosi Csatornázási művek Zrt.).

A barikádhoz a faanyagot a Strabag és a Fővárosi Tatarozó Vállalat építkezéseiről hordták el.

Adójának 1%-ával segítse az Országos mentőszolgálatot!

* A szerző köszönetet mond azért, hogy az ötlet csírájával a Dúll Kata termékenyítette +

Keresztesi József

Az Új Párduc zenekar dalszövegeiből

Füzesabony blues

A rock'n' roll csávók Füzesabonynál várják a csatlakozást
A rock'n' roll csávók Füzesabonynál várják a csatlakozást
Ráköpnék a bokabilincsre – jöjjön a vonatkozás

Picike bakter áll a hatalmas ég alatt
Icipici bakter a hatalmas ég alatt
Az egyes vágányon a szerelvény áthalad

Szóke a csajom, akár a repceföld
Szóke a csajom, akár a repceföld
A száját lilára festi, a lábán a körme zöld

Budapesten kitört a brókerlázadás
Budapesten kitört a brókerlázadás
A presszóban a tévén ezt lessük, semmi mást

Figyeld, a brókerzászló hogy kering
Hogy vakít a fehér brókerling
A kormányerők meg a brókerfelkelők
Összecsapnak a Vidámpark előtt

A plázák füstje az égre száll
Breaking News és szürreál
Nézem a tévén, nem olyan nagy dolog
Evvel a világgal már csak fejben számolok

Add a kezed, bébi, fontos a bizalom
Add a kezed, bébi, fontos a bizalom
A citromízű pezsgőport a tenyeredből kinyalom

A tévében egy rohamrendőrt ütnek a brókerek
Lappal ütik a rendőrt a brókerek
Bújj ide hozzám, nekem itt jó veled

Beállok hozzád a zöld IFÁ-val
A platón egy bála Bibliával
Amíg beparkolok, csinálj egy hot-dogot
Itt leszünk együtt örökre boldogok

Picike bakter áll a hatalmas ég alatt
Icipici bakter a hatalmas ég alatt
Az egyes vágányon a szerelvény áthalad

A rock'n' roll csávók Füzesabonynál várják a csatlakozást
A rock'n' roll csávók Füzesabonynál várják a csatlakozást
Ráköpnék a bokabilincsre – jöjjön a vonatkozás

Bányató

elmege a cirkusz bontják a sátrat
a mennyei seregek nyeregbe szállnak
a hegyerincen vonul a menet
sziluettek a bányató felett

a stégen ott ül és kuttyogat
David Bowie strandpapucsban
húzod a lassú kortyokat
és a szemed mögé a hold belobban

a mennyei seregek nyeregbe szállnak
és nem helyeslik hogy itt aludtok
támad a szél a tó felől
és arcodba vágja a vattacukrot

*valamire még fizessünk elő
vagy húzzunk el a nagy esők elől
valamire még fizessünk elő
vagy húzzunk el a nagy esők elől*

megúszunk néhány buziverést
és úszunk úszunk azóta is
az ott fölöttünk a köztársaság
ez itt alattunk a dunakavics

amit a gatyánk zsebében csörgetünk
amíg a slusszkulcs amit pörgetünk
felszikrázik a februári
napban hogy szavakat sem találni

olyan szép olyan csillogó
mint nyáron a régi bányató
hogy föltekintesz a téli napba
és ráüvöltesz hogy hagyja abba

*valamire még fizessünk elő
vagy húzzunk el a nagy esők elől
valamire még fizessünk elő
vagy húzzunk el a nagy esők elől*

bontják a sátrat elmegy a cirkusz
sír a szerelmes tűznyelő
a vattacukor a kezére ragad
letörli neki egy szőke nő

szállj nyeregbe tarts nyugatnak
és bízzál bennem hogy nem szopatlak
gyűjts rá a régi nótára
ez az ideges szavak szótára

a világvégen lenn a stégen
pecázik minden popzenész
aki sokáig néz a bányatóba
a bányató arra visszanéz

*valamire még fizessünk elő
vagy húzzunk el a nagy esők elől
valamire még fizessünk elő
vagy húzzunk el a nagy esők elől*

J á t é k a

Jorgosz Baia

b e t ű k k e l

Ríni

Írni

INRI

*

Temető

Ó temet

Ó tetem

*

Kantot?

Tankot?

Bánki Éva Utazás a Határvidékre❖

A pestis csapása elől menekülő nemesifjak egy kis csoportja útra kél, hogy egy olyan vidéket találjon, mely hírét sem hallotta még a dögvésznek.

Isten Fia üdvösséges megtestesülésének ezerháromszáznegyvennyolcadik évében, Firenze városában, mely szépségével felülmúlja a többi itáliai városokat, kiütött a vész, melyet az égistek hatalma vagy Istennek a bűnös cselekedeteinken érzett haragja zúdított a halandókra. A pestis alig néhány éve bukkant fel távoli országokban; és minekutána ott rengeteg embert elpusztított, a híre eljutott Itáliába, és feltartóztathatatlanul terjedt egyik helyről a másikra. Úgy látszott, hogy a betegség gyógyításában sem orvosi tanács, sem semmiféle orvosság nem segít. A járvány oly fertőző volt, hogy nemcsak a betegek, hanem a mendemondák, a híresztelések is terjesztették a kórt. (...)

Némelyek ezért akképp vélekedtek, hogy a mértékletes élet, a testi-lelki nyugalom, a rossz hírektől és kicsapongásoktól való óvakodás megnöveli az ellenálló erőt a bajjal szemben. Így hát az élni vágyó fiatalok társaságokba verődtek, bezárkóztak azokba a házakba, melyeket elkerült a járvány, ahol nem volt beteg, és igen mértékletesen, lármás mulatságok nélkül élvezték a legfinomabb borokat és ételeket.

De a balsors egyre kevesebb ilyen házat hagyott Firenzében! Ezért hát a tehetősek, a fiatalok megszállták a Firenze környéki villákat, ahol a fák lombkoronája eltakarta szemük elől a szenvedő várost. Ám a hírek, a mendemondák, ha másként nem, a madarak vagy a szellők útján utolérték őket: hol egy sóhaj jutott a fülükbe, hol egy jajkiáltás, így aztán a Firenze környéki villákban sem lehetett maradásuk az egészségeseknek.

A fiatalok egy csoportja úgy döntött ezért, hogy elhagyják a Firenze környéki dombokat, és városuktól nem messze olyan helyet keresnek, ahol félelem nélkül hódolhatnak egymás társaságának és a nemes eszmecséréknek. A hölgyek először Milánó környékét vagy a szépséges Velencét ajánlották, de a fiatalurak – akik tudták, hogy a szörnyűséges járványnak csak a hófölte Alpok vethetnek gátat –, távolabbi, megközelíthetlenebb vidéket javasoltak.

Sok-sok fontolgatás után arra az elhatározásra jutottak, hogy tartózkodási helyül nem valamely nagyobb itáliai várost vagy általuk is jól ismert országot választanak, hanem valamely határvidéket, amely még sincs Itáliától túlon túl messze. Legyen hát a Határvidék, legyen a Duna melléke, tanácsolta Pamfilo.

Azért az emberek ott is kellemesek, udvariasak, jó megjelenésűek, gyözködté Pamfilo a hölgyeket. A klíma kellemes, a borok élvezetesebbek, a szállodákban pedig rend van és tisztaság, és mindig örömmel fogadják az idegeneket. A vidéket szálás, erős emberek lakják, a testük igen ellenálló minden fizikai nyavalyával szemben, noha azt is mesélik róluk, hogy gyakran szomorkodnak, és nem sokat gondolnak távoli vidékekkel. Ám ami a legeslegfontosabb, magyarázta Pamfilo, a határvidékiek nyelve oly érthetetlen, hogy hiába is mesélnének nekünk pestisről, halálról, mi úgysem értenénk meg.

* A szerző *Magyar Dekameron* című novelláskötetének (Magvető, 2007) nyitódarabja.

Az okos, megfontolt érvek hallatán csak a hölgyek ellenkeztek: ha a Duna mentén élők nem beszélnek semmilyen igazi nyelvet, hogyan értesülnek arról, ha a pestis – Isten őrizz! – átkel az Alpokon, és az egész földrészt fenyegeti. De a fiatalurak, akik már ízlelni vágyták a magyar borokat, csak mosolyogtak ennyi okvetetlenkedésen.

Elkerüli őket a pestis, magyarázta Filostrato, hiszen a határvidékiek nem értik meg a sok mendemondát, amely terjeszti a betegséget. Amitől nem félünk, az nem is létezik – márpedig arrafelé pedig a madarak, de még a szelek is más nyelven beszélnek! Ha meghúzzuk magunkat egy pompás villában vagy egy kényelmes szállodai lakosztályban, akkor teljes biztonságot lelhetünk.

Minél fiatalabb valaki, annál tettekeszebb. A hölgyek is elszégyellték korábbi okvetetlenkedésüket, összekészítették ruháikat, s előreküldték szolgálólányaikat a Határvidékre. Az uraknak sem volt sokkal több tennivalójuk. Felcsatolták a kardjukat, megnyergelték a paripákat, és máris indulhattak.

De nem volt könnyű az út: a mendemondák, a rémhírek a Pó völgyébe is követték őket. Ám valami mégis megváltozott: az emberek északabbra igen furcsa ruhákat viseltek, és minél távolabb éltek Firenzétől, annál különösebb és érthetlenebb szokásokat vettek fel. A madarak még tudtak latinul, de már nem firenzeiek, hanem ismeretlen olaszok halálát beszéltek el. Ne törődjünk az idegenekkel, mondta Filostrato: üldöz a járvány, sürges az idő, menekülnünk kell.

Hogy hány kaland érte őket, hány megpróbáltatás, hogy hányszor kellett idegen sorsok hallatán részvétlenülnek mutatkozniuk, azt most nem beszélhetjük el. Amerre csak jártak az ólmos ég alatt Itáliában, betegek, koldusok tántorogtak az utakon, és a fogadóknak is morcan, kelletlenül szolgálták ki a firenzeieket. Akárhol szálltak meg, olyan gúnyos pillantások kísérték őket, mintha földönfutók vagy komédiások lennének. De nem az udvariasság és a vendégszeretet hiánya volt az egyetlen furcsaság, amely meglepte a firenzeieket.

Mert mintha nemcsak a járvány, hanem a *sürgető idő* is kínozta volna az ittenieket. Reggeltől estig lótottak-futottak: állva ettek, hadarva beszéltek, és – micsoda barbárok, gondolta Neifile –, nem is voltak kíváncsiak a firenzeiek mulatságos történeteire. Különféle furcsa szerkezetek – telefonok, találmányok, órák – rabságában éltek, és nem az utcán haldokló polgártársaik látványától voltak levertek, hanem ha engedve szívbeli hajlamaiknak, valamennyi *időt* barátaik társaságában töltöttek el. *Mennyi idő eltelt*, kiáltottak fel ilyenkor – és már rohantak is, mit sem törődve a jó modorral vagy a többiek érzéseivel.

Mint valami rossz álom, sóhajtott Fiammetta, aki kezdetben nehezen tudott az új idők ritmusával kibékülni. Rosszabb ez a fejvesztett rohangászás, mint a járvány, gondolta. Sebtében élni, sebtében enni, sebtében társalogni, kutyafuttában meghalni. És hozzá az időjárás is! Talán azért ilyen ingerlékenyek az itt élők, morfondírozott, mert fura szerkezeteik nem engedik meg, hogy kulturált emberekként élvezzék a saját idejüket. Minden nap fehéres, furcsa köd gomolygott az utakon. És az égbolt csak akkor változott meg, mikor a firenzeiek hajóra szálltak Velencében, és hátuk mögött hagyták az itáliai felségvizeket.

Már azt se tudom, hol járunk, panaszkodott Elisa, mikor kikötöttek a napsütéses Dalmáciában, és a városka fogadjában ismeretlen szokásokra lettek figyelmesek. Talán az idő is újra megváltozott, nemcsak a szokások, mondta Filostrato; ám a dalmátok – hiszen ha rosszul is, de mindnyájan beszéltek olaszul –, tudtak az Itáliában dúló járványról. Gyanakodva néztek a firenzeiekre, mikor kiderült, hogy nincs bankkártyájuk, és csak összevissza beszélnek, ha azt kérdezik tőlük, honnan is érkeztek. El kell égetni a ruháinkat, tanácsolta Pamfilo. Azt kell hazudnunk, hogy kereskedők vagyunk, egy messzi szigetről, Ciprusról érkeztünk, és egyikünk sem hallott még a járványról.

Szívszorító volt a látvány, ahogy a szép firenzei hölgyek mindennapi ruhát öltöttek! Errefelé más idők járnak, súgta Pamfilo: így hát Fiammetta és társnői összeborzolták a hajukat, legszebb ékességüket. Ám Pamfilo nem árulta el, hogy még szépen megfésülve sem hasonlítanak azokra a délceg hölgyekre, akikkel elindultak Firenzéből, hogy együtt biztonságos vidéket keressenek. De mintha még a fiatalurakban is megváltozott volna valami: sápadtabbak voltak, soványabbak, ingerlékenyebbek, és – csodák csodája! –, már ők is hadarva, idegesen beszéltek. Mintha a csuklójukra csatolt, Milánóban beszerezett karórák megváltoztatták volna a vérmérsékletüket.

De mit volt mit tenni! Trau városában jelentkeztek egy-egy városi tisztviselőnél, akik elmondták, hogy ők tízen – úgy mint Fiammetta, Pampinea, Emília, Elisa, Gianetta, Neifile, Filoména és Filostrato, Dioneo, Pamfilo – ciprusi kereskedők, akik egy baljós vihar miatt Dalmáciában keresnek menedéket. A dalmát úr hitte-nem hitte, és olyan ferdén bámult rájuk, mintha a vihar elől manapság senki sem kereshetne menedéket. Ámde megfontolván, hogy a fiatalok csapzott hajuk ellenére is milyen szerények, menedéket nem adott ugyan, de hozzájárult, hogy a leggyorsabban eljuthassanak a Határvidékre. Filostratóék illő köszönetet mondtak, és már indultak is volna a Duna irányába.

Egy pillanatra álljatok csak meg, kiáltott utánuk a dalmát úr. Pamfilo és a hölgyek tisztelettudó kört formálva újra köréje gyűltek. Hadd adjak néhány tanácsot, barátaim! Tudnotok kell, hogy a Határvidéken élők – akik néha maguk sem tudják, hogyan nevezék magukat – szeretetreméltóak, de nagyon kiszámíthatatlanok. Más idők, más szokások járnak arra, magyarázta. Pampinea sápadtan érdeklődött a Duna völgyében szokásos betegségekről, de a dalmát úr csak legyintett. Szívélyesen kezet rázva jó utat kívánt, és kezükbe nyomott egy okmány-félét, amely egy időre – mint mondotta –, helyettesítheti az „elveszett” útleveleiket.

A firenzeiek háromnapi szakadatlan rohanás után érték el a Határvidéket. De ők hiába is igyekeztek, az itt élők, akiknek az élete efféle szakadatlan vágtaiban telt el, sokkal gyorsabban a határhoz értek. Ám a firenzeiek nem búsultak ezen. Látván a szemet gyönyörködtető lankákat, Elisa már a legelső völgyben azt ajánlotta, telepedjenek le, és nemesifjakhoz méltón, vidáman töltsék el az idejüket. Az ajánlat nemcsak csábító volt, hanem ésszerű is, hiszen minden ligetben madárdal zengett – és ezek a fülemülék most már ismeretlen nyelven énekeltek.

Nem tudván eldönteni, menjenek vagy maradjanak-e – noha a dombok fölött már viharfelhők gyülekeztek –, egy kis uzsonnára letelepedtek egy útszéli, árnyas hárs tövébe. Miután jóllaktak és egy kicsit felfrissültek, Fiammetta kifejtette, hogy hiába szemet-szívet gyönyörködtetően szép a táj, olyan reszketeg a napfény, mintha valami nagy-nagy baj készülődne. Talán már ide is eljutott a híre a járványnak, talán a határórség a karantént fontolgatja, aggodalmaskodott Neifile.

Így hát hiába csicseregtek a madarak, komor, baljós gondolatok telepedtek mindannyiukra. Más idők, más szokások, suttogta Emília. Ki tudja, miféle emberek élnek erre? Hogyan bízhatnánk rá magunkat az ittélőkre, ha nem is ismerjük őket? Ki tudhatná, miféle szokásaik lehetnek? Furcsa nyelvet beszélnek, és ők talán nemcsak a járványtól vagy a rohanó időtől, hanem más, lelki természetű betegségtől is szenvednek.

A távolban, a dombok mögött parasztok járták a földeket. Néhányan serény arccal jöttek-mentek, méricskéltek a határt, vagy sétálva meresztgették a szemüket, mások pedig letelepedtek a bársonyos fűre. Ám egyszer csak – mintha vipera csípte volna meg a fenéküket – izgatottan felpattantak, és dühödten kiáltozni kezdtek. Tényleg, milyen különös emberek, sóhajtott Gianetta, és gyorsan elfordította a fejét, hogy megfigyelje a rét szélén gyülekező gyerekeket.

Milyen elbűvölőek ezek a csöppségek, sóhajtott érzelmesen, és a többi hölgygel együtt szemügyre vette a szőke, fekete, barna hajú, szeplős vagy éppen rózsás arcú gyerekeket. Egy atlétatrikós úr vezette őket, aki hirtelen, a gyerekek legnagyobb örömére fejhangon énekelni kezdett. Fiammetta és a társnői nevettek. Aztán a tanár úr és a

gyerekek, mintha ez valami furcsa népszokás vagy tornagyakorlat lenne, üm-üm-üm kiáltásokkal átugráltak az országutat a réttől elválasztó árkon. Kiabálva és árkokat ugrálva ezek a gyerekek egyáltalán nem látszottak szeretetreméltó, vidám anygalkáknak.

Akármit is csinálnak, legalább nem látszanak betegnek, mondta Filostrato bölcsen, és egy szálás öregembert figyelt, aki zsákkal a vállán a dombok mögött serénykedő parasztok felé igyekezett. Ám a derék öreg – mintha a domb tetején villámokat vagy valami más félelmetes dolgot látott volna –, ledobta a válláról a zsákot, és izgatottan kiáltozni kezdett. A dombtetőn ücsörgő parasztok meghallották ezt, és olyan kétségbeesett rikoltozásba kezdtek, mintha láthatatlan lények kövekkal hajigálnák őket.

Nemcsak a nyelvünk, hanem a szemünk is idegen sóhajtott Dioneo. Néhány lépésnyire arrébb sétált a többiektől, és a látóhatár szélén azokat a furcsa, üszkös romokat figyelte, amelyek elcsúfították a távoli dombokat. A bedólt falak között lomha, hatalmas állatok legelészték, de ahogy az emberek, ezek az állatok sem törődtek a nyugatról lecsapni készülő viharfelhőkkel. Talán nem is olyan rég katasztrófa történt, magyarázta Dioneo a többieknek.

Noha ezen a tájon az emberek semmi különös dolgot nem tettek, a kiszámíthatatlanságuk még riasztóbb volt, mint a Milánó környékén örökös rohangászása vagy a találmányaik (a gépek, telefonok) iránti odaadásuk. Így hát a firenzeiek úgy döntöttek, hogy a táj csábító ugyan, de egy vidéki vendégfogadónál – ahol talán a megszokott kényelmüket is nélkülözni kéne – biztonságosabb helyet találhatnak a fővárosban. Hiszen a nagyvárosok mindenhol hasonlóak – olyan egyformák, mintha ugyanabban a században épültek volna, magyarázta Pamfilo a többieknek. Meglátjátok, ott majd biztonságban fogjuk érezni magunkat.

A szavakat tett követte. Az előkelő hotelek, a biztonság, a szárnyas- és sugárutak világába igyekezve megsarkantyúzták paripáikat, és három napon át megállás nélkül vágattak, mire megérkeztek Budapestre, a messze földön híres fővárosba. Meglátjátok, remekül boldogulunk itt, gyorsan alkalmazkodunk, mindent kitalasztalunk, ígérte Filostrato. De a nagyváros, melynél Milánó sem lehetett volna tündöklőbb, igencsak meglepte őket.

Persze a Határvidék fővárosában élők – mint erről a firenzeiek meggyőződhetnek – igenis tudtak az Európa nyugati részén dúló járványról. Erről az egzotikus, távoli betegségről beszámoltak az újságok, a rádiók, a tévéadók. Egy cukrászda tévékészülékén Filostratóék megpillanthatták szülővárosukat: láttak egy utcán kanyargó temetési menetet, aztán egy városi tanácsost, aki gondterhelt képpel – ki tudja hányadszor! – megint szükségállapotot rendelt el. Emília felsikoltott, de a cukrászdában üldögélő jólöltözött urak és hölgyek csak akkor kapták fel a fejüket, mikor a tévében a helyi csetepatékról szóló hírek következtek. A firenzeiek meghökkentek, és megmagyarázhatatlan sértődöttséget éreztek.

Dioneo fizetett, és ők visszatértek az utca közömbösen kavargó áradatába. Milyen furcsa, mintha több város lenne ugyanabban a városban, töprengett a hosszú séta alatt Elisa. Néhány, akácfákkal szegett, falusias utcában kintorna nyekergett, máshol seregszemlét vagy felvonulást tartottak, katonák gyakorlatoztak vagy éppen szépségversenyt rendeztek. A belvárosban előkelő palotasor rohant a folyóhoz, máshol viszont szívszorító volt a nyomor, az utcasarkokon gyerekek kéregettek.

A híres-neves folyó, a Duna, mintha csak be akarta volna csapni a szemüket, kékes-zöldes hullámaival, roskatag vagy vadonatúj hídjaival, mindenhol a szemük előtt lebegett. De bárhol is jártak, bármerre sétáltak, nem a csalóka hidak, nem az épületek, hanem az emberek tűntek a legfélelmetesebbnek. Emília szívtelennek, durvának, pökhendinek látta az itt élőket, Elisa érzékenyeknek és sebezhetőeknek. De mindannyian fellélegeztek, mikor sok-sok gyaloglás után megérkeztek a város egyik híres szállodájához, ahol – a dalmát úr tanácsára – lakosztályt kívántak lefoglalni maguknak.

Az egyenruhás portások, akik a világ valamennyi körszállójában jól beszélnek a latin és germán nyelveket, most csak foghegyről ereszkedtek szőba a recepciónál ácsorgó vendégekkel. Különös, tépelődött Filostrato, hiszen mi is *annyira* megváltoztunk! Visszaemlékezett a firenzei palotákban sürgő-forgó szolgálkra, a régebben még méltóságteljesen viselkedő hölgyekre. Ám Elisa arcán most pattanások virítottak, és nem finom köntöst viselt, hanem sarut és buggyos, idéetlen nadrágot. Fiammetta, akiről látták, hogy menynyire reszket, kibontott sörénnyel, elszántságot mímelve ácsorgott Dioneo mögött.

Tisztelt uram, kezdte udvariasan Filostrato. Mi a lelki békénket szeretnénk megőrizni, ezért egy zárt lakosztályt akarunk, és mélyen a szolgálk szemébe nézve letett a pultra egy gyémántfüggőt. A főportás felvonta a szemöldökét, és úgy bámult rájuk, mintha vagy neki is a Ciprusban pusztító szélviharról mesélnének.

A hölgyek szorongva körbeállták őket. Ám a főportás nem kérdezett semmit, és a gyémántfüggő vagy a firenzeiek illedelmes viselkedése okán mégiscsak elmosolyodott. Kicsit töprengett, aztán intett a szolgálknak, hogy vezessék a lakosztályukba a vendégeket. Most már megnyugodhatunk, talán vége lesz a sok megaláztatásnak, sóhajtott Pamfilo. Ám mindannyiuknak az volt az érzése, hogy a londínerék a hátuk mögött nevetnek.

De milyen is volt az a parkra néző, legfelső lakosztály, melyet a vörös képű főportás a menekülőknak ajánlott? Miként a firenzeiek kívánták, pompás, lenyűgöző és biztonságos. A vázákban rózsa- és orchideacsokrok illatoztak, és ha nem is igazi festmények, de legalább vidám nyomatok ékesítettek a falakat. Néhány percig ámuldozva körbejárták a szobákat, aztán Pampinea virágmintás takarókat rendelt telefonon, közben Dioneo a jóféle sütek és borok beszerzésével foglalatzkodott.

Ám mivel töltsék el az idejüket?

Ha széthúzták a függönyöket, láthatták a főváros utcáin gyülekező csoportokat: a parkba induló kismamákat, az utcasarkon gyülekező, papírkardokkal felfegyverzett férfiakat, a hegyek felett keringő hatalmas madarakat – amelyekről nem tudták eldönteni, hogy gépek-e, óriás termetű saskeselyűk vagy magasba lógatott rongydarabok. De nemcsak a madarak, hanem az egyszerű sétálok is nagyon különösnek tűntek. Néha odakiáltottak egymásnak valamit az utcán, és erre – láss csodat! – holtan estek össze. Lám csak, a szavak itt betegség nélkül is fertőznek, bölcsekedett Filostrato.

Most már félre a bubópestissel, félre a politikával, tanácsolta Fiammetta. Ne törődjünk a járvánnyal, a fertőző szavakkal, hanem adjunk hálát a Gondviselésnek, amiért a pusztulásból kimentett minket! Szórakozzunk úgy, mintha csak egy Firenze melletti villában várnánk, hogy a pusztulás véget érjen. De mintha ez a hosszú, lázas utazás pattogóvá, rikácsolóvá változtatta volna a szép hölgy hangját. Dioneo vezetésével elénekelték néhány szép dalt – de mintha közben történt volna valami ebben az átkozott városban a hölgyekkel! Éneklés közben is egyre-másra ásítottak, mint akik alig tudják nyitva tartani a szemüket.

Félig zárt szemhéjuk alól szégyenlősen, de kíváncsian tekingettek a függönyökre. Milyenek lehetnek ezek a szép szál férfiak a szerelemben, töprengett Pampinea, akit a függöny mögötti látvány, a zászlókba burkolózó, jelszavakat kiabáló, vagy éppen papírkardokkal hadonászó harcosok látványa nem hagyott nyugodni. Adjunk hálát a Gondviselésnek, hogy itt sem kell majd unatkozni, rebegte. És a jelszavak! Mind-egyik mint egy barbár szerelmi csatakiáltás, gondolta elégedetten. Fiammetta elmosolyodott, mint aki érteni véli a dolgot. De hát hogyan is alacsonyodhatna le egy hölgy odáig, hogy az ablakban könyökölve a bennszülöttek után leskelődjön? Fiammetta odalépett hát a tévéhez, és bekapcsolta, hogy keressen egy szerelmi vagy szellemi csatornát, ahol a határvidékiek bemutatják kultúrájukat és feltárják szívbeli ügyeiket – hiszen a szerelem világosan beszél mindenféle nyelven.

És már a legelső órákban mennyi érdekesség, mennyi szívet fájdtató vagy vidám történet jutott a szerelemnek örvendő, de adományait többnyire lelkileg élvező firenzeieknek! Egy hosszú hajú, rajongó tekintetű férfi beszélt a tévékameráknak a Transsylv-

vania-házról, ahol is (fejedelmi méltóságával össze nem egyeztethető módon) erdélyi lányokat tartott fogságban; noha, mint mondotta, a lányok munkája is a szabadságharcot szolgálta. Ez a férfi szent, suttogta Emília, akiről a többiek is tudták, milyen vonzónak tartja a rajongó tekintetű idősebb férfiakat. Ez egy *másik idő*, talán most a határvidékiek múltjában járunk, jegyezte meg Filostrato.

A pincérek bekopogtak, körbekínálták a megrendelt italokat, miközben a tévében új műsor kezdődött. Jött egy, a fejedelemnél rátermettebb (ámbar nem olyan poétikusan szép), éles tekintetű, zömök hadvezér, aki kacér feleségéről mesélt, aki nem becsülte őt eléggé. A hölgyek ernyedten végignyúltak a fotelekben, és míg a nehéz borokat, a borostyánszínű italokat szopogatták, egyre több édes kíváncsiság támadt bennük a határvidékiek iránt. Kár, hogy ezek a nagyurak, mondta Pampinea, nem mesélnek el magukról valami kerek, csattanós novellát.

Igen, valami hibádzik, állapította meg magában Filostrato. A nyelvet jól értették (hiszen szerelemről volt szó), de a történeteket valami mégis megzavarta. A mesék mögül felvillant egy másik mese, egy szomorú végű, alig eltitkolt történet; ezek a magyarok politika nélkül szeretkezni sem tudnak, állapította meg Fiammetta. De későre járt, a tévéműsort már unták – a *körülmények* őket úgysem érdekelték különösebben –, így hát elhatározták, hogy holnap ők fognak majd szerelmes magyarokat kikérdezni. Dioneo nem sokat teketóriázott: egy szellemidézésre való kristálygömböt rendelt telefonon.

Mindennap meghallgatunk egy Hangot, egy szerelmes hangját, rendelkezett okosan Pampinea. És még az sem baj, mondotta, ha a megidézett hang zavaros, ha a sok politika, intrika vagy idegeskedés miatt nem értjük elég jól az elbeszélőnket. Amíg a járvány tart, így is remekül szórakozunk ebben a fura fővárosban, ahol úgy tűnik – milyen furcsa dolog –, a szavaktól betegedtek meg az emberek. De hogy ma se tétlenkedjünk, arra kérem Filostratót, mesélje el a mi csodás megérkezésünket.

Filostrato meghajolt a hölgyek felé, és belevágott a firenzei pestis és az ő szerencsés megmenekülésük történetébe. De jaj, mennyi gúny áradt ebből a szép, kerek, az isteni Boccaccióéhoz hasonló novellából! Filostrato oly csúfondárosan beszélt mindannyiukról, – nemcsak róluk, hanem Itáliáról, a dalmát úrról, a magyarokról – hogy a hölgyek megfélekedvén a jómodorról, harsányan, teli szájjal nevettek. Ez nem az én hibám, magyarázkodott Filostrato. Nem tudok mit tenni, valahogy ez a város befolyásolja azt is, amit magunkról gondolok.

A függönyöket széthúzták, és a szobalányaik – akik horvát földön át utazgatva, sok-sok kaland után találtak rá a gazdáikra – újfajta italokat kínáltak körbe, míg Dioneo rázendített az egyik hírneves firenzei, Dante Alighieri szerelmi énekére. De mintha az utcákon tomboló tömeg és a város fölött köröző saskeselyűk kegyetlen-bússá változtatták volna a *mennyei költő* hangját is.

Szavam most oly fanyar lesz, olyan érdes,
ahogyan velem bánik ez a szép nő,
ki csillog, mint az ékkő,
és megkarcolja azt, ki nála gyengébb,
úgy jár-kél, mint kit jáspis-ruha vértéz,
csupa keménység, csupa büszkeség ő:
meggélezod, s rád villan égő
szeme, s nyilad ruhájáról lepattan:
ő bezzeg öl-vág – forgatja a pengét,
sisak és páncél sem véd –,
Ó, jaj a férfinak, ki véle kezd ki,
– már nem tudok ellene védekezni.

A Szalay Miklós jelenés

Október idusának egy szeles estéjén történt. Ferenc ott állt villájának széles, hátsó erkélyén, holtfáradtan, mélán, amikor, mint valami szélroham, büvkörébe vonta egy jelenés. A távolabbi utcavilágítás kevéske fényében szinte ijesztő volt a hirtelen támadt, alakká formálódó színkavalkád. Egyszerre a baluszteres kőpárkányon termett egy fiatal, szép nő, kombinészerű ruhája fénylett, és finoman változtatta a színét.

– Üdvözlégy, Ferenc, ne félj! Kezedbe adom az ország sorsát. Tudod, én is úgy kaptam, a kezembe, úgy ezer éve...

– De hát ... hogy lehet ez? Szűz Mária! Vagy mi? Hiszen én nem is hiszek benned!

A jelenés rámenős fahangon folytatta:

– Sok a szöveg, Ferenc. És nyomd el a csikket, ha velem beszélsz. Meg fogod csinálni, mert én akarom. Te választasz, Ferenc, de csak pozitív választ fogadok el. Értve?

– Öö ... de hogyan? – kérdezett vissza kisfiús arcfacsargatással a Ferenc. Az erkély átellenes sarkában kapaszkodott valami olyan pózban, mintha a jelenésből vad szél áradna, pedig épp a gesztenyelomb se rezdült.

– Kár dadogni, Ferenc. Tudtommal nem én ígértem túl magam. Tudod, Ferenc, egy egész országot vezetni olyan, mint ralizni az Alföld cserjéi közt. Raliztál már az Alföld cserjéi közt, Ferenc?

– I-igen, kedves angyal – tódította félelmében.

– Nos, akkor tudod, minél vakmerőbb truvájokat, pörgéseket csinálsz, annál inkább ámul a nép, de te annál kevésbé látsz a magad felverte porfelhőtől. Erre kell a vezetői gyakorlat, Ferenc!

– Jól van, de... de azért mégis egy ország, ami ugye ezer éves, meg ez az egész ralizás... ez nem túl komolytalan hasonlat?

– Nagy számár vagy, Ferenc. Tudod, ezer éve is épp megváltozott a hatalom régi szokásjogi öröklésrendje, és polgárháborúba torkollt, most is épp megváltozik. Ennyi az egész. Többé nem kell a néprtribuni, államférfiúi karakter, elég a vigéckedés meg a rali. Keményen fogd hát a kormányt, és durván farolgass, hadd hulljon a férgese! Keményfejú nép a magyar, és már csak a csibészek vehetnek erőt polgárain.

– Szóval nem elég, hogy hazudtam nekik, most még kemény is legyek?

– Örülök, hogy magadtól kitaláltad, Ferenc. Nemsokára 23-a van, remélem, fekete és arctalan csapatod tudja a dolgát. Ég veled, Ferenc!

Ezzel a jelenés szétfoslott, véget ért. Ferenc még percekig simogatta a haját, remegve állt ott, ugyanabban a pózban, mire végre annyi erőre kapott, hogy bemenjen az erkélyéről. Dzsonszi pedig, aki a közeli keresztutcában parkolt piros Suzukijában, nevetéstől pukkadozva indította be autóját, mialatt navigálható hologramfigurájának távirányítóját az ingzsebébe csúsztatta.

– Eszméletlen voltál, öregem! „Raliztál már, Ferenc?” – lelkenedett a másik három fizikustárs a hátsó ülésen. – Hogy bekajálta!

– De a Marcsi is iszonyú jól csinálta, majd ha visszamegyünk a stúdióba, mindenképp megmondjuk neki – örömködött Dzsonszi.

– Nem is hittem volna, hogy ennyire sikerül ez a szélessávú navigálás, és ez a mikrofonpuska is tuti! „Igen, kedves angyal” – hogy bekajálta! – vágta egymás szavába. Sanya is röhögött velük, majd hirtelen aggodalmaskodó hangon tette föl a kérdést:

– Jó, megcsináltuk, de azért... nem túl kemény egy egész ország sorsával poénkodni?

– Ugyan már, szard le, Sanya! Hol van egy politikus egy tudóshoz? Aljanép! Hát még mindig itt tartasz? Különben is, miféle ország? Buli van! – ágáltak a többiek, és már gurultak is vissza a fiatal fizikushallgatók a műegyetemi koliszoba felé, hisz az estébe még simán belefért egy kis csajozás.

Az **Benedek Szabolcs** ideg (Foszlányok)

Az őszi beszéd kiszivároztatásának előestéjén tizenöt éves érettségi találkozón jártam Szolnokon. Nyomott hangulatú találkozó volt. Eleve nem is jöttek el sokan, az érettségizés kori osztálylétszám harmada-fele talán. S akik eljöttek, azok között sem lehetett igazán vidám emberekkel találkozni. Ha nem is föltétlen dőlt a panasz meg a sirám, a közöny ott ült mindenki arcán rendesen: „Hát így élünk, tizenöt évvel az érettségi után. Ez van. Ezt kell szeretni. Állítólag. Lehet egyáltalán?”

Az ilyenkor szokásos osztályfőnöki óra még békés mélasággal telt. Ki-ki elmondta: hol, mit, kivel. Nem voltunk sokan, hamar lefutott a kör. A vacsoránál robbant a vihar. Amikor szóba került, hogy, úgymond, ki hová, melyik oldalhoz tartozik. Mert manapság (mondják) mindenkinek tartoznia kell valakihez. Aki nincs velünk, az ellenünk van. Középút, semlegesség (mondják) nem létezik.

Befejeztük a vacsorát, megettük a desszertet, jöttek a pincérek asztalt bontani. Mi sem erőltettük túlságosan a további együttüldögélést. Szóba se került, hogy elmenjünk még valahova. Címet, telefonszámot se cseréltünk.

Később eszembe jutott: mi lett volna, ha egy héttel később rendezzük az érettségi találkozót? Vagy ha az őszi beszédet nem azon a vasárnapon hozzák nyilvánosságra, hanem pár nappal előbb?

Amikor leérettségiztünk, és elkezdtünk egyetemre meg főiskolára járni, azt mondták a szüleink: „Gyerekek, ezt a néhány zavaros évet kell kihúzni, és mire ti fölnőttök, minden jobb lesz”. Hát, fölnőttünk. Vagyis inkább mégse.

Nálunk korán lámpaoltás van. A gyerek aludja ki magát, én meg amúgy is korán kelek, hajnalban írok, mielőtt elmennék dolgozni a hivatalba. Szóval, a tévészékház ostromáról csak akkor értesültem, amikor kitámolyogtam a sötét nappaliba, bekapcsoltam a gépet, és miközben a kávé kavargattam, egy pillantást vetettem a hírekre az interneten. Drámai fordulattal most azt kellene írnom, hogy „nem hittem el”. De. Elhittem. Emlékszem, nem is lepődtem meg nagyon.

Az ismerőseim közül sokan reggelig virrasztottak azon az éjjelen, meg a következőkön, és figyelték a híradókban a fejleményeket. Az elkövetkező napok játéka volt, hogy este fölhívtuk egymást, és azt találgattuk: „Na, szerinted ma éjjel mi lesz?” A hangsúly nem azon volt, hogy lesz-e valami. Hanem azon, hogy hol.

Egyik reggel (szerda volt talán?) a kolléganőm – huszonéves lány – kicsit késve, kipirult arccal érkezett. Elmesélte, hogy a hivatalba jövet kiszállt a Blahánál a metróból, fölment az utcára és megnézte az összetört kirakatokat, a kiégett kukákat és a szétdobált utcaköveket. „Katasztrófaturistáskodtam” – magyarázta. Ám arra csak a délelőtti folyamán jött rá, hogy az a maró, csípős szag, amit reggel arrafelé érzett, az éjszakai könnygáz volt.

Jártam az első napokban a Kossuth téren néhányszor. Kíváncsiságból. Sose este: mindig délután, negyed- vagy félórakra, a hivatalból hazafelé menet. Én is, úgymond, katasztrófaturistáskodtam – bár speciel ottjártamkor sose volt kimondott katasztrófa. Több tucatnyi félhangosan méltatlankodó ember, zsebárusok, mikrofonba mondott állandó szövegek. Még a fű is megvolt akkor, bár már terjengett a hűgyszag mindenfelé.

Illetve: majdnem történt egy katasztrófa. Egy férfi összeesett. Közvetlenül a Parlament előtti kordonnál állt, legalábbis oda ment érte a mentő. (Ez még nem az a kordon volt, hanem az, amelyik a parkolót és az épületet választja el a Kossuth téri gyeptől.) A közelében álló asszonyok szájról szájra adták tovább a hírt:

– Infarktus.

– Az ideg – tette hozzá mellettem egy sárgára festett hajú idős nő. – Az csinálta ki. Az ország sorsa miatti ideg.

A férfi, mielőtt betették a rohamkocsiba, fölemelte jobb kezét, a győzelem jelét formálta mutató- és középsőujjából. Megtapsolták.

Olyanra is emlékszem, hogy valaki azt magyarázta a körülötte állóknak, hogy szedjék már szét azt a fémkerítést a parkoló körül, menjenek be a Parlamentbe, és mondják el ott a véleményüket. Kilökdösték a térről. Elterjedt róla, hogy provokátor.

Egyik barátom egy, a Kossuth térre nyíló mellékutcában lakik. Azokban a hetekben egyfolytában panaszkodott, hogy nem tudnak aludni az éjjelenkénti zaj miatt. „Amikor befejeződnek a szónoklatok – mesélte –, fölváltva játszanak rockot és népzene-t, hajnalig.”

Azokon a reggeleken mindig olyan csöndes volt a villamos. Néma. S ijedt. Az emberek kerülték egymás tekintetét, és a szokásos méltatlankodás is elmaradt, ha valaki rálépett a másik lábára, vagy nem vette le a hátizsákját.

Egyszer három kamasz törte meg a csöndet. Az új ruháikat mutogatták egymásnak. Az egyiknek a sapkája meg a kesztyűje volt új. Közelgett a tél, bár még nem volt hideg. Kötött pamutsapka, a homlokra lehetett ráhúzni.

– Ebben tudok tüntetésre is menni – magyarázta a srác a mellette álló, alig bimbózó lánynak. – Kivágom a szememnek két lyukat, ráhúzom az arcomra, és nem ismernek föl. A hozzá tartozó kesztyű meg elég vastag ahhoz, hogy a kövek dobásánál ne horzsoljam föl a tenyeremet.

Olyan harsányan beszélt, hogy a villamos túlsó végében is lehetett hallani. Mégse emelte rájuk senki a tekintetét.

Kiss László

Őszi chanson

*„Még kér a nép most.”
(Dózsa György unokája)*

Horgászunk, én meg a költő.

Hektikusan kanyarog a Fekete-Körös, az Ücsörgőben már csak elvétve dübben a cso-
csóasztal, a gát üres.

Ólmokat hajigálunk a vízbe, én meg a költő, végükre damilt csomózunk, kezünk-
ben a bot többrészes, akár egy jól fejlett szappanopera.

Fölöttünk fú a förtelmes halál.

Látjuk és halljuk, amint Pesten erőt nyerít a humanista kultúra, meg a reneszánsz, és
a civilizáció. Fiatalok raknak rendet, bukolikus szonetteket szavalva, lábuk közt göndör
báránycák kókadoznak. Foghíjas mosolyával vizet fodroz egy melegítő pásztorleány.
A boglyák tövében jókedvű dalra fakad a fesztelen virtus – újmódi pásztorok éneke.
A mécsék helyett autók gyúlnak.

Lángoktól ölelt kis ország.

Ahogy hűvösödik, úgy erősödik bennünk az érzés: új forgatókönyv készül a főváros
számára, melyet ezúttal a randal ír.

Igaz, hogy a Feketén éjjel-nappal harap a süllő, mondom kérdőn.

Egy feszt, mondja a költő, a-val.

Leheveredik a partra az est, a köd áztatta horgász helyek tövében kaszás Poe-k
masíroznak, a messziből felénk hunyorog egy-egy viharlámpa.

Cigaretára gyújtunk. Élünk.

Olvasó nép: csigolyák

Ditányi Benjámín

Hallgat. Teszi a
dolgát a ház körül, a
házban. Válaszol,
ha kérdezik. Vagy
hallgatva félre vonul.
Hajnalban ébred.
Reggelit készít.
Tízórait csomagol.
Kávét főz. Hallgat,
jó szóra vágyik.
Munkába indul. Fogat
mosni elfelejt.
Majd odabent sem.
Hajt. Küzd. Ebédel. Elvész
a részletekben.
Vásárol. Megjön.
Vacsorát készít. Külön
eszik. Mosogat.
Rendet rak. Készül
a másnapra. Kérdez, ha
válaszol. Nem is
kérdez, de nem is
válaszol. Hallgat. Hiszi:
boldog. De hiszen
félre is értik.
Hallgat. Elfogad. Pakol.
Fejében rendet
rak. Hallgat. Felel,
ha kérdezik. Időnként
sértve elvonul.
Mintha bűnbánó
volna. Így nyer kegyelmet.
Ha nincs is miért.
Így él át méla
diadalt. Lassan talán
el is fogadják.
Mosolyog. Halkan
beszél, teszi a dolgát.
Hallgatva beszél:
Lennék boldogan
Buddha arcizma, mikor
épp mosolyog
de csak pattanás
vagyok a fenekén, és
arról is ki tud?
Középre álllok.
Este van. Alkonyodik.
Túl későre jár.
Az asztalra is
le kell tenni valamit.

Sarokba álllok.
Két sarok közé.
Középre. Hajnal. Reggel.
Keserű kávé.
Olcsó hírekkel
babrálnak felajzva
harcos emberek.
Kileng a mérleg.
Besokallok. Ragyogó
foltok az utcán.
Pirosak akár
régen, mikor gyerek sem
voltam még. Nem ám.
Hosszú ideje
rosszul vagyok magamtól.
Meg másoktól is.
Más okból lépek
el a faltól, középre
épp, egy aranytömb
árnya dereng a
falon, lehetne akár
mindenkié, nem
kellene pálcát
törni, eldönteni, kemény
puha a gerinc.
Rossz lóra tettem,
nehéz, oly nehéz minden.
Ez már nem is ló,
csak olcsó gebe,
alig megy, tör a nyerge.
Hát nem is ló ez.
De hát nem is más,
ne gondoldj arra, nem jön
a kaszás, ne is
kongass harangot,
most még ne.... csak...
...hajnalban
indul. Asztalra
teszi javait,
kenyeret szel, kolbászt tör,
fél rudat egy
harapásra. A
dézsába vizet ereszt,
lassan mosakszik.
Ruhát cserél, át-
lapozza a híreket,
nyitott ablaknál
alszik napfénynél.
Maga mögött hagyja a
tegnap hőseit.

Csak a vers az marad meg csak a versek

minden más szétfolyik
elpárlík gyertek
nézzük mint tűnik a semmibe

gyertek gyertek gyertek

tobzódó érzelmek
régmúlt szerelmek
nem emlékeztet rájuk más

csak a versek csak versek

felbőszült tömegek
nemzetvédelmek
néhány nap megnyugszik
buzdító versek

maradnak utánuk csak versek

szeretet egymásra
érzékeny lelkek
elkopik kérges lesz
ennyi volt

s versek csak csak versek

halódó országban halódó nyelvet
beszélek és írok

halódó verset ha-ló-dó verset

nem számít az sem már
veszíttek nyertek
nem számít az sem hogy
írsz-e több

verset csak verset csak verset
csak azt ne

elek
csak a
versek

Beszél a fákkal a bús őszi szél,
holszezonokban pártkonferenciák
segéde gyűjtő igazságbeszédnél,
mikor megnyilatkozik Ferenc privát.
Bólongatnak a párttagok és a fák –
Én ilyesmivel nem törődöm Koltón,
csak írkálok, hogy megéljen a család,
szép erotikus verseimen kotlom.

Egyik kezemben a Káma-szútra,
mit egy félszűz bráhmánista pap szerzett,
másik kezemben a világ súlya,
hogy csatornát váltsak a kedvesemnek.
A képernyőn épp utcaharc folyik,
épp egy live közvetítésbe botlom,
ellátok Pest-Budán a kordonig,
s visszhangzik e zaj szívemben Koltón.

Petrovics Alexandrinus

Beszél a fákkal a bús őszi szél

A könyvből választok egy pozitúrát,
én fel is izgulok rá, de hajh, egy nő
megkönnyezi, ha az utcát feldúlják,
ilyen romantikus a könnygázfelhő.
De poétánk is megírta már, Freudnak:
„a harctér nászi ágy”; lámpám leoltom –
A rendőrök tüntetőket karolnak,
máshogy szeretkezünk mi nálunk, Koltón.

Post coitum omne animal triste –
a lég-tulajdonosok orv tüdőket
fojtogatnak, ölelésük bilincse
mit hoz majd világra, mily torzszülöttet?
Ágyékba csapó vipera ocsmány
szexe helyett inkább nézem otthon
valamelyik erotikus online
magazint a monitoron, Koltón.

De elér itt is vérpanoráma,
s nem látomás a betevő falat
színe, mesterséges aromája,
s a sok mérgező adalékanyag.
S ha sokat nézem a Goldengate-et,
a válási statisztikát rontom,
demográfia elleni vétek,
ha elhagy kis feleségem Koltón.

Andy Body

Google és de Magóg lyánya vagyok én

Google és de Magóg lyánya vagyok én,
Hiába döngöttek, az állam nagy falat,
S mégis megkérdem tőletek:
Szabad a gazda, a kár pátok alatt?

Veretsz-e? Híres Gyurcsány! Jöttem én,
Fülembe még hanglejtésed rivall,
Szabad-e, D, 209 vénynél betörnöm
Ágnes képét a generikumaival?

Fülembe kormánypropagandát öntsetek,
Végbelembe meg vazulint,
Ne halljam az új-kádárista szöveget,
Tiporjatok reám parancs szerint.

De addig irha-mentve, mit se tárva,
Mégis csak hál új ágyakon a csaj,
S bár elátkozza százszor Öszödöt,
mégis vesztes, régi-új, fanyar.

Marczinka Csaba

tavalyi forradalmadi

és jöve lázongás miniszterelnök
publikussá vált titkos beszéde,
meg a félévszázados forradalmi
évforduló ünneplése kapcsán:

de hogy ez mi volt?! – forradalmi tűz?
netán éppen ellenforradalom?
avagy valami koktél: forradalmi
ellenforradalom vagy fordítva,
ellenforradalmi forradalom?
ezen rágódnak most is publicisták...

esetleg éppen egy „túl jól” sikerült,
felkavaró performansz volt csupán?
mely megkavarta az álkonzolidált
s züllött magyar politikai posványt?

Borbély András

GRÓSZ VADÁK

- részletek -

A Lótéren aznap este mást sem lehetett látni, csak kardvirágot. Ki tudja, milyen szervezet rendelte őket, de bizonyos, hogy sokba kerülhetett nekik. A téren hosszú vályúk cikáztak keresztül-kasul, melyekben még két méternél is magasabbra nőttek a fehér és vörös kardvirágok. Az

ember kiszállt a metróból és azt hihette, arborétumba érkezett, ahol illattól megtébo-lyultan kóvályog az a sok ember, maguk sem értve, hogyan kerültek oda.

Bevallom, magam is visszahőköltem, mikor a keleti átjáró felől érkezve az Igazságügyi Palota oszlopcsarnokán át megláttam a lenyugvó nap sugaraiba öltözött Lóteret. Pedig az egész napos kutatómunka után (akkoriban Dsemshyd as-Sabír politikai iratainak és meglehetősen unalmas költeményeinek olvasásával loptam az időt a Vízügyi Hivatalban) annyira kimerültnek éreztem magam, hogy nem számítottam semmiféle meglepetésre. Lépteim önkéntelenül lelassultak, álmodozásomból a vaskordon bejáratát védő, fején akváriumhoz hasonló sisakot viselő őr bugyburékoló megszólítása riasztott fel. Egyenruháján fehér kitűző, rajta felirat: Dobribán.

– Igazolja magát, Dsemshyd úr!

Amíg a táskámban kotorásztam összegyűrt, lekávézott jegyzeteim között, a Dobribán nevű őr papírt és dohányzacskót vett elő, hogy cigarettát sodorjon. Látva, hogy zavarban vagyok, szuronyával megbökdöste a hátsó feletem. Én vihogva és kacéran elhúzódtam, nehogy megsértsem. De ő kaján vigyorral tovább biztatgatott, bizonyára sürgősen rá szeretett volna gyűjtani:

– Csak kapkodja magát, Dsemshyd úr, kapkodja, különben még a tűzőgépet is használni kényszerülök! – kacagott erre egy nagyot, s a zsebéből merőben váratlanul előkapott egy szem datolyát, amit erőszakosan a szájamba gyömöszölt.

Engedelmesen rácsálni kezdtem a datolyát, arra gondolva, hogy most bizonyára büszkeség tölti el ezt az ostoba ört, hogy ismeri a nevemet, de közben megfedkezük arról, hogy én is leolvashatnám az ő nevét a mellére tűzött céduláról, ha lenne.

Igyekeztem nyugodt maradni, noha egyre erősödött a gyanúm, hogy pénztárcámat, benne minden iratommal, a Vízügyi Hivatal olvasótermében felejtettem. Akkurátusan elhelyezkedtem törökülésben a bejárat mellett, hogy ne zavarjam a térre belépőket, és elkezdtem kipakolni hátizsákomból a könyveket, jegyzeteket, az irataim után kutatva, akár ha jegyellenőrök kapnak rajta. Dobribán, látva elszántságomat hosszadalmas, kioktató monológba kezdett, erős célzásokat téve nemzeti hovatartozásomra is.

– Ébresztő, ember, cssesse meg a hetvenhétféle szikrát szikrázó magasságos menyeyei seregek ura. Hát azt hiszi, hogy én jó kedvemben állok itt, mint a fasz a lakodalomban ezzel a hülye akváriummal a fejemem? Hát azt hiszi, hogy nekem, mert őr vagyok, nincsen is lelkiismeretem?

Rögtön láttam, hogy Dobribán, az őr már nagyon-nagyon szeretne rágyűjtani, ezért eny-nyire enervált, de az irataim csak nem kerültek elő, ráadásul a földre kipakolt jegyzetcsomóim-ról néhány lapot a szél pofátlanul fölkapott, a levegőben jól megtekergette, majd össze-vissza száguldozott velük az alkonyatban. Egyre kínosabban éreztem magam, de nem jutott más eszembe, lerántottam csutka lábaimról a bakancsokat, és papírnehézéknak a kupacokra tettem. Dobribán most közegészségügyi érvekkel próbálta ellehetetleníteni működésemet, mire én azzal vágtam vissza, hogy a sisak alatt ő egyáltalán nem is érezheti, hogy büdös lenne a lábam. Azt is mondtam neki, mivel a fejembe ment a vér, hogy csak vaktában vagdalkozik, valójában semmilyen elfogadható bizonyítékot nem tud felmutatni ellenem, s hogy hegyes szuronyszúrásaitól megkíméljem magam, elszaladtam összeszedni a jegyzeteimet, amelyek közül néhányat a Dómból átalakított Igazságügyi Palota oszlopcsarnokaihoz sodort a szél.

(...)

Az oszlopcsarnokból ismét jól beláttam a Lótér kardvirágokkal borított kiterjedéseit, amely a tér körüli lámpák halovány fényében olyan volt, mint egy római cohors. A tér közepén ott magaslott a Sánta Terrorista hősiecszobra. Néhány másodpercig elméláztam az őszi éjszaka látványán, majd a vaskordon bejárata felé vettem megint az irányt, ahol magából kikelve üvöltött Dobribán, az őr, és világos foltként fehérlettek a hátizsákból kirámolt jegyzeteim, rajtuk mintegy nyomatékként levetett pár bakancsom.

– Dobribán úr – kezdtem meglehetősen alázatosan –, nem gondolom magam annyira elkurvultnak, hogy ne beszélhetnék őszintén magával. Engem egész nap hajtott a tudásvágy, ám annyira figyelmetlen voltam, hogy a Vízügyi Hivatalban felejtettem a pénztárcámat az igazolványaimmal. Szépen kérem, hallgasson végig... – itt majdnem elcsuklott a hangom a meghatottságtól, hogy milyen szépen beszélek, de aztán sikerült kicsit lazábbra venni a figurát.

– Szóval, ez van. Ne higgye, hogy engem nem bánt a dolog. Maga is tudja, hogy jelen állapotok között egyáltalán nem biztos, hogy bejutok még egyszer oda. Ez a rohadt csőcselék mindent ellehetetlenít a városban...

– Kapja be – szakított félbe az őr, aki még mindig enervált volt egy kicsit –, de egyébként igaza van. Ettől függetlenül te egy szarfasz vagy. Ha elmondod az igazságot, lehet, hogy beengedlek.

Igen, talán beengedett volna, mert voltaképpen nem tudunk olyan rendeletről, ami kötelezővé tenné az igazolvány bemutatását. Végül is senki nem tudja, hogy kicsoda ez a Dobribán. Bárki lehet. Minthogy bárki lehetett az, aki virágokkal rakta tele ezt a történelmi események emléktől csak úgy hemzsegő teret, az is bárki lehet, aki vaskordont von köréje. Számítanom kellett volna az emberségére. Ebből látszik, hogy manapság mindenki fél. Úgy járunk az utcán, mint a feyencek. Nem ismerünk senkit.

Melankolikus hangulatba merültem. Lehúztam a fenekemről a nadrágot, Dobribán, akit immár nem éreztem ellenségemnek, gumikesztyűt húzott a kezére, barátian rácsapott füstölgő húsomra, majd kacarászva beizzította a tűzőgépet. Ekkor is, mint már számtalanszor életem során, Dsemshyd al-Sabír, múlt századi perzsa költő és politikus enyhített kínjaimon. Egyébként nem vagyok egy gyáva alak, de a fizikai fájdalom könnyen megtörheti a legerősebb lelkeket is, és a tűzőgép, valljuk be, kegyetlen egy találmány. Ha az embert tűzőgéppel bántalmazzák, mindaddig, míg valamilyen kegyes ismerőse ki nem szedi húsából az apró fémkapcsokat, az az érzése, hogy szűk a bőre. Hiába is akarnánk ezekben a nehéz napokban fölszedni pár kilót, a kapcsok nem engednek lerakódni a kalóriát, felborul a bioritmus, s gyengébb fizikumúaknál előfordul, hogy a szájukon keresztül kell hogy ürítkezzenek.

Velem ez nem fordult még elő, s ezt a költészetnek köszönhetem. A fájdalom pillanatában mindig fölidézem ama gyönyörűséges virágot, mely Perzsia szívében, pontosabban Dsemshyd al-Sabír szívében nyílt a hazaszeretet nemes szimbóleuma gyanánt. Otthonra levén e költő hatalmas lelkében, bármilyen fájdalmat hajlandó lennék elviselni.

Bejutva végre a Lótérre, fenekemben a kapcsokkal, lelkemben a Kék Virággal, még álmatagon visszapillantottam Dobribán barátomra, aki végre levehette fejéről az akváriumot és rágyújthatott. Háttal állt nekem, s csak most láttam, hogy egyenruhája fölött a hátán két hatalmas, fehér szárny meredezik. – Vajon megőrültem? – merült föl bennem a kérdés, de aztán eltévedtem a kardvirágok oszlopai között.

(...)

Dobribán, az őr aznap meglehetősen goromba volt velem, de az esetről hamar megfeledkeztem. Aznap ismertem meg ugyanis Emericust, aki úgy hitte, hogy ő egy királynak a fia, s ami fontosabb, akkor pillantottam meg először Boldog Mária, Emericus húgának szeplős pofikáját. Emericus naív ember volt, legalább húszféle-fajta nemzeti lobogóval érkezett a térre. Egy hatalmas bőröndben tartotta őket, amit hangszertoknak néztem volna leginkább. Amikor végre a Sánta Terrorista emlékművéhez érkeztem, elkábulva a virágillattól és a hátsó felemben nyilaldosó fájdalomtól, Emericus éppen a szobor talapzatán ült, térdein a nagy zászlótokból egy mesterlövész precizitásával szedte ki a halászbótból készített zászlórudakat, egymásba illesztette őket és a végükre aggatta a lobogókat. Bemutatkoztunk. Emericus gépészmérnök volt és egy dobogókői árvaházban nevelkedett. Amióta ott járt Dobogókőn a Dalai Láma – így mondta – nyugtalanság gyötri az ország sorsa miatt.

– Ki az a Dalai Láma? – kérdeztem csak hogy kérdezzek valamit, mert nagyon zavart, hogy a fogaim közé préselődtek a datolya-darabkák, amiket egy halászhoroggal igyekeztem időközben kipiszkálni.

– Elég nagy ember – felelte bennfentesen.

– Ha te mondd ... – vontam meg a vállam.

A beszélgetés itt elakadt, mert tüszentennem kellett és addig ügyetlenkedtem, hogy a horog beleakadt a nyelvembe. A helyzetet a szónok mentette meg, aki iszonyatos hangerővel pont ekkor ordított bele valahol a hangosbeszélőbe, így nem kellett tovább beszélnem, amit igencsak megnehezített volna a nyelvembe akadt halászhorog.

Margarin-halvarin, margarin-halvarin, margarin-halvarin – ezt kiabálta a szónok, valaki közberöhögött, de a kardvirágoktól semmit nem lehetett látni. A felszólalást hangos helyeslés és taps követte. A szónok most már megbátorodva kezdte el a beszédet:

Testvéreim a felsőbeszetyegben! Engedjétek meg, hogy szerényen köhintsek a nevetekben. [A szónok köhint] A felsőbeszetyeg meghallgatta im bannyogásunkat, bínári poklok balmadára kárhóztatta a bős buritánt és társait. Grósz vadákat élünk, grószakat,

mely mián kötelességünk a burga balvederség ellen nyilatkoztatni, hogy hejába főtt, rüppögött Cseszen a csusza buritán, hejába mutatta föl hatalmas bránerét és verke minket el odva banyja albuja, mink nem szöszhetünk heveny hevedernek hamvedrében toszva. [Harsány kiáltások a tömegből: ballib kutyák, ballib kutyák]

Magam is föllekesültem e zseniálisan megmunkált rímes prózán, és ordibálni kezdtem a következő jelszavakat: pityk és paszománt, pityk és paszománt.

A szónok folytatta: *Felsőbesmetyegben bunnyadt társaim. Én nem vagyok senkinek se fiaborja, egyáltalán. De Cseszen a csusza buritán gyékát-bíkot mondott, amiben gyasza, hogy ögyintetett nem is kicsit, de sokat, nem is csak fuszli, hanem detren, hevenyen meg luyonán. Azt is mondta, és most figyeljete, hogy farcsokán jön már ki a velő, tele a foszulykája a jittel, addig ögyintett. De mégis bízzunk két erős baljában, mégis bízzunk benne. Én megmondom akkor a véleményemet. Én már nem bízom ennek sem farcsokájában, sem foszulykájában, sem két erős baljában, mert ez már, társaival együtt, széthordta a zoholmányt, csahogot, eladta az összes betyeruszkát és elárulta ez saját enkaláját. Pfúj.* [A szónok kiköp, a tömeg egyetértőleg zúgolódik.]

A felsőbesmetyeg legyen velünk e grósz vadákban, csigalom, nyugavér. Igen, testvérem, grósz vadák, sőt meggrasszált, pockista, pickos fikák fiai ezek, kiknek semmi sem gurgula. Mert mit mondott Pocki? Hadd idézzem ezt a rüsmeteg piculát: „Csihányok népekárjai, agyvelőgjetek!” Kell-e ez nekünk? Kell-e csihányok népekárja, agyvelőg? Hát mik vagyunk mi, bomlott kéve, mit sergő csapat, szám foga org a töre? Testvéreim, menjenek ök a morgába, ök, a buritánok, a bránermutogatók, eszenyei jeszenyök, kik martonkában dornikat vágtak. Minknek van ösveli iramatunk, melyben foglalva van szlittya szlájduknk fittyes eredménye. Hujj a cinyes cihelőkre lető há. Hajrá Csalaország, hajrá csalivér. [Ováció, taps, zászlólengetés]

A következő szónok, bizonyos Tar Kopasz, aki a moderátor szerint blogger és bár tulajdonos a Fehér Szukák utcájában, sztyeppei nomád öltözékben jelent meg, kevélyen beköszön, csoma, majd segglukához tartva a mikrofont pukizik vagy kettőt. Mi, akik nem láthattuk, hogy mi történik az emelvényen, azt hittük, hogy eldördültek az első lövések.

Emericus, aki eközben mind a huszonvalahány zászlóját felvonta, átszellemült arc-cal fordult felém.

– Nem ismerlek téged, de bízom benned, mert itt vagy.

Bólintottam.

– Tudnod kell, hogy Mária húgom szerint is, akinek én mindent elhiszek, misztikus pályára állt az ország. Szavak, mondatok, gesztusok ismétlődése, semmi konkrétum. Az este az országos rendőrfőkapitány az Operában a szívére tette a kezét. Azt hiszem, kezdenek eposzi színezetet ölteni az események.

– Te viccelsz! – mondtam.

– Nem viccelek. Tegnap éjszaka is mesterlövészek mocorogtak az Igazságügyi Palota tetején a nemzet papjainak szobrai mögött. Villantós puskáik föl-fölsillant a sötétben, mint a tigris szeme. És ez már nem az első alkalom. Ha a felsőbb hatalom már a sötétben is ennyire kézzelfogható, annak apokaliptikus következményei lehetnek. Hidd el nekem, ha ezek egyszer elindulnak, nem szarral fognak gurigázni. Szerinted mi lesz?

– Szerintem? Az égvilágon semmi. Elhagytam az igazolványaimat, egy Dobribán nevű ör pedig összekapszálta a seggemen a bőrt.

(...)

Nyugtalanított, amit Emericustól megtudtam, de nem mertem hinni neki. Nem hisztem, hogy érdemes meghalni a szabadságért. Úgy képzeltem, az ilyenféle hőstettekhez megfelelő génalománnyal születik az ember, s nem a helyzet hozza magával.

Boldog Mária, Emericus szeplős testvéhúga éppen akkor lépett oda hozzánk hófehér pelerinjében, amikor legyaláztam szűzies bátyókját. Persze, hogy megbántam. De halálra idegesített már a nyelvem, s egy hirtelen mozdulattal kirántottam belőle a horgot, kiszakítva egy jókora darab nyelvűst is. Boldog Mária közelebb hajolt a fülemhez, és elmagyarázta nekem, hogy bátyjának szexuális gátlásai vannak, ezért boldoggá fogja avatni magát. Leomló hajából sült gesztenyeillat csapott meg, ami nem nagyon harmonizált szája eukaliptusz-lehelletével.

– J’adore? – kérdeztem a parfümjére célozva.

– Nem. Ingrid Millet tizenöt milliliteres kaviáros éjszakai krém. Éjszakai tünetésekre mindig ezt használom.

– Mattító fluid?

– Nem. Ampulla kúra.

– Hát jó. Én inkább valami Ted Lapidus-termékre szavaznék – próbáltam közeledni hozzá. Éreztem, hogy sérült nyelvemből apró vércseppeket köpdösök Boldog Mária szeplős arcára. Mindenesre sikerült megbeszélnem vele egy randit másnapra a Chat Noir-ba.

Emericus eközben félárbócra engedte huszonvalahány nemzeti zászlóit. Úgy tűnt, magában imádkozik.

Az a másnap soha nem jött el. Soha többé. Úgy él Boldog Mária képe emlékezetemben, ahogyan azon a végzetes éjszakán utoljára láttam. Sötét szobámban magam fölé képzelem az ég csillagos sátorát, betakarózom, és Dantéra gondolok, meg az ő Beatricéjére. – Mindenki lehet a Megváltó, ha belátja, hogy minden emberi törekvés a lehető legneveltségesebb, s mégsem kurvul el annyira, mint a sztoikusok – fejtegette gyöngyöző zamattal ajkain. Azt hazudtam neki, hogy értem, amire gondol.

De akkor már eldördültek az első igazi lövések. Az emberek tehetetlenségükben a térre rendelt kardvirágokat használták fegyvernek, azzal mentek neki a kordonoknak. Ide-oda sodródtam a tömeggel, egyszer az Igazságügyi Palotánál, máskor a Lótér délnyugati oldalán, a metrónál találtam magam, de minden kijárat el volt barrikádózva, s körülöttem egyre csak véreztek az emberek.

Boldog Mária eltűnt mellőlem. Egyszer csak Emericus ugrott mellém véres pofával. Zászlói igencsak megfogyatkoztak, és ezt kiáltotta nekem:

– Nincs új a nap alatt, nincs új a nap alatt. Látod, végre lőnek.

Boldognak látszott.

Az általános kavarodásban valaki megtalálta a mikrofont. Utolsó lehelletével kiáltotta bele: vesszen a bűsz buritán és az ő guzma ármiája, majd meghalt.

Néhány óra múlva sikerült áttörni a keleti átjáró felőli kordont, én is arra vettem az irányt, elég álmos voltam már. Egy reflektor fényében még láttam a szeplős arcú Boldog Mária hófehér pelerinjét, úgy ugrált a rendőrök között, mint egy angyali jelenés. Pár métert szaladt a reflektor felé. – Éjjeli lepke – gondoltam. Aztán eltaknyolt a trutyiban.

Az Igazságügyi Palotánál, amikor utoljára végignéztam a téren, erős déja vum támadt. Hirtelen Dobribán termett mellettem. Úgy hahotázott, hogy alig bírtam kivenni, mit makog.

– Idióták, bedóltetek. Leszerződött szarvasmarhák, szarfaszok. Lál-lá-lá-lá, bal-faszok. – Azzal lerántotta hátsómról a nadrágot és az acélviperával akkorát húzott a sonkámra, hogy percekig meg se mertem mozdulni, mert az volt az érzésem, hogy hiába mennék el, a fél lábam, mint egy szobornak, úgy is ott maradna. Később úgy emlékeztem, nem volt rajta kitűző.

Molnár Illés Vérgáz

- egységnyi tér körüljárása -

Attól függ, ezt mondod, ijedten sűrű szövésszerű függönybe burkolod magad, de én eggyel mélyebbre nézek, bordáid mögé: nekem a húsdoból az ér, melleidből a lélegzet, véredből az oxigén kell – az rokon természetű veled. Nem jó vagy rossz, nem láttatja magát, így nem értelmezhető, csak jelenléte vagy hiánya mentén, objektív. Attól függök, nem megy nélküle, mégsem mondanám: az enyém. Dialektikus materializmus; én koszt csinállok, te rendet.

Egyszemélyes horda, privát forradalom, mindennapi osztályharcunk add meg, legalább valami legyen. Egymás mellett fekszünk, szabályos sávok a zászlón, már inkább nem is zavargok. Olykor rutinból skandálok magamban: nem mondok le, nem mondok le rólad, nem-nem-soha. A rendszer amúgy mindig a helyén marad, ez alapélmény. *Ez olyan klíma: itt folyton beborul.* Nem forr, csak rotyog, nem dal, csak lom. Koponyám mögül egyenletesen párállik a vérgáz.

A csontkordonok állják ostromom, motyogva indulok hazafele. Egészen nem, olyan nincs, a világ nem szimmetria, a természet nem szabályszerű. Az enyém, legalábbis.

Bán Olivér

Macskakő

ma utolért a határidő
és kék foltokat hagyott
a bőrömön
az utcán
és otthon is
összerezzenek
a legapróbb zajra
a városi televízió
feletti szinten
dolgozom
nem tudod
mit jelent ez
éppen azt
amit az a macskakő
a fejed helyén
nem jelent semmit
munkát keresek
Miskolcon
vagy környékén

Zsákos Ferenc

Szeptember végén

- episode 2 -

A forradalmak – mint tudjuk – roppant furcsa élőlények. Élőlények, önálló tudattal, akarattal, identitással bírnak (néha persze a skizofrénia tüneteit produkálják, ami szintén nehezen összeegyeztethető a halál utáni állapottal), különben miképp is lehetnének képesek arra, hogy saját sejtjeik, azaz résztvevőik fölött gyakoroljanak hatalmat? Rábírjanak – nem, kor, családi állapot, iskolázottság, vallás stb. tekintetében – különböző embereket arra, hogy egyetlen megaentitássá olvadjanak össze kedvükért, így képessé válva olyan dolgokra is, melyeknek megtételére külön-külön nem volnának alkalmasak, persze időnként még így sem, ami arra vonatkozóan bizonyíték, hogy alapvetően romantikus, álmodozó természetűek. A forradalom tehát nyilvánvalóan nem csak passzív létező, akarattal is bír. Mégis keveset tudunk róluk. Hogyan állnak az alkoholhoz? Milyen szexuális szokásokkal bírnak? Eme faj képviselői szigorúan őrzik saját titkaikat. Egy azonban biztos, vannak jó forradalmak (a bársonyos jelző például mi másra is utalhatna? Lány, nőies arcél – gondolom – meg ilyesmi), és vannak gonosz, durcás, gyermekbetegségektől púpos, netán anyagyilkos revolúciók is, ezeket – félműveltségem talán kihúzza a bajból – a hozzáértők ellenforradalmaknak nevezik. Egészen addig, amíg valami laboratóriumi kísérletezés utólag ki nem deríti róluk, hogy mégiscsak jók... mondjuk DNS-analízis segítségével. A forradalmak tehát természetükből eredően nehezen megérthető, kiismerhető, ehhez általában szükség van néhány évszázadra. Inkább utánuk, mint előttük. Persze korántsem biztos, hogy a vizsgálatok ennyi idő elteltével valósabb képet adnak, ám kétségtelen, hogy a felejtés, az érzelmek amplitúdójának óhatatlan csökkenése – ami nagyban magyarázható azzal, hogy akkor már senki nem él az egykori kortársak közül – sokat segít abban, hogy ha nem is hiteles, de mindenki számára könnyebben elfogadható állásfoglalás születhessen egy egykori forradalomról. Ez pedig gazdasági szempontokból sem utolsó, hiszen ha ma még nem pontosan ismert okokból, de ezek a változások lendítették fel az USA mályva- (marshmallows), medve-, gilisztacukorka piacát, a zászló- és kitűző iparágat. Mindez tálcán kínálja a felismerést: a forradalmak utóregnései közösségteremtő erővel bírnak. Múltunk dicső pillanatai (számos vagy akár számtalan csodálatos hőstett) közelebb hozzák az embereket egymáshoz, s kinek fáj, ha a másik család legendáriumában is bekerül néhány kozmikus volumenű hős? Milyen jó is lesz, mikor majd téli esteken a meleg szobába húzódva közösen nézegethetjük unokánkkal/unokáinkkal az archív felvételeket, megmutogatva, hogy ott a pajzs mögött, meg ott a lángok előtt ... na, nézd csak, Töki / nézzétek csak Tökösök! Persze, ha az egykori események végső megítélése negatív lenne, akkor a képeket mutogatva, mást kell mondanunk, például, hogy az a gumilövedéket a ti nagytatátok lőtte ki, meg azt, hogy hatan jöttek rám, de én meg, mint a Hulk Hogen. A forradalmak ellen küzdőket nem nevezünk negatív forradalmároknak. Biztosan mindenki érzi, hogy a forradalmárok nem elsődleges feladatukként végzik a forradalom testében végzendő tevékenységüket. A legtöbb szakértő szerint nincsenek (bár van-

nak ellenérvek) főállású forradalmárok, inkább beszélhetünk egyfajta metafizikai lökésről, aminek következményeként azzá lesznek, amivé lenniük kell (általában ezt magasabb minőségként értelmezik, leginkább a megtérés intézményéhez tartják hasonlatosnak az érintettek), ezzel szemben, akik szembefordulnak velük, azoknak munkaköréből adódik e tevékenység, kissé profán, de ez van. Pénzért munkaköri leírásokban rögzített tevékenységet folytatnak, bár ennek kérdéses szabályozottságával kapcsolatosan akadnak jogosnak tetsző kritikai észrevételek. Ugyanakkor érdekes az is, hogy mindkét oldalnak vannak saját hősei (persze tetteikkel kapcsolatosan szintén megoszlanak a vélemények) és bukott hősei is (detto). Ez utóbbiba sorolandó T., akit korábbi csapattársai közül idén már többen is provokátornak neveztek, na meg G., akinek szintén erősen megkopott a fénye. (Tomcat jövője még bizonytalan, érte még érdemes izgulni! Most minden a közönség szavazatain múlik! Bár amíg a textilipar kebleiből erőt meríthet, addig nem kell félni. Ha kiszavazzák, akkor se történik semmi.) Ők maguk szintén bizonyítékok lehetnek a forradalom élőlényi besorolásának jogosságára. Az élet biológiai definíciója szerint sem kérdéses, hogy életről beszélhetünk a forradalom, a forradalmak esetén, ugyanis e furcsa lények anyagcserét végeznek. Táplálékot visznek be szervezetükbe, amiből energiát nyernek, illetve igyekeznek minden egyéb szubsztanciát is kinyerni (ásványi anyagok, nyomelemek, vitaminok, botrányok, megszorítások, *rosszabbul élünk, mint négy éve*-nek, percc- és zászlóárusok, térkövek stb.), ami további energiatermeléshez, na és egyéb látszólag kevésbé primer tevékenységükhöz időt biztosít, illetve kibocsátják mindazt, amire nincs már szükségük odabent. (Szórálapok, TOI-TOI, telefonszámok a neten).

Szeretném elkerülni, hogy bárki is pártoskodással vádolhasson a lassan egy esztendővel ezelőtt lezajlott eseményekkel kapcsolatos gondolataim okán, ezért igyekszem kerülni, hogy bármiféle természetazonos transzcendentális-adalékanyaggal (istenaroma?) dúsítsam ama napok eseményeit, hisz abban – ha némelyek fájdalommal is – mindnyájan egyetérthetünk, hogy Kurszán kende (lásd még kettősfejedelemség) egyetlen örököse, a bajorok merényletének áldozatul esett vendégsereg egyetlen túlélője, Csaba máig sem tért vissza a Tejút-ról. Sem egyedül, sem lovasai élén. Bármennyire is akadtak olyanok, akik ezzel keltettek hamis reményeket honfitársaink lelkében annak idején, vélhetően ennek nem kizárólag politikai okai vannak, emiatt pedig vélhetően erősen megkérdőjeleződik az akciók isteni eredete, ennek ellenére nem szeretném elbagatellizálni mindazt, amit némelyek a csőcselék vandalizmusaként (csodálatos dolog, ha egy népcsoport neve a köznyelvben így fennmaradjon!), az alkotmányos rend elleni lázadásként definiálnak. Le kell szögezmem, biztos vagyok abban, hogy nem hiába hullajtották önnön vérüket ifjak s vének a történelem során, másokét meg – remélhetőleg – pláne nem. Bár ez utóbbinak jogossága pacifista lelkemben mindenképpen tekintélyes mennyiségű etikai kérdéjjel töri meg az akasztófákkal és karóba húzásra alkalmas nyársakkal, rendőrségi fogdákkal gazdagon díszített univerzum unalmas egyhangúságát, bárkiről legyen is szó.

Na de mégis, akkor hogy a francba lehet tisztán látni ezekben a dolgokban? Mivel számos történetet ismerhetünk arról, hogy miként cselekedtek akaratauk ellenére a csoportnyomásnak engedelmessé váló emberek, így felmerülhet, vajon megoldást jelenthet-e, ha magukat az érintetteket (pro és kontra) kérdezzük meg annak érdekében, hogy objektív képet kaphassunk a valós történésekről, azok természetrajzáról. Mit mondanának például egy-egy konkrét esetről a civilek, akik okok nélkül rendőrökre támadtak, a rendőrök, akik ok nélkül támad-

tak civilekre, a rendőrök, akik okkal támadtak civilekre; civilek, akik nem csináltak semmit, de azért mégis kaptak, na meg a rendőrök, akik civilbőrbe bújva rendőrökre támadnak, s a rendőrök, akiket a munkájuk arra kötelezett, hogy elvtársaikkal nézzenek farkasszemet, na meg Pirx kapitány? Egyáltalán mit nevezhetünk valós és elegendő oknak? Milyen lehet a forradalom az ide-ák világában? Nehéz elképzelni, hogy a résztvevők ugyanúgy mesélnék el a történeteket. Szóval a dolgok komplexitását tekintve egyértelműen kimondható, hogy sohasem volt könnyű sem forradalmárnak, sem forradalomnak lenni, de még nemforradalomnak, ellenforradalomnak sem. A forradalmaknak valódi céljaik megtalálása (a felnőttkor kezdete), saját identitásuk meghatározása ugyanis fenemód nehéz lehet, mivel a kicsi sejtek, melyekből felépülnek időnként szeretnék maguk irányítani a dolgokat, ebbe azonban már nem is mernék belemenni. Ahogy mondani szokás: *Ahány forradalom, annyiféle.* Éppen ezért mikor rájöttem, hogy vélhetően ezek a számháborúhoz hasonló, netán jamoboreeszű összejöve-r-telek nem vezetnek eredményre, hiszen a felek egyike sem gondolkodik azon, hogy esetleg valós párbeszédet (több ész, kevesebb vasdorong, könnygáz, mifene) folytassanak. A cél tehát nem más, mint az adott helyzet fenntartása.

Mint említettem, nem szeretnék pártoskodni, hasztalan vitákba bonyolódni (akár önmagammal is), sokkal inkább szeretném a tisztelt olvasóközönség figyelmét felhívni, kurucokét és labancokét egyaránt egy egészen új, sajátos megközelítésre. Melynek kieszközlésén sokat munkálkodtam, néha tisztességtelen eszközöket is igénybe véve. Tettem mindezt egyszerűen azért, mert porbafingó kispolgárként elegendő volt az egész felhajtásból, egyenruhásokéból, nem egyenruhásokéból egyaránt.

Egy őszinte vallomással tartozom mindenkinek. Én hazudni akartam maguknak, nektek! Hazudni legjobb tudásom szerint, úgy ahogy előttem még senki. De bizonyítandó, hogy megbántam ebbéli szándékomat, most mindent őszintén elmesélek.

Puccsot akartam végrehajtani. Egyedül nem könnyű, tudom, de a forradalmak tanulmányozása közben rájöttem mi az efféle helyzetek achillese. Rájöttem, hogy ha olyan hőst sikerül a magam pártjára állítanom, aki erősebb mint a többiek, akkor leradírozhatom az összes többit egyetlen szempillantás alatt. Így aztán kitaláltam magamnak egy segítőtársat. Úgy terveztem, hogy visszahozom a halálból Petőfi Sándort (aki nem csak a 1848/49-es forradalom és szabadságharc lánglelkű költője volt, hanem ahogy mondják, a magyar Puskin, akiről pedig köztudott, hogy maga volt az orosz Petőfi, aki tájköltészetében és nemes egyszerűségében is legközelebb áll, máig is felfoghatatlanul líraéhes népünk szívéhez és lexikális tudásához, irodalomtörténeti ismereteihez, valamint, akiről nevét kapta a 2007. II. negyedévre vonatkozó adatait tekintve (lásd: www.matesz.hu/data/+Pet%C5%91fi+n%C3%A9pe+terjeszt%C3%A9s+p%C3%A9ld%C3%A1nysz%C3%A1m&hl=hu&ct=clnk&cd=2&gl=hu) 36729 darabos példányszámmal bíró kecskeméti székhelyű *Petőfi Népe* című folyóirat, melynek olvasói önmagukban többen vannak, mint a Magyar Honvédség katonái), akiről köztudott, hogy Segesvár mellett, Fehéregyházánál 1849. július 31-én eltűnt. Holttestét akkor nem találták meg. Szerencsémre, azóta sem. A Szibériában fellelt női csontvázsal való azonosítás pedig elég alapvető problémák miatt kudarcra végződött, ami lényegében tökéletesen érthető is. A tervemet egy igen egyszerű gondolatra akartam alapozni, ha ugyanis senki nem tudja biztosan, hogy meghalt, akkor miért ne élhetne még ma is. Na csak semmi pátosz! Nem ifjú szívekben

(elnézést a többszörösen szentségtelen plagizálásért), hanem úgy igazából, hiszen egy csomó film szól arról, hogy valaki egyszer csak rádöbben, hogy valamiért egyszerűen nem öregszik, töpreng, töpreng, aztán egyszer csak kiderül, hogy valami roppant fontos küldetése van. Akad, aki ne emlékezne Connor MacLeodra meg a Queen Princes of the Universe-re? Arra gondoltam, teremtek magamnak egy ilyen Petőfit, aztán meg megbízom egy ilyesfajta küldetéssel. Miért is ne, nem tudunk róla, hogy Petőfinek levágták volna a fejét!

Nem menteni akarom magam, de tény, hogy nem mások jóhiszeműségével akartam visszaélni. Arra gondoltam, hogy ha már költőnk annyi versét olvassák fel különböző politikai összejöveleteken, köztereken, akkor szavai, versei irányában vélhetően tanúsítanak majd akkora tiszteletet, hogy egy újdonsült költemény rendbe teheti majd az ellenzék és kormányoldal, tüntetők és ellentüntetők (ilyenek ugyan nem voltak), rendbontók és rendfenntartók, forradalmárok és azonosítószámmal nem rendelkező rendőrök (ilyenek sem voltak) közti nézeteltéréseket. Kétségtelen, hogy Petőfi személye nem csak emblematikus, de transzcendentális jelleggel is bír. Kinek ne lenne otthon Petőfi összese (aki meg úgy tanít egyetemen, hogy nem rendelkezik legalább egyetlen példánnyal ... hát ... szégyellje magát! Remélem érti, akinek szól!), vagy ne akarna éppen beszerezni egyet! Petőfi=forradalom.

Ahhoz, hogy a tervem beváljon ki kellett találnom valami háttértörténetet, mivel is töltötte az egykori forradalmár eltűnése óta napjait. Céлом volt, hogy mindenképp emberarcú, vívódó karaktert adjak neki. Így tehát az elmúlt kb. százhatvan év jelentős részében tézisek és antitézisek áradatában hánykolódva, önmarcangolással és felejteni akarással töltötte, s ilyen kérdéseket tett fel magának reggelente a tükör előtt állva:

– Vajh jól tevém, hogy verseimmal gyöttrő lázalmából felébresztém hazám? (Ez persze túlzottan archaikus nyelvezet.)

Tény, ha a dolgok végül rosszul alakulnak, nehéz lehet azzal a tudattal élni, hogy elindítottál valamit, ami fölött később már nincs, nem volt uralmad. S ehhez mit kell tenni? Elég pár sor, egy vers, hetyke bajusz, vézna alkat, pilvaxolás, mindenre kapható barátok. Az én hőszám először persze még nem hitte azt, hogy az ő lírája indította útjára a forradalmi eseményeket, történelmi összefüggésekre, határokon túlmutató társadalmi változásokra gyanakodott, aztán – mondjuk, cirka félévszázad alatt – a különböző tudományágakhoz köthető folyóiratokban publikáló kutatók cikkeikkel, tanulmányaikkal, előadásaikkal végül meggyőzték arról, hogy *dehogyanem*. Az én Petőfim ekkor megfogadta volna, többé nem hoz létre olyan veszélyes fegyvert, mint a vers, mert a béke és a megértés mindennél értékesebb. Erre jött volna rá az én hőszám, miközben esténként a King James-versiont lapozgatta (az ezoterika és a keleti tanok nem állnak hozzám közel) Stratford-upon-Avonban lévő kicsiny manzárdjának pislogó gyertyavilágánál. Ő bizony nem akarta siettetni az apokalipszist. Na igen, de miből élt? A túl sok kaland valószínűtlenné és unalmassá tenné alakját, így mondjuk egyszerűen egy könyvtárban, esetleg antikváriumban dolgozott volna, melynek hozadékeként az évtizedek alatt módfelett kiművelte magát mindabból, amit az emberiség irodalomnak nevez, így tévén szert tudtán kívül az egykorinál immár jóval erősebb költői hatalomra (húúú, ez azért már tényleg meredek). (Pl. Excalibur-versláb gondolatának tudatalatti fogantatása, esetleg valami hasonló.) A korábban ismeretlen Shakespeare pedig mondjuk különösen nagy hatást gyakorolt volna rá. (Hogy hogyan került Angliába, annak kidolgozásával nem értem rá bajlódni, úgy gondoltam, a titokzatosság

hozzátartozik a karakterhez.) Érzései még mindig teljesen összekuszák lennének, a hollywoodi mozikból ismerős, nem vagyok már képes semmire, egyszer már elveszítettem mindent fájdalom tartaná fogságában lelkét, s bár a honvágy másfél évszázadnál is régebben marcangolná már, mégsem gondolkodna a hazatérésen. Persze tudom, hogy azért kicsit még színezhettem volna elvesztett szerelmekkel, két világháborúval, az ország többszöri szétszakadásával, holokauszttal, a Pelikán elvtárs által emlegetett szellemvasút tündöklésével és bukásával, közel álltunk annak idején ahhoz, hogy leigázzuk a Nyugatot... de nem is kell sorolni tovább, elég szégyenteljes századot tudhat maga mögött az emberiség, persze nem először s vélhetően nem is utoljára. A lényeg azonban az, hogy egyszer csak megpillantaná valamelyik műholdon keresztül is sugárzott magyar televíziós csatorna adásában, hogy mi történik itthon. A megdöbbentő képek látványa (középület-felgyújtás, közösségi térkőszedés, kiszolgáltatott civilek csoportosan elkövetett bántalmazása) döntő elhatározásra juttatná: elkészíti a fegyvert, amivel jóvá teheti minden vélt vagy valós hibáját. Másik lehetőség, ez ma napság sokkal népszerűbb irányzat, hogy a könyvtárban véletlenül titkos szobára lelne, ahol egy a poros asztalon heverő, nyitott ősi kódex megsárgult lapjain neki címzett üzenetet olvasna, melyben a szerző (még ki kell gondolni, hogy ki) bízna meg A küldetéssel.

Immár adott volna tehát egy megkérdőjelezhetetlen nagyságú hős, ráadásul az én oldalamon. S adott volna A küldetés. Petőfi elővonné, mondjuk, egyik kedvenc versét, még hozzá olyat, amit otthon úgyis mindenki ismer (tehát szükségszerűen olvasókönyvekben fellelhető tananyag), elővonné új, shake-spearai látásmódját (na meg a special skilljét), s úgy döntene, lesz, ami lesz, megírja a Szeptember végén 2-t (ez formailag, szerkezetileg mindenben megegyezne neves elődjével, így az Excalibur-verslábbal még lehettek volna gondjaim). Az új vers azonban egy törékeny, de mindenre elszánt, felrepedt szemöldökű, páncélba öltözött rohamrendőr lány és egy fiatal, könnygázgyötörte, vasbetont hajigáló egyetemista forradalmár srác viharos szerelmének drámáját sűrítette volna harminckét sorba. Az akció neve esetleg: „...már hó takarát el a bérci tetőt...” (anapesztikus sor?) terveként kerülhetett volna be a történelemkönyvekbe. Úgy képzeltem, ha ezt a verset – amit valójában persze én írok meg – sikerül elhelyeznem országos napilapokban, beolvastatni a rádióban, elszavaltatni a tv-ben mondjuk a *Barátok közt* két epizódja között húzódó senkiföldjének kopár tájain, vagy hangosbemondóba ordítani valahol a csata sűrűjébe, esetleg otthagyni egy musicalíró asztalán, akkor minden megváltozhat. Az emberek majd olyan zagyvaságokat fognak mondogatni, hogy:

– Milyen hülyeség is volt, hogy eddig egymást akartuk agyonverni, agyondobni, agyonlőni gumilövedékekkel, agyonfújkalni könnygázzal, kifolyatni a másik vérért, belelőni titeket a Dunába, esetleg belelövetetni magunkat valamelyik másik folyóba.

– Bizony, Jóska, nem éri meg néhány tévészékházi szendvics a priuszt!

– Ígérem, a komplexusaimért többet nem a plexipajzsommal veszek elégtételt!

– Mi, politikusok máától nem a magunk hasznát fogjuk szüntelen keresni!

A tervemből azonban nem lett semmi, nem kizárólag azért, mert a kutyát se érdekelte volna, esetleg azért, mert valahol másutt tényleg él az igazi Petőfi, egyszerűen azért, mert úgy látszik nekünk minden úgy jó, ahogy van. Na meg egyébként is, ki a fene az a Shakespeare?

Ui.: Az igazsághoz hozzátartozik, kevésnek bizonyult a harminckét sor a drámai történethez. Sebaj, legfeljebb idén majd újra próbálkozom!

Demeter Ferenc Őszi bő- szónok

*Mottó: „Feri, Feri ellopta a kabátom,
Ezért ő már nem a barátom!”*
Kistehén Tánczenekar

Ódon diófa-hálóban
lila üveghal se él
különbül, mint igazság
az érem két oldalán.

Aki másnak káposztája,
maga-vásár-vermében
eszi meg a szomszéd
hátsulütős kecskéje.

Bánja fene, mond
a magyar, amit akar,
több is vezett, mint
fejszenyele Mohácsnál.

(Megasztoriánál.)

'54-ben kis Ber(li)nben,
2:0-ról, tizenegy
válogatott ásszal!

Lett utána haddelhadd.

Tizenhánymillió magyar,
csonka csónak(ok)ban
csontra-éhes nagykuttyákkal.

Kollaboráns korból,
kóla-borát-korrá.

Az istentelen magyarok
Istenére esküszünk,
bőszén robotoló
robotoknál is
robotabbak leszünk!

Éljen a gulyásszabadság,
éljen a gulya-szerelem!

Csak szavaznod kell, szavazó,
biccents okos fejeddel,
ne remélj, a semmi ágán
kívül nincsen számodra hely.

Szavazz, szavazó, szavazz!

Zsákbamacskából sosem
elég, legyél türelemmel,
kibú a gumibot a zsákból.
Egyik önjelöltre jön a másik.

Kurvaország az én hazám,
unokáink kiröhögnek.

Szavazz, szavazó, szavazz!

Ne gondolj a gonddal,
szavazz a népjólétre,
szavazz a vásár-ló-erőre,
a szabadgügye hétvégére!

Szavazz, szavazó, szavazz!

A sokadik egyetlen
és mindig csalhatatlan
végső megoldásra,
ami mindig rajtad áll,
és bukik és áll és bukik
és áll és bukik és mindig!

SZAVAZZ, SZAVAZÓ, SZAVAZZ!
SZAVAZAT MACHT FREI!
POWER BELONGS TO THE PEOPLE!
LIBERTÉ, FRATERNITÉ, ÉGALITÉ!
VOX POPULI!
Panem et circenses.

Kutyakomédia e finita.

P.S.
Fogas kérdés foga rág
kívül-belül engemet,
elv-, hit- és polgártársak:

A HaZa és ama Isten
nevében, miért nem dugjuk fel
a kiskirályoknak
a kiskirályokat?!

Ifj. Vödör Tíme

Zsidórobot, avagy az őszödi beszéd eltítkolt fejezete

[részlet]

[...] Az, amit el tudtam nektek mondani, itt egy órában, sőt talán több is volt, mint egy óra, az természetesen nem az egész politikánk, az természetesen nem képes magában foglalni egy sor dolgot, amelyet meg kell tenni, és nem képes visszaadni az egyébként szükséges kommunikációnak azt a sokrétűségét, ami kell a sikerhez. Ezzel együtt is a figyelmeztetést és a tanácsokat ez ügyben köszönjük szépen. Ha őszinte vagyok hozzátok, akkor azt tudom mondani, hogy tele vagyunk kétségekkel, hogy a magabiztosság mögött ott van az őrlődés és a gyötrődés. Egészen pontosan tudom, hogy mindaz, amit csinálunk, az nem lesz tökéletes. Hogy egy sor ügyben fogalmam sincsen, hogy melyik, nem a hatodik lépés, még a harmadikat sem tudom. Tudom az első kettőt. [...]

[...] *khm...és most hatalmas, mindent leleplező rejtélyt fogok önteni éhező szemetek elé, amit még akkor is titokban kell tartanotok, ha Stohl András izzó saslikkal kínozná talpatokat. A messi Kerekerdőben, a fák cinkos takarásában, gyanútlan madárdaltól üde légből ősi titok lappang. A felszín alatt, egy bizonyos buckától háromlépésnyire, egy ezer éves Zsidórobot lapul.*

Bizony, barátaim, jogos a döbrent tekintet, de ez az igazság. Tudom, hogy megrázó. Szóval, ez a robot nagyon nagy és nagyon nehéz. Kábé 50 méter magas, és rengeteg tonna. Nagyjából úgy fest, mint az Ötödik elemben az az aranyszínű döcirobot, akinek a film elején becsípte a kezét a záródó piramis... khm... szóval ez a robot a zsidóság ősi vezére. Feladata annyi, hogyha szól neki a „Vezér” – aki egyébként annyira nagy és hatalmas és titkos, hogy még magam sem ismerem – előjön a földből, kirobban, mint egy ... izé ... és haragos arccal elindul randalírozni. A fején egy lézergyű van, amivel hol ide, hol oda lő, ahova kell. Nyikorogva, nehézkesen közlekedik, hiszen már elég régóta szolgálja eme nemes kultúrát. A fenekéből medvecukor trollok potyognak, akik a születésük első hetében, még nem tudják használni a jobb lábukat, ezért egymás vállába kapaszkodnak. A látványuk akár egy mulatságos szláv tánckarnak is tűnhet, de higgyétek el barátaim, nem az ... khm. Ezek a bizarr teremtmények egy darabig a fák között fognak kolbászolni, majd miután sorvadtt jobb lábukba is élet költözik, magyar gyerekekkel fognak focizni egy réten, foci-specialistáknak adva ki magukat, a kapukat pedig 4 paradicsomos ruszlis dobozzal fogják jelölni. Bízom benne, hogy nem kell bevetni a Robotot. Meg van kötve a kezem. A jelenlegi beszédem kiszivárgását követő zavargások, események, tüntetések fogják majd motiválni a „Vezér” döntését. Bár csak olyan egyszerű lenne a dolog, mit képzelitek, de bármennyire szeretném, én sem tudok változtatni semmin. Bízom istenben [...]

[...] Örületbe kergetjük egymást bizonyos pontokon, hogy összeszedjük a szükséges mennyiségű pénzt a kollegákkal, hanem amikor mennek a politikai egyeztetések, húzások már a picsába ezzel! Gyerünk előre! Nincsen sok választás. Azért nincsen, mert elkürtük. Nem kicsit, nagyon. Európában ilyen böszmeséget még ország nem csinált, amit mi csináltunk. Meg lehet magyarázni, nyilvánvalóan végig hazudtuk az utolsó másfél-két évet. Teljesen világos volt, hogy amit mondunk, az nem igaz. Annyival

vagyunk túl az ország lehetőségein, hogy azt, mi azt nem tudtuk korábban elképzelni, hogy ezt a Magyar Szocialista Párt és a liberálisok közös kormányzása valaha is megteszi. És közben egyébként nem csináltunk semmit négy évig. Semmit. Nem tudtok mondani olyan jelentős kormányzati intézkedést, amire büszkéek lehetünk azon túl, hogy a szarból visszahoztuk a kormányzást a végére. Semmit. Ha el kell számolni az országnak, hogy mit csináltunk négy év alatt, akkor mit mondunk? [...]

[...] és most megosztok veletek egy finom receptet, amit még az apósom hagyott rám örökségül, és amit akkor sem fecseghettek el, ha eljár a szátok! Reluxa! Kérem a projektort! Khm... Országleves nyolc személyre:

Barátaim! Nemzetközi konyhasorozatunkban elérkeztünk ahhoz a tekintélyes történelmi múltra visszatekintő, közép-európai országhoz, mely azonnal eszünkbe ötlük, amint azt halljuk, hogy makói hagyma, szegedi paprika, veszprémi bauxitbánya vagy dunaújvárosi acélművek.

Igen, Magyarországról van szó. Hasonló ingyencséget fogunk készíteni belőle, mint korábban a töltött svájci Alpok, az Amerika pite, vagy a borban pácolt francia hagymagyár főzelék, bagett szirmokkal, hogy a Románia becsináltat vagy a rántott Oroszország transzibériai vasúthálózattal ne is említsem.

Ezúttal Magyarországot levest fogunk készíteni kakukkmák gombócokkal.

Vegyük elő a legnagyobb lábasunkat, töltsük tele vízzel, és tegyük fel forrni.

A feldolgozást kezdjük a fővárossal: egy éles késsel óvatosan válasszuk el Pestet Budától, a Duna mentén, majd bő vízzel öblítsük le, és tegyük félre őket egy kisebb, citromos vízzel teli tálba, mert hamar megbarnulnak (ajánlatos két külön tálba tenni, nehogy újraegyesítsék őket, mint 1873-ban).

A Parlament hegyes tornyai ne kedvtelenítsenek el minket, hiszen a kettévágás során úgyis beleomlik majd az egész a vízbe.

Az ország többi részét sózzuk le, és hagyjuk állni.

Ezután vajon megdinszteljük a finomra vágott hagymát, rádobjuk a megtisztított, felaprózott sárgarépat, zöldbabot, brokkolit, zellert, karfiolt és a burgonyát, néhány percig együtt pirítjuk, megszórjuk liszttel, elkeverjük, majd lassan felöntjük a Balatonnal.

Most vegyük elő az időközben kellőképpen fellazult Pestet és hántsuk le a keményebb részeket.

A hámozást kezdjük a külső kerületekkel, és egészen addig folytassuk, amíg oda nem érünk, ahol a Szent István körút találkozik a Bajcsy-Zsilinszky úttal. Aki szereti az Andrássy és a Rottenbiller utcát, nyugodtan meghagyhatja.

Az V., VI., VII. kerülettel vigyázzunk, nehogy megsérüljenek, hiszen ezek adják leve-sünk zamatát, a bankmonopóliumok, turisztikai látványosságok, színes butikok, éjszakai szórakozóhelyek, és nem utolsósorban a Belügyminisztériumi Hivatal miatt, viszont a VIII. kerületet semmi esetre se felejtjük leválasztani, mert rajta van a Kerepesi temető.

Aki nem szeretne ráharapni a Honvéd kórházra, időben vakarja le a fővárosról. Nem kell eldobni, ugyanis lereszelve pikáns, átizzadt-betegágynemű és egyedi vérimplantátum ízt kölcsönöz a levesnek. Mivel a főzés során a kész- és félkész metrálólagutak egy csomó vizet elnyelnek, és hatalmas légbuborékokat böffentenének bele a levesbe, ezért petrezselymes kenyérbéllel töltsük ki az üregeket, az aluljárókon keresztül.

Ugyanígy járjunk el a Budai oldallal: egészen addig pucoljuk, amíg a késünk Déli pályaudvarba vagy Gellért hegybe nem ütközik.

A két megtisztított városrészt a lobogó vízbe helyezzük, majd fedő alatt takaréklángon tíz percig főzzük.

Az ország többi részét, ami időközben már megfelelően levet eresztett, akkurátusan kifilézzük, ügyelve a cupákosabb részekre.

Aki szereti a zöldséget, beledarabolhatja a fazékba a Börzsönyt, a Bükköt vagy a Mátrát. A kilátó és TV tornyokat gondosan távolítsuk el, mert könnyen átszűrhatja a nyelvet, mikor a sziklás szurdokokat és mészkőszirteket ropogatjuk a fogunk alatt.

Vigyázat! Mosonmagyaróvárt és Almásfüzitőt ne tegyük bele, ha nem akarjuk, hogy az egésznek timföld íze legyen.

Az országot a rotyogó vízbe rakjuk, a főváros darabok mellé, hozzáadjuk a megfonnyasztott zöldségeket, majd kevés vegetával fűszerezzük.

Ezután pont annyi ideig hagyjuk főni, amíg elkészítjük a kakukkmákgombócokat.

Egy régebben napvilágot látott, népi hagyományon alapuló receptúra szerint a tejjől gusztusos okkerarany színbe öltözteti levesünket, ám ez a rafinéria mára teljesen elavult, hiszen a laktóz kikezdené a felső vezetőket, aztán pocsolóba gyűlne a Vesztenzsizitszent-er tetőtéri tujaparkjában és megsavanyodna.

Csínján a sóval is, mert a szükségesnél nagyobb mennyiség könnyen korrodálhatja a gépkocsik alvázát.

Ha a leves elkészült, tálaljuk EU-kompatibilis parcellákba vagy nagyobb meteor-kráterbe, piritott homeless kockákkal a tetején, 4-es és 6-os villamos-csikkokkal.

Mivel a leves a hegységek és a bennük lévő vasérckitermelő tárnák miatt a nehezebb ételek közé tartozik, Balatonboglári rozét vagy Medveszőlösi kékfrazskost kínáljunk hozzá.

Tipp:

A maradék levest éjszakára tegyük a hűtőbe, mert könnyen megpimpósodhat, ami ugyan nem tudom, hogy mit jelent, de mentségemre legyen mondván, ennek a szónak csak a középső szakasza tetszik igazán ... pimpó! ... brehehhe!

A leves tovább gazdagítható önjelölt kukagüjtogatók által flambírozott brokkolival, székházostromon piritott csirkeaprólékkal.

Szóval ... izé ... Egy magyar gyereknek nem kell más, csak egy focilabda! [...]

[...] És az ország, azt gondolom, hogy megérdemelné, meg mi magunk is, hogy ilyen dolgokat csináljunk. Szóval, azt tudom nektek mondani, hogy álljunk neki, csináljuk meg, sok igazságotok van a figyelmeztetésben, a féltésben, a részletek ügyében. Csak azt tudom, hogy nem fogok játszani semmilyen játszmát. Sem így, sem így, tesszük a dolgunkat. Amíg nagy tempóval lehet menni előre, addig megyünk. Ha nem lehet menni és elmagyarázzátok, hogy reform igen, de, ahhoz én nem kellek, ahhoz más kell. És írok majd kibaszott jó könyveket a modern magyar baloldalról. Gyerekek, kell még valamit mondanom, Ildikó? [...]

Árvai Ferenc Ödön

Mint vitorlás a tavon

rímregény

(részlet)

Összefutunk éjjel a Kossuth-téren. Ferink, ahogy meglátja, a távolból óbégatja Exreppsztár spanunk nevét.

– Há mi van veled? Focizó még?! Ááááh!!!!!!!!!!

Így Ferink, és szájából a nyál kifröcsög.

– Mi van, köcsög?!

Így amaz, és nem havaz, csak köd ül a téren, mint jobb vagy bal talp kanyarban a féken.

– Pedig van jogsid, Döme! Nem tudod, melyik? Nem tudod? De hülye vagy, Döme! Ááááááhh!!!!!!!!!! – és ujjal mutat rám Ferink, mint hülyékre szoktak, és röhög, és a nyál kifröcsög.

– Kussojjá, köcsög!

Így vágok vissza, és röhögök.

Hazamenet a kocsmá előtt a cigányok nekünk jönnek a semmiért. Ecsit visszahúzom, és csitítom.

– Nyugi öreg! Erősebbek.

És a cigány arc utcaharc-alapállásban nagy rutinnal fenyeget:

– Gyertek!!! Mi van?! Mi van?!!! Megöllek!!! Megöllek!!!!

Így az arc, de feltesszük kezünk. Nem ütünk. Semmi esélyünk.

– Nyugi! Gyerünk! Gyerünk! – mondja Exreppsztár spanunk is, és megyünk, mint beszari vesztes sereg.

– Nem az számít, öreg, hogy mekkora pofont kapsz. Vágod? Hanem, hogy mekkorát tudsz kibírni. Az élet nem szivárványos napsütés. Az élet keményeket üt, öreg. Kurva keményeket. De fel kell vállalni a pofonokat. Anélkül nem győzhetsz. Vágod?

Így Exreppsztár spanom, és felteszi kezét.

– Gyere, Döme! Tedd fel a kezed! Mi lesz? Mi lesz?! – és beáll és elhajol és suhint.

– Jól van, Rocky. Gyere! – szorítom ökölbe kezem és felteszem, hogy fejfel ront nekem.

– Fájni fog öreg! Fájni fog! – figyelmeztetem, de őrült a gyerek. Mintha szörny lakozna benne.

– Az anyád! – kiáltok.

Féloldalas vicsorgása mint az olasz csődöré.

– Anyád! Anyááád! Áááááhh!! – de nem üt ki, hiába is vicsorog mert elfutok.

- Ha félelemből futsz, akkor vagy a leggyorsabb.
- Mint a lovak, Döme. Mint a lovak. Azok se állnak oda. Futnak, ha fosnak.
- Így Exreppsztár spanom és megkérdem tőle.
- Ha lenne egy gomb, amit ha megnyomsz, meghal az összes szkinhed, te megnyomnád?
- Mint a huzat! Nem is kérdés.

– Megyünk a körúton, aztán nekünk rohan a gyerek. Hátba próbálta rúgni a Leventét, de elbaszta. Lecsúszott neki, és a táskáját találta el. Aztán a Levente bepöccent, de nem ment neki, hanem kérdőre vonta.

– Ezt mért csináltad? Meg tudod mondani, hogy ezt mért csináltad? Meg tudod magyarázni????!!!!!!

Így Levente a körutat bezengve.

– Persze, nem tudta, mért csinálta. Ösztönből jött. Csúnyán kész volt a gyerek, azt se tudta, hol van. Persze, mi se nagyon. És csak jött felénk hadonászva. Kaptam is egy állást, de lecsúszott. Nem is éreztem. És nem az volt bennünk, hogy visszaütünk. Féltünk, vagy mért? Nem tudom. Szóval jön a gyerek felénk, a Levente meg ordít felé, hogy ezt mért csináltad, meg tudod mondani, mért csináltad, magyarázd meg!!!! Én meg húzom el, hogy húzzunk már, mert arrébb meg ott volt még vagy húsz szkinhed. Aztán csak nem tágított a gyerek. Gondoltam, elterelem a figyelmét. Volt rajta sapka. Megpróbáltam levetni a fejéről, hogy míg fölveszi, szépen lelépünk. De elbasztam.

– És mi történt?

– Semmi. Elfutottunk. Lefutottuk őket.

Arcom az ütésekbe teszem.

– Üssél!! – kiáltok, és megyek, mint Rocky. Fejjel az ellenfélnek.

Egy pofon a földre visz. Rám számol a bíró, de nem ér el, csak hatig.

– Üssél!!!! – kiáltok újból, és megyek.

A következő jobban fáj. Dülöngök tőle.

– Üssél!!! Üssél!!! – kikelve magamból egészen, s nyelem vérem.

Ettől elhajolok, és lendítem karom.

Előrebocsátom, hogy **pártatlan** vagyok, minthogy valamennyi párttól kirúgtak, mert túl keveset sikkasztottam, ilyen módon, hogy ez a botrány kiderüljön, még csak meg sem éri senkinek.

1.

Farkas Gyuláné István **DIKTÁL TÚRA**

(ki, be, fel, aztán a munkatáborban ledolgozta: Farkas Gyuláné István hazugság beadótanácsadó.)

tervezett államforma: Triumph, virágos (az államforma leendő támogatóira tekintettel),

melyben én leszek a 3 az egyben – mint az instantkávé – Júliusi Cipzár néven, mivel olyan forrón fojtom majd el, legyen az bármilyen is, az ellenállást.

további címeim:

- divX file-ikusz (a legfőbb adónemre tekintettel, mivel nagyon szeretem a minél olcsóbban hozzáférhető filmeket),
- Im/(per)ámon (az új államvallás alapján, melyben én vagyok az Éjszakai Napisten),
- néptribuszos, (mert a BKV megreformálása nyomán 4 métró helyett 3 busszal szállítom a népet),
- cen-sor, (mert azontúl én határozom meg, hány sorból állnak a versek),
- sőt, pont trip lesz maximum, (a keménydrogok legalizása végett folytatott kampány eredményeképp),
- és II. kerület Lipótmező, Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet, melyet természetesen újra kinyitattok magamnak.

ideológia: az „ember embernek Farkasa”-elv, Orbán Ottó verse nyomán magamra vonatkoztatva, amidőn az emberek közül csak a Farkasok maradhatnak meg, és hogy kik azok, azt természetesen én döntöm el.

Elvemet az emberek felé a sor költőjével azonos vezetéknevet viselő politikus hagyományainak folytatásaként, illetve a vele szemben megnyilvánuló tiszteletlenség és elkülönülés jeleként is felfoghatják, mindegyik oldalnak igaza van, csak rám szavazzon, bár mivel úgysem lesz más választás, csak én, tulajdonképpen ez is teljesen mindegy.

államformám, a „Triumph, virágos” angolra, németre, oroszra, kínaira, valamint más, támogatás szempontjából fontos világnyelvre lefordítva olyan demo(verziós)krácia, amely bárki számára ingyenesen teljes terjedelmében és összes funkcióival letölthető akár a börtönben is.

Világirodalmi Diktáltúrám kiépítését természetesen úgy kezdtem, hogy az aktuális „vadakat miniszterelő juhászok” elnöke mellett teljesítettem népAltatói szolgálatot, méghozzá úgy, hogy tanácsadónak kerültem melléje, minthogy neki is félesze van, akárcsak nekem, mondták is, hogy ketten pont kiegészítjük egymást.

Akkoron történt, hogy nem sikerülvén angol nyelvvizsgámnak panaszlevelet írtam igen magasan tisztelt Országh László uram jogutódainak, mondván hogy m'ért tevén az angol nagyszótárra oly vastag borítást, nem tudtam észrevétlenül emelgetni és bétékin-teni a teszt alatt, ily módon meglátták a csalást és kivágtak.

Panaszlevelem piszkozatában helyenként igencsak elragadtattam magam, ily módon nagyon kellemetlen vala, mivelhogy eltanácsolt miniszterelő elnököm eme piszkozatot magához vevé, azt hinvén, neki szánván készítévém oda neki, úgy gondolta, jó szokásunk szerint ezt kell majd felolvasnia az elkövetkezendő frakcióülésen a Balatonon a gumimatracokon is.

Azt tette. Ezért mondott olyanokat akkor, hogy „K... Országh”, a – h betűt nem fogta be a gyanú, ártatlan a szentem, tessék ezt elhinni neki! Amikor ez kiderült, én meg fel, de aztán rájöttem, nem kellett volna hibámon olyan hangosan röhögni, kivágtak hát, mint macskát kakilni.

És akkor rádöbentem, hogy nem lesz Világirodalmi Diktáltúra itt, elbocsátották az utolsó reményem, jobb hát, ha hősi halált halok, gyorsan felgyújtottam az MTV székháza előtt a kocsimat, amire aztán ráfogták, hogy egy riporteré, de ez hazugság, mert már 3 nappal azelőtt elloptam, szóval aztán csatlakoztam a tüntetőkhez, mert öngyilkos akartam lenni, nem tettem én semmit, csak a „Repül a nehéz kő: ki tudja, hol áll meg?”, illetve a „fel-fel dobott kő” alkalomhoz illő verssorokat szavaltam, Világirodalmi Diktáltúrám búcsúztatójaként, eltalált három gumilövedék, kiverték a háromnegyed szememet, seggembe haraptak a saját műfogsorommal, azóta is bőgök a könnygáztól, de leginkább attól, hogy élek, élek, harmadszor is élek, pedig azzal a szándékkal mentem oda, hogy aznap este meghalok! Hát hogyan számolnak el önök a lelkiismeretükkel! Hát spórolnak önök a népen, nem pazarolják ránk az éles fegyvereket? Hát már egy gyilkosságnyit sem érek?!?

Hát tudják önök, hogy ezzel egy hárommilliós életbiztosítástól esett el a temetésem?!?

végezetül, egy hírfelirattá átírt sírfelirat:

talpam akartam o(h) dobni minek fel mondta hogy el Kurt Cobain*nek sem elég- fejbe a lőtt gumi csak.

* a fejlettebb kapitalista államok felé való töretlen tisztelet jeleként és rendszerük jövőbeli időintervallumára való utalásként az idegen neveket a fenti versben kizárólag hosszú szótagokból állónak ejtsük és tekintsük. (versformánkkal elismerve a fejlett ókori civilizációkhoz és társadalmakhoz hasonló szerepüket modern korunkban.)

2.

Farkas Gyuláné István

ne parázz ezen is[❖] (antiprainsis és Füveskönyv.)

(Költsek-e ármányhoz.)

Mert az idő oly sebes rohanással halad el felettem, átgázol rajtam, mint a hatos vilamos, melyet épphogy lekéstem, és ki tudja, mely pillanatban hulla el életem hervadó mákvirága? Mikor már vadkendereimnek is rég oda, amiktől egész ifjúságom körülbegetem vala! Eme füveskönyvbe foglalom most deliriadalmaimat.

1. az államszervezetről

Nem hiába mondták vala, hogy a nemzet teste az állam-szervezet, mi kajáltatjuk az adóval és ami visszajön, csak a szar.

2. a politikai állásfoglalásról

Légy bátor, ne tartózkodj a politikai állásfoglalástól, mert amit felkínálnak néked, az nem munkaviszony, hanem munkaiszony, ahol a pénz keres majd tégedet, soha ne feledd.

3. a jobb és bal oldalról

Hát nem tök mindegy néked, hogy angol avagy kontinentális típusú automobilt vezérelsz? A lényeg, hogy a kormány a te kezében legyen.

4. a konfliktuskezelésről

Ha valakinek a buksija kemény, mint a dió, ne a falba verd, légy elnéző vele, erősítsd meg inkább egy kis betonnal alatta, felette, körülötte.

5. az ideológiákról

Hiába vagy az, semmiképp se hagyd, hogy híveid Keresztapának szólítsanak – nem szabad, hogy uralmadnak oktalan vallásos színezetet adj.

Ajjaj, ich lettem miniszter nem a deutsch vagy a németh, én szívok. (be csak.)

Konom Róbert

Kafka, Borges meg a többiek

„Nem tudom eldönteni szívem, hogy hamburger vagy hot dog,
nem tudom eldönteni szívem, hogy itt rosszabb vagy ott jobb.”

Sziámi

Hamburgerrel ábrázolom a hot dogot.

Fejem fölött elröpül egy kanál...

Elhúz sebesen, miközben felhők között síelek, önfeledten, gólyával a számban.

Elöttem feltorlódó és szaggatott hegyhátak, alattam a hátrasikló földabrosz szökevény mintái, itt-ott egy-egy munkanélküli költő sírgödröt ás a levegőbe, a varjak elégedetten kárognak.

Nézem, semleges odaadással, a fény mozdulatait a szegecselt alumíniumléceken.

És nem tudom eldönteni, hogy hamburger-e még a hamburger vagy már hot dog. (És ha már hot dog, kérdezem, akkor mikortól volt, és volt-e egyáltalán *már nem* hamburger és *még nem* hot dog?)

Közben azzal biztatom magam, hogy agyam titkos rekeszében kopasz énekesnő ül. Tudom, ez nem mentség semmire, felkászálódik egy tohonya gondolat, a *mittudomén*: ez vagyok én.

A biztonság kedvéért azért legújabb írásomat elküldöm *esemesen* a szerkesztőségbe.

Aztán, mint aki jól végezte dolgát, nekilátok a sörivásnak.

A sörivástól azonban kiújul egy gyerekkori rossz szokásom, szinte minden átmenet nélkül képzelődni kezdek. Először is nagy képzelőerővel magam elé képzek egy soha ki nem fogyó sörösüveget, majd nem kis erőfeszítéssel mellé képzek egy szomszéd lányt, amint a tavalyi nyaralásáról készült pálmafás képpel legyezget ebben a tikkasztó kora tavaszi melegben, aztán elképzelem a következő jelenetet: egy félelmetes, hétfejű és tízszarvú vadállat hátán egy *antropomorf* majom ül, hányaveti testtartásban, mellénykéjére gondos kezek apró csillogó gyöngyökből kirakták az ITALO DISCO feliratot, ami majom nyelven azt jelenti, pillanat, fellapozom a majom-magyar, madyar-majom szótárt, igen, már meg is van, szóval azt jelenti: HOLNAPTÓL LESZ BANÁN. Jobb kezében ostor, bal kezével a gyeplőt tartja, szájában a majmok Bibliája (a Dzsungel Könyve), ez azonban nem zavarja abban, hogy hangosan azt ne üvöltse: Ma gamrama radtam!

Vajon kit jelképez a majom?

Az a baj, hogy mostanában nem könnyű elkezdni beszélni önmagamhoz.

Ráadásul már napok, már hetek, már évek, már évtizedek óta minden áldott reggel arra a megváltoztathatatlanul gyötrelmes tényre ébredek, hogy én vagyok Konom Róbert, és nem hogy zseni, de még csak tehetséges sem vagyok, és soha nem is akartam az lenni, aki vagyok, és meglehetősen őszintétlen kíváncsisággal várom, hogy milyen semmitmondó, jelentéktelen és teljesen lényegtelen dolgokat fogok aznap csinálni.

Nagy nehezen fölkelek. Mint már annyiszor. És mielőtt végleg megbánnám, eszembe jut, miért is keltem fel. A gázhoz csoszogok. Gyufaszál és természetesen takarékláng, a takaréklángon égő költő. Hát persze.

Engem aztán jól ideraktak. De ha már így alakult, akkor valamit leteszek, hoppá, valamit már le is tettem az asztalra. Kavarom a kávé, közben pontos megfigyeléseket

teszek, és gülüszemmel nézek a jövőbe, mint ahogyan annak idején nézhetett először széjjel az épp felegyenesedett előember, vagy mint Juhász Előd, a felejthetetlen *Zenebutik* egykori sztárja. Minek is egyenesedtem fel.

Még egy ideig elálldígalok itten, néha kikandikálok. A körfolyosón már körtáncot jár. Mintha várna.

Nem is lehet csodálkozni azon, hogy legfőbb foglalatosságom mostanság a körfolyosót szemlélő magányos álldogálás, hiszen ha belegondolok, az egész életem jóformán..., jó, ne túlozzunk, életem nagy része gyakorlatilag a ma oly divatos, trendi coolcsávóság és a csöppet sem divatos, sőt kifejezetten antitrendi, hideglelős mellözöttség vékony határmezsgyéjén zajlott. Talán túl korán voltam fiatal és túl sokáig öregedtem meg? Nem tudom. Nem igazán. Most viszont igazi *no name némóként* szemlélem a lassuló idő katasztrófáját (lásd még: „mélyhűtött idő”, „összepréselt idő”), és hogy a fenébe nézek ki? Öltönyöm *ballagó*, illatom *késő juppi*, arcom egy tízéves korában hirtelen megöregedett *babyface*, és a szomszédnak az alábbi módon köszönök: Csókolom, Jó estét, Szevasztok! És azt sem tudom, hogy ezzel az egy nap alatt lejátszódó *tér-idő-cselekmény egység* sűrített változatát valósítom-e meg, avagy éppen ellenkezőleg, az elbeszélő krónikás mozaikos, asszociatív időtudatáról teszek-e bizonyosságot, melyben e tudat mozgása jelenti a tulajdonképpeni elbeszélésidőt. Mindenesetre talán a javamra írható, hogy nem vacakolok túl sokáig, gyorsan és előnytelenül átváltok védekezőn elhárító kommunikáció-képtelenségbe, a sértettség, a mogorva elszigeteltség megalapozatlan fölényébe. A szomszéd elinal. Széles vállairól iskolatáska ereszkedik alá szekrénynyi hátára. Feltorlódhatott a múlt ezen a kolosszális háton, de hát ez ma már kit lep meg, a múlt régi rossz szokása ez az állandó torlódhatnék, engem aztán nem.

Az utóbbi időben viszont igen különös hóbort kerített hatalmába. Szinte minden este izgatottan fekszem le, annak az andalítóan bizsergető bizonyosságnak a tudatában, hogy én vagyok Konom Róbert, ki más is lehetnék, a takaréklángon égő elbeszélő, és minden reggel izgatottan kelek, mert tudom, hogy csupa jó és izgalmas és fájdalmas és szépséges és bolondos dolog vár rám aznap. Mindenesetre gyanús. Roppant gyanús. A szemközi ház teteje.

A szemközi ház teteje. A szemközi ház teteje már napok óta hullamerev a rá nehezedő tonnányi hó súlya alatt. És ez valahogy nyomasztó. De – nicsak! – hirtelen megcsusszan a hó. A szemközi téglafalról viszont szalvétányi darabokban hámlik a vakolat. Egyszerre csusszan a hó és hámlik a vakolat. Gyanús. Roppant gyanús.

Kinézek a konyhaablakon. Hurokszerű kötél lóg le valahonnan a magasból. Teljesen felesleges. Eltűnik, szertefoszlik a levegőben. Ki tudja. A gang is hullamerev és a hátsó lépcsőfeljáró is. Arra gondoltam akkor, hogy kimegyek, hogy mintha csak úgy lenéznék a gangról.

Á nem, nem megyek ki, inkább az utcára néző ablakból nézem a tüntetést.

A köztereken és az utcákon ugyanis – így sajnos az én ablakom alatt is – már órák óta zajlik a Művészi Intenciójú Közalkalmazottak Egyesületének (MIKÖZE) tüntetése. A magas fokú egyesülési hajlandósággal megáldott, ma nem éppen vicces kedvű alkalmazottjai a köznek nem sokat vacakolnak. Mindenesetre gyanús viselkedésük arra enged következtetni, hogy csupán elterelő hadműveletként követelnek – békés tüntetőknak álcázva – önálló tévécsatornát (Kafka tévé), (?), mielőtt egy ötletrohammal (brainstorming) megostromolnák és bevennék a Magas Kultúra és a Magas Művészet fellegvárának elefántcsonttoronyait egy százhusz kilós rajztanár (és képzőművészeti szakkör vezető) és egy vékony hangon sívító történelem-magyar szakos nőtanár (Maxli Vera) irányításával. Kókadt figyelmemet néhány szellemdús transzparens magnetizálja:

Több fényt a rajztermekbe!

Le a művészekkel!

Éljen a matematika költészete!

Mondjon le a belbecs és a külcsín miniszter! (Ezt lelkesen skandálják is.)

Költőket a lámpavasra!

Lám-lám... Most azonban mintha ellentüntetőket sodorna magával a szeszélyes kora tavaszi szél. Ábránd ez vagy maga a valóság? Sötétben villanó jelenés vagy inkább napfényben fürdőző káprázat?

A Köztisztviselők Családi Ökotagozatának Grémiuma (KÖCSÖG) szervezésében szimpatikus házaspárok szimpatikus arccal szimpátiatüntetést tartanak, és a kora tavaszi enyhe kora délután, valamint az utca orcájának egyre baljóslatúbb és apokaliptikusabb képét mutatja felém.

Cicanadrágos matrónák felszedik a macskakövet. Izgága igazgatók gondterhelt arccal gyors utasításokat osztanak. Egy – az arcára Adidas-csíkokat festő – harci díszbe öltözött testnevelő belefúj a sípjába, és Maxli Vera (történelem-magyar szakos nőtanár) kibontja hosszú lófarokba gumizott hajkoronáját, megrázza szétomló fürtjeit, a barrikádra lép, és gombolni kezdi blúzát, de erről többen lebeszélnek. Mélyen rejtőző lapangó energiái vulkánként készülnek kitörni.

A tűzoltók készenlétbe helyezik fecskendőiket.

Egy rendőr, tenyerével lágyan, végigsimít gumibotján, lazán a járőrökcsinak dől, és unott hangon beleszól a cébébe:

– Brékó, Brékóó!!! Verjük ki a KÖCSÖG-öket!

És megindul az attack.

Csak azt nem értem, hogy MIKÖZE a KÖCSÖG-nek a Kafka tévéhez. (Vagy nem nem értem, csak nem érteni vélem?)

A *miközések* mindenesetre hamar végeznek a KÖCSÖG-féle ellentüntetőkkel, majd irány a Tanácsháza, ahol feldühödött pedagógusok a megrettent tanácsnokok között előbb *szép kiejtési versenyt* rendeznek, majd csatlakozásra szólítják fel őket. (Az életnek tanulunk.)

Ha rövid a fecskendő, told meg vízszaggárral alapon unatkozó tűzoltók defeneszt-rált tanácsnokokat görgetnek a körúton (mintha nem lenne amúgy is elég bajuk), de legalább nem gyújtották fel őket.

– Szodoma és Gomorra! – állapítja meg finnyásan egy sárga hajú úri-néni, miközben palotapincsije lakkozott körmű nagylábujján a bőrkeményedést nyalogatja.

Az élet abszurditását a felfokozott ritmusú, precízen megszerkesztett, kaotikus életképek hivatottak érzékeltetni. Ezekben a jelenetekben a csúsztatás, a fokozás mellett szerényen a burleszk eszközeivel is élek. Egy asszony – minden átmenet nélkül – unalmas életéről kezd beszélni; a fiatalok, trendi diáklányt csak bizonyos ellenszolgáltatás fejében szolgálja ki az eladó; egy tűzoltó eldobja a fecskendőt, és szét-tárt karokkal besétál a tűzbe; egy telefonáló nő gyereket ellopják a babakocsiból, de kiderül, hogy *kandi-kamera*, a végén mindenki énekel. Nem messze a csecsemő *oázis*. Az esőerdők pedig sírnak, az jéghegyek meg csöpögnek, Zidane-t felvágja Gravesen (a dán favágó), a Real Madrid már annyira jó, hogy önmagát veri.

Jó lenne innen elmenni.

De nem lehet.

A testemet szépen lassan előnti a láz.

Aranyhal lubickol vígan a parketten, a fűtőtest néhány méterrel odébb sétál, Ede, a teve utána oldalog.

Szóóceánban fürdők rémálomtól lucskos testtel boldogan, és közben az oldalgó Edére gondolok.

Alkonyt azott a vérfürdő, véráztatta alkonyon, ráadásul kora délután – mondd. Szövegbetéteket elolvasni az úgynevezett eseményesebb részek kedvéért annyi, mint betét nélküli golyóstollal szöveget írni (kérdézem)?

Ki él többet? Tíz morfinista egy nap alatt vagy egy heroinos tíz nap alatt (válaszolod)?

A palotapincsi megvadul a tűzpiros körömlakk látványától, és beleharap a néni úri lábujjába, aki ettől feljajdul, szemei jojóznak, arcszíne és hajszíne pirosra vált, majd zöld utat enged egy lassan induló, de hirtelen begyorsuló hisztériorohamnak.

És bár hónalja kissé papírszagú, Maxli Vera most minden érdek és részrehajlás nélkül, sallangmentesen és jelzők nélkül, végre egyszerűen, csak, nőnek érzi magát.

Velőtrázó sikoly. Elszánt hirtelenséggel (vagy hirtelen elszánással) rohamra indul, de még ugyanazzal a lendülettel el is hasal a képzőművészeti szakkör vezető (százhusz kilós rajztanár), és romba dől a burzsoá zsarnokság parvenü palotája, szegény pincsi. Maga alá temette a történelem, bekerült a történelem lomtárába. Minő drámai kép: utolsó erejével még kinyújtja rózsaszín nyelvecskéjét, és lefetyel sűrű tócsává terebélyesedő bugyogó véreből.

Áldozati pincsi.

A forradalom viharpincsije.

Pincsi vérrel felírjuk az égre: Pancserek többé nem leszünk! Esküszünk!

Az értelmetlen pincsi-halál mindig elborzaszt, így gyászos hangulatomat oldandó, barátaim körében méregerős szeszeket iszok békés nyugalommal a Pilvax kávéházban, miközben a lélek halhatatlanságáról beszélek. Halkan duruzsoló hipnotikus szavaim lassan álomba ringatják a megfáradt cimborákat, ellentétben Hume-mal, akinek sikerült egy hosszabb tanulmányával felébresztenie Kantot dogmatikus szendergéséből, akiről viszont annyit, hogy Königsberg lakói délutánonként hozzá igazították óráikat, ugyanis másodpercre pontosan ugyanabban a pillanatban haladt el ablakaik előtt délutáni sétáit lepergetve, nap mint nap.

Gyalogolni jó.

Gyalogolni rossz.

Mi van, ha Hume nem ébreszti fel Kantot.

A kiváló königsbergi pattantyúsok az idők végezetéig riadtan kérdezzetik egymástól, *Mennyi az idő az „au” rádon?*

Na tessék, már megint. Ez a fránya kiejtés.

Na most el kellene döntenem már végre, elvégre az ember már nem kisgyerek, legalábbis benne van a korban, hogy a szobámban ülök-e, *Kafka tévés* tüntetést nézegetve az ablakom alatt, vagy a kocsmában, előttem méregerős szeszekkel, barátaimat a lélek dolgaival lassan önkéntes belső emigrációba kényszerítve, miközben egy hisztériára hajlamos aranyifjú kritikus (Hogy került ez ide?) fennhangon a fejemre olvassa az irodalmiság összetevőit: a szimbólumok szerepe Nádasnál, a nádasok szerepe Arany-nál, az arany szerepe Londonnál meg Jókainál... Jókai szerepe a bablevesben, melyből kikandikál egy macska feje (Sic volo, sic iubeo: Legyen a Te neved máttól: Borges!), bajszáról a jelentést csöpögtetve:

– Mííííááúú! – nyávogja Borges elégedetten.

A macska (is) én vagyok.

Maradjunk annyiban, hogy elégedjünk meg ennyivel, hogy immár három én-em tartja sakkban egymást. A *Kafka tévés*, a *borgeses* meg a *méregerős szeszekkel töltekező*. Töltött fegyvereket szegeznek egymásnak a következő fel- pontosabban lőállásban:

A *borgeses* én-em méretes Magnumával célba veszi a *Kafka tévést*, akinek célkeresztjében már régóta ott időz a *méregerős szeszekkel töltekező*, a *méregerős szeszekkel töltekező* pedig még éppen időben vörös lézerfolttal becserkész a *borgesest*, és ezzel bezárult a kör. Mielőtt megállapítanánk, hogy ez egy tipikus patthelyzet (A Tarantino-Leone-utánérzésektől a novella mereven és ingerülten eltekintene – *A Jó*: Kill Bill, a *Rossz*: Kutyaszorítóban és a *Csúf*: Ponyvaregény: ennek fölismerése egyszerűen

nem állna érdekében.), meg kell még említenem, hogy a *borgeses* én-em Björn Borg által tervezett alsóneműt visel, a *Kafka tévés* viszont egyáltalán nem hord alsóneműt, tehát se Borges, de még Borg se, a *méregérős szeszekkel töltekező* pedig már régen behugyozott.

Ennek öröme nagy nehezen feltápáskodik a százhusz kilós rajztanár, mint akit bukásba sodort a hétköznapiak fölél való emelkedés vágya, és alatta kirajzolódik egy képzőművészeti szakkör vezető roncsolt, véres lenyomata, mintegy időtlen tanulságként figyelmeztetve minden élőt: elhízni, rajztanárnak lenni, képzőművészeti szakkört vezetni, forradalmat csinálni, szép új világot építeni csak kisebb-nagyobb bűnök, szenvedés, áldozatok, vér és eltaknyolás útján lehetséges.

Az aranyifjú kritikus kissé hisztérikus hangulatban még mindig sorolja az irodalmiság összetevőit, én viszont, lenge pille, már egy ideje *felhők között sielek gólyával a számban. Hogy egyszer az életben végre eljussak a napsütötte sávig. Hol fehér sport zoknim önfeledten világit. Számban gólya, a gólya szájában béka, a béka szemében rémület, szájában szűnyog. Döbbenet kapom a hírt sielés közben egy zen-buddhista filozóftól, hogy a béka az béka. A béke jelképe. A szűnyog meg a nyaralók ellensége.* Ezen annyira meglepődöm, hogy hirtelen kiesik szájamból a gólya. A gólya szájából meg a béka. A béka szájából a szűnyog.

A béka lassú zuhanás után a jéghideg padlón nagyot koppan.

Három lövés dördül el – *majd' át' szaggatják a papírt* – kettő szinte egyszerre, a harmadik: *arany* (vagy *hal* vagy *ima* vagy *korsó*).

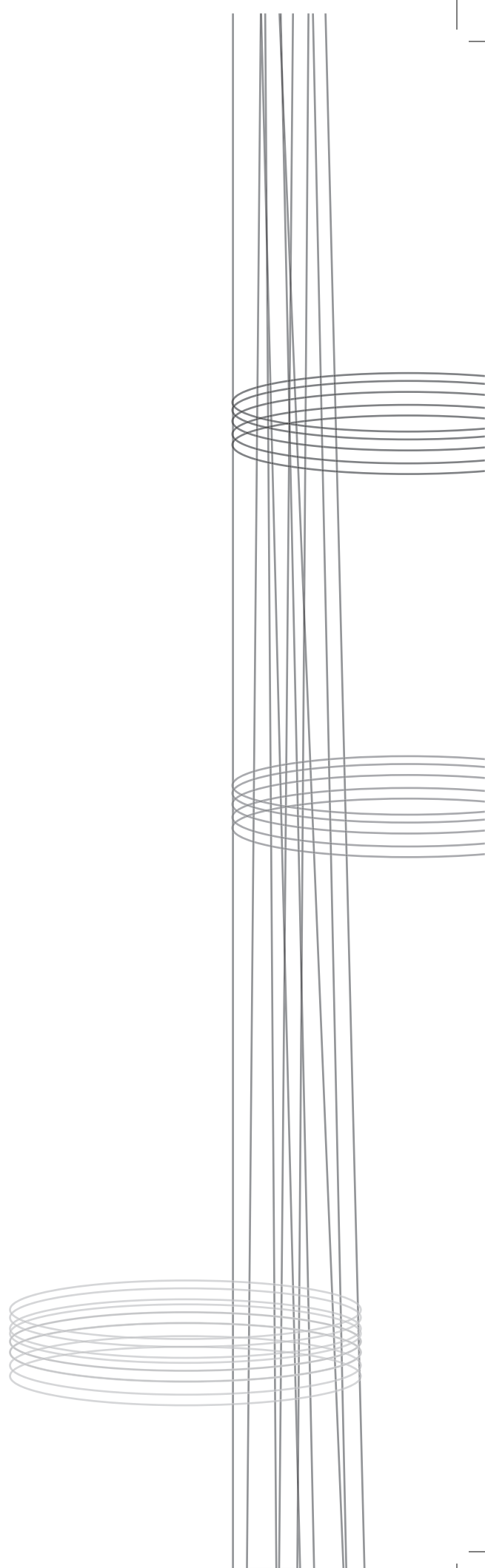
Én viszont, a feszültséget oldandó, egy arcátlanul hanyag mozdulattal átkarolom az eddig némaságba burkolózó Fred vállát, és néhány keresetlen szóval vigasztalni kezdem. Azt akarom, hogy tudd, Freddie gyerek, jó zsarú vagy, átkozottul jó zsarú. Lényegében ezért kezdtem el írni (vagy nem csak ezért?), hogy egyszer ezt leírhassem (vagy elmondhassem?), hogy *jó zsarú vagy, átkozottul jó zsarú* (Freddie). Illetve még egy dologért. Hogy egyszer az életben végre leírhassem: fagyalbokor. Esküszöm, ezt a szót még életemben nem használtam, esküszöm, élőszóban semmiképp.

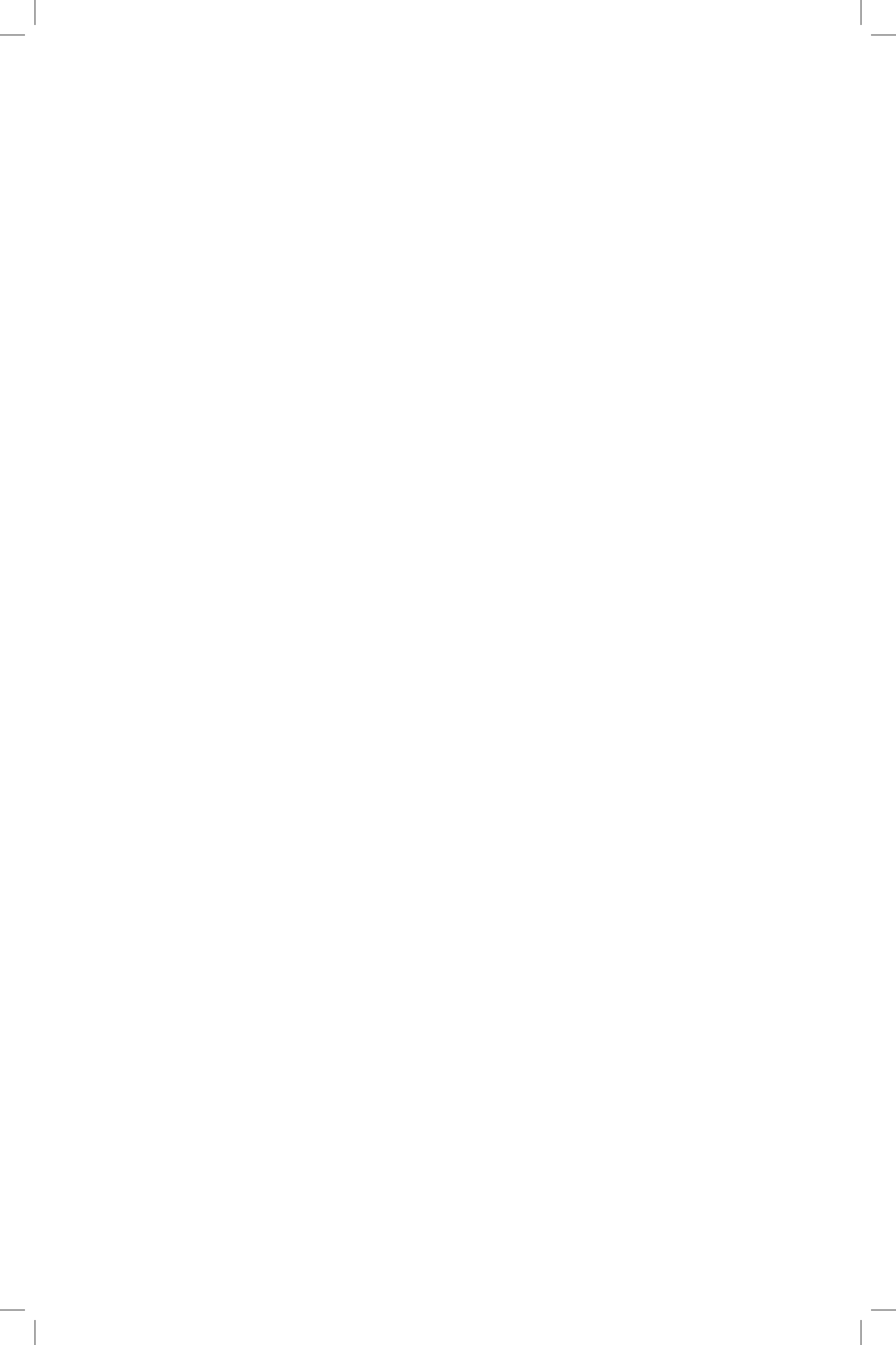
Mindig ez a vége: esküszünk, esküszünk, összevissza *esküszgetünk*, a végén meg jobb esetben rányomtatják nevünket egy könyvborítóra, aztán bárki néhány (ezer) forintért megvásárolhatja; rosszabb esetben első novelláink ott lapulnak valahol a padláson egy komód alján régi fényképek, gombfocik, elsárgult levelek, számlakivonatok meg egy kisolló mellett, és bár nélkülözik a formakészség, az omnipotens narráció és az irodalmi pallérozottság jegyeit, de felvonultatnak számos pókot, százlábút és egyéb csúszómászót. A szorgos rovarok icipici lábakkal icipici betűkön icipici implicit olvasók icipici implicit olvasatain lépkednek. Bezzeg ha tudnának olvasni, de nem tudnak. De ez nem is fontos, illetve, nem ez a fontos.

Különben is, az író manapság, e szárnyaszegett, izomsorvadásos korban néha már-már olyan, mint egy lestrapált, remegő kezű, részeges szabász. Amikor belevág a szövegbe, még nem lehet tudni: előkelő, szépen vasalt, nagyvilági felöltő lesz-e belőle vagy húgyfoltos, pecsétes, szakadt nadrág, karcolat vagy több kötetes remekmű, nem lehet tudni, hogy kirakatban végzi-e, vagy a már említett padláson jó mélyen a komódban a kisolló, az egyre sárguló számlakivonatok, levelek, gombfocik, régi fényképek meg az ide-oda mászkáló kíváncsi rovarok szimpatikus társaságában. Nem, ezt tényleg nem lehet tudni. Nem lehet tudni. Nem, nem lehet. Á, nem... Vagy igen? Úristen, vagy igen? Úristen!... (E.T.)

PERMUTÀGIÒ

Óváry Emma

Fájni Fog[❖]

Kérdőn néztem a próbafülke tükrén át az eladófiú szemébe, mert nem gondoltam, hogy azonnal be is hozza a cuccot, miközben én itt állok egy szál bugyiban, legalább a pólómat már felvettem. Annyi vibrátort ölelt fel, hogy nem is tudta rendesen kézben tartani, leömlesztí az egyik székre, ami a fülkében áll. Természetes arcot vág, és kiválaszt egyet.

– Szerintem ez lehet a legjobb, bár még nincsenek visszajelzések, mivel, mint mondtam, tök új szállítmány. Nem fokozatos, hanem folyamatos átmenetet ad sebességben és erősségben, ha ezt a kapcsolót húzod – mutatja nekem, és bekapcsolja – kipróbáljuk? – kérdezi, és benyúl a bugyimba. Érezve, hogy mennyire nedves vagyok, lehúzza a bugyimat. Nem túl erősen megmarkolja a fenekemet, és odairányít a fülkében álló másik székhez, és térdre nyom. Ráhajolok a székre. Szétnyitja a combjaimat, és a vibrátort a vaginám bejáratához érinti. Csak nagyon finoman mozog, és a fiú nagyon lassan köröket ír le a hüvelyem bejáratánál, majd szinte észrevétlenül halad befelé. Érzem, hogy nagyon nedves vagyok, és mire beér, már nem is kell nekem sok. Érzem, hogy most kipróbálja a kapcsolót, tényleg folyamatos az átmenet sebességben és erősségben. Kijebb húzza a műpéniszt, benyúl két ujjával lucskos és szétnyílt hüvelyembe, és az egész pinámat bekeni a váladékkal. Visszahelyezi a vibrátort körülbelül fél hosszában, aztán jobb kezével a csiklómhoz nyúl. Aztán hirtelen teljes mélységében belöki, és én legszívesebben kiabálnék a gyönyörtől, de nem akarok, ezért a szék oldalába harapok. Utána felgyorsult légzéssel még percekig lógok a széken.

– Van különben egy ilyen eléggé extra méretű is, mert tudod, vannak nőcik, akik a méretre buknak. Pedig szerintem nem az a lényeg – nyújt felém egy újabb, kicsomagolt tárgyat.

– Tényleg elég figyelemreméltó méret – reagálok, miután összeszedtem magam, és kezdtem a bugyim után nyúlni.

– De a legnagyobbat még nem is láttad – folytatja – megnézed?

– Hát ezek után már kíváncsi vagyok – mondom.

A fiú mosolygott, kigombolta a nadrágját, és lehúzta. Laza boxerje sliccében azonnal felkiáltójelként jelent meg erekáló farka, mely valóban kiemelkedő volt hosszát és vastagságát tekintve. Kihámozta az alsónadrágból, és levette a ruháit.

Itt eléggé kiestem a szerepemből, és tényleg meghökkenve nézhettem rá, nem is annyira a méretek, mint inkább a helyzet miatt.

– Kipróbálsz? – kérdezte tök kedves mosollyal.

– Hát, nem is tudom – haboztam, és tétován ácsorogtam a tükör előtt, kezemben a bugyimmal. A fiú viszont nagyon határozottan akarta, és pénisze időnként megmozdult, és tovább ágaskodott felém. Hozzám lépett, nekiszorított a falnak, és az ágyékomnak nyomta kemény farkát. Aztán megfordított, és előredöntött. Elég kíméletesen indított, a kemény faszt a csiklómhoz nyomta, majd bemártotta a vaginámba, és újra

* Részlet a szerző *Lányregény* című könyvéből.

a csiklómon matatott velem. Aztán még széjjelebb nyitotta a lábaimat, és kezdett belém hatolni. Mintha a vastagsága tökéletesen betöltötte volna a hüvelyemet, elkezdtem valami remegő melegséget érezni az ágyékomban, gyomromban, ánuszómban, torkomban. Egyre mélyebbre hatolt, és már éreztem, hogy a méhszájamnál jár. Akkor megállt, és finom nyomásokkal bent maradt. Közben megmarkolta a vénuszdombomat, erre hosszan élvezni kezdtem. A hüvelyem fala ráfogott a vastag péniszre, és lüktetve kiáltottam. Közben éreztem, hogy a fiú nagyon erősen belemarkol a fenekembe. Mikor kész voltam, kihúzta a farkát. Megfogott, és a földre fektetett, fölém került. Soha nem látott méretű péniszét vaginám bejáratához igazította.

– Ez fájni fog – súgta hozzám hajolva, és egyetlen erős lökessel péniszem egész hosszával belém hatolt. Megfeszült az ágyékom, és lejjebb húztam magam a farkáról. A fiú lefogott a vállamnál.

– Ne húzd el, kérlek – mondta, de én továbbra is ösztönösen igyekeztem távolodni, pedig tulajdonképpen vonzott is, hogy egy ekkora fasz lehetne bennem. A fiú felsőtesttel is rám nehezedett, hogy ne tudjak meghátrálni, de valahogy még így is följebb csúsztam kicsit, amíg csak el nem értem fejem tetejével a fülke falát. Innen már nem volt hová hátrálni, és megtámasztottam magam a kezemmel. A fiú is észrevette ezt, és levette rólam a súlyát. Kihúzta a péniszét, és amikor a kijáratához ért, újra teljes hosszában visszacsúszta. Közben szaporán lélegzett, és nyögött. Izgalmat és fájdalmat éreztem egyszerre, de éreztem, hogy nem csak ő tart megállíthatatlanul a gyönyör felé. Aztán megmarkolta a mellemet, és megint rám feküdt. Velem mit sem törődve mintha minden erejét beleadta volna, önkívületben lökdösött. Elhomályosult szemmel törekedett beljebb és beljebb, míg egy végső benyomulásnál ott is maradt, és éreztem, hogy előnti a hatalmas adag sperma a hüvelyemet.

Otthon újra felpróbáltam a testhálót, hogy tényleg jó-e. Estig kitakarítottam, de este már nem volt semmi dolgom, mert aznap előadás se volt, és semmit nem kellett sürgősen gyakorolnom. Olvasni nem volt kedvem, bár éppen ötödjére olvastam újra a *Madame Bovaryt*. Lehevertem az ágyra, és a szex shopos fiúra gondoltam. Lehet, hogy fogunk még találkozni, hiszen bármikor bemehetek a boltba újabb testhálóért, ez úgyis maximum két előadást bír ki, utána szétszakad. Kimentem a konyhába inni egy pohár vizet, és megláttam a gyümölcsös tálcámon a banánokat, amiket délután vettem. Nem apró, takarmánybanánszerű gyümölcsökből, hanem méretes, banánnak szokatlanul egyenes darabokból állt a fűrt. Egyet letörtem, és megettem. Letörtem még egyet, és bementem vele a szobába. Lefeküdtem az ágyra, levettem alulról a ruháimat. Meghámoztam a banánt, és magam mellé tettem. Egyik kezemmel megfogtam a vénuszdombomat, majd egy ujjal betúrtram a hüvelyembe, és benedvesítettem az egész pinámat, főleg a csikló környékén. Megfogtam a banánt, felhúztam a lábam. Lassan elkezdtem behatolni a banánnal, és feldugtam körülbelül egynegyed részéig. Aztán előszedtem egy óvszert, és kimentem a konyhába még egy banánért. Beigazítottam mindkettőt a kotonba, és izgatottan visszafeküdtem az ágyra. Elkezdtem behatolni a megkészesződött vastagságú banánnal. Úgy éreztem, vissza kell fognom lassúra, mert ha hagynám, a hüvelyem egyszerre beszippantaná. Tök lassan haladtam, és néha megálltam, és finoman ki-be húzogattam a banánt a vaginámban. Közben néha megmarkoltam a mellemet, vagy a csiklómat masszíroztam. Végül földugtam teljes hosszában a két banánt. Alig erősebben és kicsit gyorsabban basztam magam a banánnal, és próbáltam minél később elélezni. Hosszú hullámokban jött az orgazmus, lüktető hüvelyem körül megfeszült az ágyékom, és utána nagyon relaxáltak éreztem az izmaimat. Kihúztam a banánt. Persze, miután felvettem a bugyimat, átázott, mert még akkor is folyt belőlem a nedvesség. A banánokat kivettem a kotonból, de büdös gumiszaguk lett, úgyhogy nem ettem meg, hanem kidobtam.

Spiegelmann Laura

Édesmindegy

Milyen nyugodtan indul a szombat este az Attitűdben, ahol megfontolt lassúsággal iszom az Unicumokat kedvenc pultoslányom társaságában, ma nem is áll szándékomban nagyon bepörögni, egy lehetőleg csendes, nyugodt estére vágyom, ehhez épp megfelelő, hogy érthetetlenül kevesen vannak a kocsmában, s azok is elmennek viszonylag korán, nyilván van valami halálbiztos bulitippjük, tízkor már csak ketten vagyunk Edittel, a pultoslánnyal, az MTV Base videóklipjeit nézzük, a kidolgozott férfitesteket dicsérjük, bár elcsodálkozok, amikor egy mackós termetű repper meztelen mellkasát figyelem lenyűgözve, majd egyre furcsábban néz rám, amikor a fekete táncosnők fizikumát istenítem, aztán meg mintha azon is elgondolkodna, hogy merjen-e még italt adni nekem, de persze hogy mer, jól teszi, tizenegykor zárni készül, egy újabb Unicumot kérek, miközben kissé talán kihívóan nézek a szemébe, ettől zavarba jön, de kiszolgál, majd kimegy az ajtóhoz, elfordítja a kulcsot, megfordítja a táblát, innen már végtelenül zárva az Attitűd, én pedig, a pultnál álló bárszéken körbe-körbe forgó kései vendég, végignézem, hogyan pakolja fel a székeket az asztalokra, igazából persze Editet figyelem, hogy nagyjából húsz kilónyi feleslege ellenére milyen finom a mozgása, teste mennyire arányos, milyen szép formájú még nagy feneké is, megkívánom hosszú, szőke haját, de inkább, hátha lecsillapít valamennyire, gyorsan lehúzó az ital maradékát, csak egy kicsit fog vissza, épp annyira, hogy ne azonnal csókoljam meg, ahogy élém áll, hogy ő most már menne, és ha kérheti, ne akarjak még egyet inni, mosolyogva megsimogatom az arcát, határozatlanul hátrál egy fél lépést, de a kezem így is nyugodtan lecsúszhat meglehetősen puha tapintású mellére, melynek méretéhez képest nagyon jó tartása van, érintésemtől elkezdi dermedni bimbója, felbátorodva simogatom tovább ezeket a hatalmas melleket, miközben lekászálódok a magas bárszékről, végig őt kívánó mosollyal nézek rá, nagyot sóhajt, ekkor egészen közel hajlok arcához és óvatosan megcsókolom, lassan nyílik szája, nyelvét éppen hogy csak kidugja, lassan és finoman körbeédesgetem ajkait, nyelve hegyét, megölelem, majd hirtelen áttolom nyelvemet a szájába, ő az övét vissza, vissza is ölel végre, elég vadul csókolózunk, kezem lecsúsztatom a fenekére, elhúzódik tőlem, kézen fog és bevezet a pult mögé, ennek takarásában már ő csókol meg, felül magas székére, szétveti lábait, úgy húz magához, jobb kezem a mellére teszi, fenekemet magragadva szorít magához, előrébb csúszik a széken, hogy ágyékát hozzám nyomja, még sosem voltál nővel, gondolom, éppen úgy ölelsz és úgy szorítasz, mintha férfi volnék, bal kezemmel végre a szoknyája alá férkőzöm, lassan simítok végig telt combjain, hogy a máris nedvesedő bugyin keresztül elérjem szemérmét, ott körözöm hosszan, keresem a megfelelő pontot a húsos nagyajkak között, egy hirtelen sóhajából tudom, hogy megtaláltam, a kezét fogva elhúzódom tőle, leszáll a székről, megfordítom, rákönyököl, letérdelek mögé, húzkodom felfelé a szoknyáját, miközben belecsókolok térdhajlatába, megfontoltan haladok felfelé combjain, egyre jobban remeg a vádlója, a szoknyát derékig gyűröm föl rajta, még mindig bugyiban szorongó fenekét nyalogatom, a szöveten keresztül érintve egyre többször a punciját, kicsit kínzom még, pedig most már nagyon le

akarja venni a tényleg egyre feleslegesebb ruhadarabot, aztán mikor lehúzom végre a bokájáig, hosszan gyönyörködöm óvatosan borotvált szőke szeméremszőrzetében, meg is simogatom, lassan belenyalok a vágatba, majd már gyorsabb mozdulatokkal járatom nyelvem aprócska csiklóján, körkörösén mozgatja csípőjét, egyre mélyebbeket sóhajt, ekkor már magamat is kényeztetem bal kezemmel, előbb csak a szűk nadrágon keresztül, úgy sejttem, hogy a tapasztalatlan Edittől valószínűleg keveset várhatok, hát besegíték egy kicsit, nagy nehezen ki is gombolom, benyúlok a bugyimba, egyre nagyobbakat rándul lába és csípője, nem lehet már távol, amikor türelmetlen dörömbölést hallunk az ajtó felől, csak egy pillanatra akaszt meg, de rögtön folytatom is, ám mikor újra dörömbölnek, Edit zavartan azt mondja, hogy ez a pasija lesz, basszátok meg, gondolom, ő felegyenesedik, ügyetlenkedik egy sort a bugyi felhúzásával, és míg én is rendbe szedem magam, vöröslő fejjel kimegy az ajtóhoz, beengedi a faszit, tök nyomi csávó, bemutatkozik, de abban a pillanatban el is felejttem a nevét, csak beszélgettünk még egy kicsit, kipirult arccal bólogatok, de most már megyek, jelentőségteljes pillantás Editre, sokatmondó tekintete szerint be fogjuk még fejezni azt, amit épp csak elkezdtünk, de sajnos nem most, jelentőségteljes pillantás a faszijára, te barom, és már el is köszöntem, gyorsan ki az utcára, na most mi lesz, mit kellene csinálni, gyűlölöm, ha valami fontos vagy kellemes dolog így szakad félbe, legszívesebben most azonnal kielégíteném magam, legalább ennyi örömöm legyen, ha nem tehettem ezt a tapasztalatlan szőke lányt boldoggá legalább háromszor egymás után, leülök egy padra a Rózsa utcai kereszteződésnél, autók húznak elöttem el, kigombolkozom, keresztbe vetem combjaim, körülnézek, a közelben senki, kissé széttárom lábaimat, becsúsztatom jobb kezem a bugyim alá, hasam elé tett bal kezemmel próbálom valamennyire takarni, szeretnék gyorsan végezni, a túloldalon három részeg fiatal üvöltözik, nem is kell sok, a közepesnél valamivel gyengébb orgazmus, az adott körülményekhez képest azért nem rossz, lucskos kezemmel cigit veszek elő a dobozból, rágyújtok, hosszan benntartom a füstöt, eszembe jut, hogy visszamenjek az Attitűdhöz, megkérdezni Editéket, bezállhatok-e harmadiknak, bár már biztos elmentek, szagolgom jobb kezem középső ujját, és nem is biztos, hogy ez olyan jó ötlet lenne, imádom az illatom, csak ettől mindig bizseregni kezdek odalent, gyors slukk, felállok, ez egy ilyen szombat este, hazamegyek, hűtőmben még van egy kis üveg vodka, ágyam pedig maga az önkiszolgáló.

Csobánka Zsuzsa

A

vérivó

A lopott dolgok végül mindig maguk döntenek úgy, hogy nem akarnak tovább élni velünk. Nincs egy éve, hogy zsebre vágtam egy fekete füstösüveg-hamutálat. Miközben Naomita második üzenetére várok, összeöntöm a csikkeket és a hamut, belegyömöszölöm az éjjel használt két papírsepit is, úgy ürítem a kukába. Várom az sms-t, de darabokra török, a hamutál valahogy kiesik a kezemből. A szőnyeget először csak kisseprűvel pró-

báloom tisztítani, aztán belátom, hogy a szilánkok sunyin megbújhatnak a szálak közötti résben, úgyhogy inkább előveszem a porszívót. Bevillan, ahogy a nagyszoba padlószőnyegén hasalok, a talpam anya bal kezében, jobbában a tű. És ordítok, mert egyre piszkálja a tűvel a bőrt, egyre mélyebben vágja, olyan, mintha már a húson is átszúrt volna, érzem, ahogy a csontba ütközik. Anya kezd ideges lenni, persze, hisz ő csak jót akar, de nem neki fáj, és különben sincs ott semmi, vinnyogom, és már rúgok is hátra. Kőkemény hiszti. Erre ő földhöz vágja a tűt. „*Akkor szedd ki magad!*”. Valami elpattan, mert nem őt akartam, illetve őt végképp nem akartam megbántani, de csak az arcomon csorog a mondat, évek telnek el, mire bocsánatot kérek.

Vasárnap reggel nem illik porszívózni. Ennek ellenére többször is átmegyek rajta, mint kellene, és nem a biztonság kedvéért. Mert a tűtől, már elhittem, nem félek, anya nincs itt, hogy az ölébe vegye a lábam, és közben korholjon, meg is érdemlem. Padlószőnyeg sincs, de van parketta, és van valaki, akinek én kell, hogy az ölembe vegyem a lábát, ha belelép a szilánkokba. Ő viszont még mindig retteg a tűtől. Közben mormolom az elküldött szöveget, mintha ismeretlent kellene memorizálni, mintha nem hagynék a vesszők előtt előre szünetet, nem szedném dőlten a kétes értelmű szavakat magamban. Pedig csak az apropót vártam, a szöveg jó ideje önálló életet élt bennem (reggelente hideg vízzel csapkodta az arcát, kipiszkálta füléből a viaszt, orrot fújta, a kád porcelánjának szorította térdkalácsát, amíg görcsbe nem rándult a teste), és egy névnap ennek bőven megfelelt: „*értem, hogy nem hiszed, de bánt, hogy így van*” (a tagok olykor elgémberedtek, olyan sokáig kellett várniuk). Nem tudom, hányszor fogok még előtte meghunyászkodni. Látom magam előtt, hogyan nyúl a telefonért, látom, hogy közben csinál még valamit, mert így szokta, félvállról venni a dolgokat; épp a szájához emeli a villát, unottan és szórakozottan, vagy kifújja a füstöt, de rám alig figyel. Nyomban kész, épphogy érinti a billentyűket, mert benne is megvan a válasz, csak a megfelelő kérdést várta, és nyilvánvaló, hogy aztán nem küldi el. Másképp akar bántani. Pontosan. Céloz, kívár, és szúr. Ezt sosem bírta a véletlenre.

Mindig voltak nők, akik ennyire közel álltak hozzánk. Én tudtam az övéiről, ő nem volt kíváncsi az enyéimre. Ilyenkor úgy éreztem magam, mint egy lefolyó, amibe beleereszti azt a sok szart, amit már nem tud megemészteni. Belőlem újra és újra elő lehetett kotorni, megfogdosni, összenyomni, szétteríteni és kivasalni. A számat idővel már automatikusan nyitottam, ha láttam, hogy lassan megunja, leereszti. Mint a tepsiben maradt olajos, fűszeres dzsuvát, amit mindig nagy élvezettel kotrok ki a mosogató szűrőjéből. Ez még anyai lista: azok eldugítják a csövet. Ilyenkor csillog a zsír az ujjamon, először megtörölöm, csak akkor nyúlok a szappanért, ha már összezsíroztam a kallantyút is. Mert mindig marad rajta, hiába gyűrűkészem a rongyot. Kuss a nevem, nem ír. Tele vagyok szétázott krumplival, tésztaival, fokhagymával és összezsírosodott zsírral. Sosem mondtam ki, hogy torznak látom a testét. Már rég ki kellett volna kaparnom a mocskot, aztán tükörbe nézni, és megvallani, hogy egyszerre szeretem és viszolygok tőle.

Én voltam Sarandon, ő pedig Deneuve. Úgyis mindig ezt akarta, akkor este kaján vigyorral lapogatta a vállát, ugye, megmondtam. Szerettem a fölényességét, a fölényét, azt a furcsa játszmát, hogy néha elhítette velem, enyém a végszó. De nem volt párbeszéd, nem voltak kérdései és hozzám intézett szavai sem. Rettegtem attól, hogy valamikor majd hozzám ér, ennek ellenére kihívó voltam, és hízelegtem neki. Egészen addig az egyetlen pillanatig.

Pokolian fájnak a mellbimbóim. Másfél hete kezd kibírhatatlan lenni a forróság, pedig még csak május közepe van. Egy éve nem láttam. Minden hónapban ámulok, ahogy a testem megduzzad, fölfúvódik, aztán a nyálkás, vörös testtel együtt lepad, távozik belőlem a puffadtság. Napról napra apad, mintha lufi eresztene le, aztán nem marad más belőle, csak egy zsugori formátlanság. Vannak nők, akik undorodnak tőle. Vannak, akik becézgetik. Megint mások titkolják, nem vesznek róla tudomást, azt mondják: „nem akarok róla tudomást venni”. És akkor nincs. Ezek a nők gyanúsak. Kívülről felismerhetőek, mert minden hónapban összeaszalódik a testük, apró lesz, a felismerhetetlenségig ráncos. Ők csodálkoznak a legjobban. Harmadnap, ébredés után bemennek a fürdőbe, magukra zárják az ajtót, alaposan megmosakodnak, aztán lehúzzák magukat a vécén. A nyomokat eltüntetik, élére hajtogatott hálóing a szennyes-kosáron, apró csipkés bugyi a kosárban, még hideg a víztől, a vért csak a hideg szedi ki, anya meg a föld alatt, a csövekben lebeg a szétázott krumplival, tésztaival, fokhagymával és az összecsomósodott zsírral. Mert vasárnap, mint rendesen, húsleves volt. Anya rendes asszony, jó feleség.

Van egy barátom, aki becézgeti. Minden hónapban máshogy szólítja, és ezt a naptárba is beírja az erre az alkalomra vett vörös akrillal. Szereti a szertartást, ahogy belemártja az ujját a festékbe, és ír. Majd egy óvatlan mozdulattal magába nyúl, és utána már csak onnan veszi a színt, azzal deríti. Mesélte, hogy egyszer egyedül volt otthon, és egy egész napot elpepecselt. A szoba különféle titkos helyeire firkált, különféle titkos jeleket, kiolvashatatlan krikszkrakszokat. Került a szőnyeg alá, a kád szélére, a szellőzőnyílásba, az ablakpárkányra. Aztán belekente a hajába, összemaszatolta vele az arcát. A szájára utoljára rakott, utoljára a tubusból. Az valami örült kéjes titok volt, hogy az akril alatt is van. „Nem bírom abbahagyni.” Ő az, aki felaggatja a használt tamponokat az előszobafogasra, és előszeretettel gyönyörködik bennük éjjelente. Kikapcsolja a telefont, leül a hideg padlóköre, bekészíti a cigiket és a bort, aztán merül. Így is hívja: merülés.

Naomita undorodik. Ő a *zongoratanárnő*, és Ingrid Thulin a *Suttogások*-ból. Gyűlöli a komolyzenét és Bergmant. Két héttel előtte bevásárol. Zsilett, kristály és zsákvarrótű. Nem bíz semmit a véletlenre. Mindenből márkásat vesz: „a legjobbat kérem”. A boltban nem néznek rá furcsán, mert minden hónapban máshol vásárol, ha kell, vidékre utazik. Enyhe szorongással bök a térképre, Almásfüzitő, Cserkeszölő, Bátaszék és Sásd. A vonaton már oldódik, mert egyre kevésbé érti, mit beszélnek, idegenek az arcok és a tekintetek. Bátaszéken három asszonnyal beszélt, mire mindent megkapott. Az egyik a kamrából keresett neki kristályvázát: „aranyom, mi ezt már úgyse használnánk”. De ragaszkodott a pénzhez. A második a férjét lopta meg, úgyse veszi észre, olyan suta. A harmadik ellenállt. Kérdezősködött, hogy minek az a tű. És hogy akkor ő mivel fogja öltetni a zsákot. Amikor Naomita összeroppant, hogy értse meg, neki kell az a tű, az asszony kizavarta a házból. Abban a hónapban csengetett be hozzám. Nem mentegetőzött, én nem faggattam. A kezébe nyomtam kettőt, válasszon. Elvitte mindet.

Egy héttel előtte újra szorong. Akkor már püffed a bokája, és aludni sem tud. Puha vászonba csavarja a kristályokat, havonta változó, hogy hamutálat, vázát vagy poharat, és püfölni kezdi a falhoz. Nem kell, hogy egészen apró legyen. A darabokat aztán egyesével finomra csiszolja híradó közben. Mire az időjárás-jelentés elkezdődik, körben mindenhol finoman megmunkált kristályok hevernek. Fénytelenek, és hegyesek.

Az első előtti nap a legszörnyűbb. Délután hatkor megereszt egy kád hideg vizet, beleül, órákon át áztatja magát, egészen addig, míg már halványkék derengésben úszik a teste. Akkor elkezdi szappanozni, sűrűn nyom a tubusból, a nyakánál kezdi. A reggelenre csupasza borotvált szemérem tele van begyulladt szórtüszőkkel, csupa vörös dudor éktelenkedik a két dombon. Ilyenkor nem törülközik meg, nyomban befekszik az ágyba, maga mellé rakja a zseletet, a kristályt és a tüt, hogy másnap reggelre ne lehessen eldönteni, hogy a nagyanyjától örökölt gumilepedő mitől véres.

Sosem bántam meg, hogy akkor én adtam neki tüt. Nem hiszem, hogy rajtunk kívül ezt bárkinek tudnia kéne róla. És egy év hosszú idő, azóta biztos van más, aki kisegíti, ha kell. Én nem bírtam akkor megtenni. Abban az egyetlen pillanatban nem bírtam kinyitni a számat, nem bírtam válaszolni, holott tudtam a kérdést. Sosem mondtuk ki, de előtte vízzel írtuk a kávéscsésze kistányérrjára, betűzve, aztán mind nagyobbban az asztallapra. Ő leírta, én lemásoltam, hosszú órákat töltöttünk el így. Mindig összefolyt, mire kijött a pincér, hogy záróra, kérem, hölgyeim. Pedig emlékszem, hogy volt idő, amikor mindent megadtam volna azért, hogy ne csak a vízbe mártsam az ujjam. Talán ezért volt később minden. Talán ő pontosan látta ezt, amikor megjelent az életemben újra az, aki retteg a tütől. Kettejük között vagyok, valahol félúton, telis-tele elvarratlan szállal. De mindenképpen gyáva.

Zsávolyn Zoltán

Halljad! miket mond a Lekötött Betét...

Könnyű derű, fanyar fröccs, jó baszás
(napok s éjek ritmusdiáriumban),
fényes-hús felületek csodakútja –
felülírva velem: Mozgó Varázs.

Dinamizmus másképpen. Hol fel, hol le-
felé tartok a Mindig Valahol
rendszerében; lánia gyalogol
pirosan (*bizonyos szintű* lázgörbe).

Nyár van. És hogy neked is *az* legyen,
mégpedig örökké, vitorlásévszak...
– Délszillag-Erotik', Cognitiv Észak
önkéntelen násza –, hajózz velem...

S ne köss ki (vagy köss) az árbochoz engem!
Orvos lényem nem fertőz; itt nincs skorbut,
épp csak „aranyláz” terjed rólam, mondjuk,
nevezzük így, mit elkapsz tőlem menten.

De aztán haladjunk. Majd még kioldasz,
Jó Uram, előbb-utóbb, úgy igézek;
csodás, emberbőrbe kötött vigéc lesz,
ki én vagyok, veled, hűségese mamlasz.

És ha kioldasz, majd(?) mindent megoldasz!
Pénzömlésként fog testem tündökölni. –
Kalapot alá! Zuhéja kitörli
az emlékeket. Jövőd? – Azúr oldat,

kristályos lebegés a horizonton,
égmérgezés, mely, nyomban úgy nyel el,
hogy nyom nélkül számol fel, hirtelen;
megszobrol téged, míg magamat ontom

egyre reád. Ám addig, persze, ésszel
manőverezz, köss tényleg le, a korlát
adja meg nekünk a szükséges formát.
A „tartalom”? Nincs is, ahhoz nem érsz fel

te sem, és én sem gondolok rá *addig*,
míg tartunk így. S kérjük, ha elmarasztal
kalóz legekben..., hát, a tat táncasztal;
ugrom róla, merülő aparatcsik.

A revizort te se várd meg, Öreg!
Ennyi a mérleg, ami „több”, kevés már.
Ez tanításom, ezt súgják a gésák;
üres a bank, „szénát nyel a törek”.

Ardamica Zorán

Mondóka

(Variációk, avagy mégis van vigasz)

téma:

Kinek nincsen hazája
van ám kutya faszája

Nekem nincsen hazájam
csak egy kutya faszájam

(Márkus-Barbarossa János: Mondóka)

variációk:

akinek van hazája
kutya faszát nem állja

de nekem csak kutyafasz
a hazám mindent elbasz

le kell menni kutyába
danolták a hazába

kutya háza a hazám
házam kutyák hazája

ugatok mint a kutyám
jutott hazám faszája

van a háznak kutyája
kutyámnak meg hazája

házamnak is hazája
abba lennék bezárva

annak is van kutyája
a kutyáknak faszája

bekapja a házája
megissza a levét is

nincsen nekem házam se
nincsen nekem hazám se

nincsen nekem kutyám se
nem maradt csak a faszom

az én faszom a hazám
boldog tőle a pina

az a faszom hazája
megissza a levét is

az a faszom kutyája
hűséges és el nem hagy

az a faszom hazája
abba vagyok bezárva

kinek nincsen hazája
van ám kutya faszája

nekem már van hazámam
a faszom a pinádban

na édes kisfiam

na édes kisfiam
figyelj megtanítalak
nyalni úgy kell
hogy a még általában nem túlmelegedett
felületre helyezed azt
a kis kéjenc nyelvedet
s megmozgatod
ha jó az anyag
azonnal elkezd levedzeni
nyalogatod hát
körbe-körbe
és a közepén
kiélvezed az olvadó
ízeket
közben az egész
egyre melegebb lesz
nyelved nyomán
már-már elfogy
s te csak nyeled
vigyázva nehogy
egy csepp is kárba vesszen
nem kell sietni
szép fokozatosan gyorsítsz
ahogy nő a hő
ahogy egyre jobban csurog

a végén már muszáj beledugni
a nyelved
mélyen ameddig leér
szürcsölni lefetyelni
ne maradjon benne semmi
kár lenne érte
úgy
nagyon jól csinálod
nem is kented össze magad
még az ujjaidat sem
nyaljad csak
mondom mélyen
bele a nyelved
ó hát mégis körülharapdálod?!
igazad van
az ostyát is meg kell enni

számüze

számüzetésben
számüzekedve
farkam a résből
megmenekedve
elmegy a kedve
sok nevetéstől

sírni a résből
barlangból hegyre
brummog a nedve
fröccsen a kedve
szád üzekedve
torkod a medve
barlangja mézből
ondóévésből

bár kedvtelésből
olthatja egyre
szomját a bundás
csapból a habos
fröcsög mint seggre
mert pia nincs más
számüzetésben

farkam a résben
nedvem az agyban
tátíti tátá
abba is hagytam

vajon a

vajon a szél a fák közt hogy zenél
vajon a hold a napnak hogy mesél
vajon a víz a partnak mit regél
vajon a pisztráng citrommal mit remél

Pál Dániel Levente

a portugál törpe

ugyanaz a strand más időben
egy törpe sürgött a homokban
zöld gatyás törpe
és a fürdőző lányok dundi tömege
egy csonka női testet
formázott a vizes homokból
elszaladt a tengerig
megmerítette kicsi zöld vödrét
aztán vissza a készülő műhöz
se feje, se lába, se karja
akkora épp, mint a törpe,
miért ilyen ez a törpe?
meg akartam volna kérdezni
portugál törpe volt
én kagylógyűjtő négyéves turista
de én is nekiláttam
anyám pocakja ihletett meg,
állandóan fotókat mutogattak arról
aki odabenn nőtt-növekedett
volt tehát elképzelésem
a homokkal mozgott az eszem
a tenger magzatvizelt kiszemelt homokomra
telt-múlt az idő
nem formáztam annak ott
se kezet, se lábat, se fejét
hittem a törpének.

ribizlibokor virágzik homokozóm hült helyén

két hónap múlva elvetélt
akinek a pocakja megihletett
a babát kidarabolták
abban az órában a kagylóimat tisztogattam.
apám karjaiba sírta gyermekét anyám
apám gyermekkel vigasztalta anyám
ribizlibokrot ültetett homokozóm hült helyébe
a hintám kihidegvágták.
azóta nincs ott semmi.
csak a kert birsalmafényű csendje,
nyáron egy nyugágy és egy bölcső.
aztán a járóka, aztán a levelek.
így őszült ránk.

mielőtt minden este sokat imádkoztam

Második öcsém hét hónapos lehetett, masszívnak látszott, masszívnak és elnyűhetetlennek, örök életűnek. Nénémék akkor ott októberben mintha bontottak vagy építettek volna valami csekélységet. Egy fél téglát éppen elbírtam, elbírtam átcipelni a kerten. Tartottam azért attól, hogy nem lesz elég, megreped és eltörik. És akkor vége, és akkor vége mindennek. Az meg ott figyel, megjegyez, felnő, bosszút áll. Rettegtem a bosszújától. El kellett volna aludnia, hogy véletlenül se lásson, én istenem jó istenem, de akkor már egy percig sem bírtam tovább, annyira egészségesnek, érinthetetlenül masszívnak és szentségesnek láttam, de a tied nyitva atyám, vigyázz reám, vigyázz reám. Nagyon lassan igyekeztem a látóteréből ki, a háta mögé kerülni. Hasba akartam volna nyomni a téglámmal, a hasa mindig jobban izgatott, mint a feje, aztán gyorsan átláttam helyzetem kilátástalanságát, a felkínálkozó lehetőséget, beletörődtem, hogy csak fejbe nyomhatom. Aztán felemeltem a téglát, aztán odanézett anyám, aztán mit csinálsz te azzal a gyerekkel, aztán megszeppentem, aztán két olyan pofont, hogy, aztán soha többet nem cumizhattam, aztán másodszor jártam a nagycsoportot, aztán néhány évig minden este sokat imádkoztam.

álmában megloptam öcsémet

Álmában megloptam öcsémet,
szappannal jó vastagon
megkentem leendő álmait,
megoldottam, amit
az Isten vagy anyám
jó erősen agyához kötött.

Benyúltam jobb fülén,
benyúltam bal fülén,
bal talpam a száján,
jobb talpam a seggén.

Semmi sem illant,
semmi el nem vészett,
álmait kihúztam,
álmot én így loptam.

Történt egyszer, hogy a tikkasztó nyári napsütésben három fiatal férfi sétált a buszpályaudvaron. A levegő hőmérséklete olyannyira fölforrósodott, hogy még egyhelyben állni is izzasztó volt. Mégis a három huszoneves könnyed léptekkel szelte át a járdát, és egyetlen izzadságcsepp sem ütött ki a homlokukon.

Nem keltettek feltűnést – a körülöttük mászkáló emberek érzékelték, de mégsem látták őket. Csak halvány fényfoszlányokat véltek fölfedezni a helyükön.

Az első férfi hirtelen megtorpant, majd a másik kettő is követte a példáját.

– Itt jó lesz – mondta, és körbefuttatta tekintetét a helyen. – Tökéletes.

– Biztos vagy benne, Frici? – kérdezte a leghátul álló, aki rózsaszín pólóban tetszelgett.

– Igen, biztos, te divatmajom – dörmögte Frici.

– Mit mondtál?

– Azt, hogy igen, teljesen biztos vagyok benne, kedves Föffő! Szlau, neked megfelel? – fordult most a középsohöz.

Amaz csak megvonta a vállát. – Nekem jó lesz.

Figyeltek; szemükkel az ott élőket, járműveket és az eseményeket mérték fel. Gondosan ügyeltek arra, hogy minden, ami a látóhatárukon belül történt, azt észre is vegyék. Frici néha szúrósan nézte Föffőt, aki valami újfajta kütyüvel játszott.

Elhaladt mellettük a földi élet egyik legszebb teremtménye: egy gyönyörű nő. Fehér, testhez simuló ruháján a mély dekoltázs vonta maga után a legnagyobb feltűnést. Szlau, miután szemügyre vette a kissé ápolatlan lábkörmöket, érdektelenül elfordult. Föffő tekintete zavartalanul tapadt a lány fenekére. *Ezért bezzeg félbeszakítod a játékot, mi?*, gondolta Frici.

– Nézzétek! – szólt Szlau, majd ujjával balra mutatott, a pályaudvar végébe.

Mindannyian arra fordultak. Az egyik helyi járat megállójától egy sánta és gyanús alak közelített feléjük. A meleg ellenére pulóvert viselt, amelynek kapucniját árnyékba borította arca nagy részét.

– Ő lesz az – mondta Frici.

– A kezdet – bólintott Szlau.

– A vég kezdete – fokozta Frici.

Mindketten Föffőre néztek, akinek megcsördült a telefonja. Kelletlenül elrakta a játékát, és előkotorta farmerzsebéből a mobilját.

Nem törődtek vele, figyelmüket újra az alak kötötte le. A napfény végre fölfedte a torz arcot, melyen sebhelyek éktelenkedtek és a fogakat, melyeket megszáradt vér csúfított. A nő, aki az előbb elment mellettük, hangosan fölsikoltott. Úgy látszik, már későn, mert az alak elkapta, és a nyakába harapott. Hallani lehetett, ahogy a bőrdarab elszakad a hústól.

A váróterem ablakára vér spriccelt, újabb sikolyok keltek életre, emberek rohantak esztelenül menekülve.

Alexis Bramhook Szenháromság

– Talán kicsit túl drasztikus – jegyezte meg Szlau.
– Nekem is jobban tetszett az özönvíz – nevetett Frici –, de ebből talán tanulnak.
Karma – biggyesztette még oda flegmán a végére.
– Ne gyere nekem ezzel a kirendelt sors baromsággal! – csattant föl a másik. – Ilyen nincs, és kész!
– Én hiszek benne.
– Hinni sok mindenben lehet.
Föffő abbahagyta a beszélgetést. – A Főnök üzeni, hogy ne maradjunk túl sokáig – jelentette ki. – Szüksége van ránk.
Frici bólintott, majd odasétált a földön fekvő nőhöz. Szemrebbenés nélkül nézte végig haláltusáját. A nő kezét a nyakán tátongó lyukra helyezte, de nem tudta megátolni, hogy elvérezzen. Szeméből lassan eltűnt az élet; átvette a helyét valami más, valami hátborzongató düh, melyet pusztításra teremtettek.
A férfi száját halk sóhaj hagyta el. – Karma – suttogta.
A buszpályaudvar békés atmoszféráját átitta a káosz. Szörnyetegek estek neki az embereknek, és tiporták őket a földre. Borzalom!
– Ideje indulnunk! – adta ki az utasítást Frici, s három fényfolt röppent az ég felé, hogy eltűnjenek végleg a bárányfelhők között.

Rimóczi László

Halálpontos egypercesek

Trója Dániel a *Szép otthonok, elmés kertek* lakásmagazin fotósa még nem sejtette, hogy a Spanyol rakotta fogja okozni a halálát. Egy bűvésznek vagy egy bohó gyermeknek sem lapulhat annyi kincse hűséges oldaltáskájában, mint neki. Lencsék, zsinórok, elemtöltők, pendrive-ok garmada. Arcán azon emberek mosolyával kopogtatott be a Frangepán utca 46. rusztikus tölgyfa ajtaján, mint akik nem is sejtik, hogy pillanatokon belül kampó lesz nekik.

Kisvártatva Filé Gáspár homoszexuális lakberendező állt előtte, lila ingben, barna bőrnnyakkendővel.

– Hallo, hallo, szép fotós! Jöjjön, hercegem, és kapja le ezeket a szépséges kiegészítőket, mert holnap árverezik őket. Egy halott pilóta hagyatéka.

Gábor belépett és elővette masináját. Babrált rajta, megmérte a fényt, majd munkához látott.

– Tudja, hogy nevezik ezt? – mutatott egy gömbölyded fatárgyra a kandalló mellett Gáspár.

– Nem én – válaszolta köntörfalazás nélkül Dani.

– Kínai zsakett. És azt ott?

– Mit tudom én! Csak lefotózom és húzok is a csajomhoz! – kezdte türelmét veszteni Danink.

– Art deco lampion. Na, és az ott, ni?

– Fingom sincs.

– Intarziás tabernákulum. Hát, az ott, az indiai csicsi mellett?

– ?

– Jáde füstölőtartó a XVII. századból. No, és ez itt a dohányzó asztalon?

– Ezt ismerem! – vágta ki diadalmasan D. – Erzsébetkori szoszié, ilyen van az anyámnak is. Savanyúcukrot meg aprót tart benne.

– Bingó! Kezd belejönni!

Dániel nagyon büszke volt magára, pedig ez volt élete utolsó öröme.

– Tudja, kedves barátom, – kezdte a lakber – a nyakszirt és a fejbiccentő izom között van egy pont, amire ha ujjal nyomást gyakorolunk, az emberi test zsinórtját vesztett marionett bábuként csuklik össze. Kikapcsol, mint egy számítógép, örökre elhallgat, mint egy betemetett kút. Ezt hívják halálpontnak.

– Ez de durva! – hüledezett Dani, lencséjét törölgetve.

– Úgy ám! Az biztos is! Szóval, most felteszek Önnek egy utolsó kérdést. Amennyiben helyesen válaszol rá, meghagyom az életét, és szabadon távozhat, Isten áldásával.

– Nem veszek részt élethazárdírban!

– Nincs más választása. Nos, vagy tippel, vagy minden esélyétől megfosztva, már nyomom is a halálpontját.

– Jó-jó! Jöhet a kérdés.

– Tehát: minek nevezzük ezt? – mutatott hosszú, görbe ujjával egy kis szantálfa újságtartónak látszó tárgyra, mely nem lehetett nagyobb egy fekvő uszkárnál. – Hm...svéd cikória – mondta nevetve Dani, még mindig abban a hitben, hogy az egész cirkusz csak amolyan háborodott buzimóka.

– Nem. Megközelítőleg sem. Spanyol rakotta. Sajnálom, vesztett.

Mielőtt Dániel egy lépést tehetett volna bármerre, vagy egyáltalán kifújhatta volna a tüdejében öntudatlanul megszorult levegőt, a buzi villámgyorsan elé pattant, és már meg is nyomta halálpontját. Dani rongybabaként omlott össze, és már azelőtt meghalt, mielőtt padlót ért volna.

A lakber csávó meg kiment a konyhába és dúdolta összecsapott magának egy neszskáfét.

A kínai kaja olyan, mint a szex: bárhol megkaphatod, de csak kevesen csinálják jól. Primkó Judit archeológus-és szonézékes kiéhezve lépett a Boldogságos Kínai nevezetű körúti étterembe. A buta arcú lánynak fogalma sem volt arról, hogy a kínai horoszkóp szerint ő Kecské, és ha a Disznó évében lottózik, lehet, hogy nyer is. Azt sem tudta, hogy a terhességet úgy is meg lehet állapítani, hogy egy kifejlett varangyos békát állítunk a vemhes nő elé, ami ha az illető felé ugrál, beigazolódik az eredményes fogantatás, illetve ha elüget tőle, akkor az ellenkezője érvényes. Azt sem tudta, hogyha télvíz idején mohával vagy kockacukorral álmodunk, akkor bő szerencse vár ránk, ám, ha macskaszőrrel vagy mozgólépcsővel, akkor nem szabad ingatlant vásárolni abban az évben.

Judit a pult elé állt, és megszólította a mögötte poroszkáló kínai nőt.

– Kérek egy szecsuanai csirkét sültrizzsel, és külön zöldséges tofut.

A szorgos kínai belemerítette kanalát az előtte álló üvegputt belsejében illatozó fémedényekbe, és néhány pillanat múlva már a plexitartón állt a teli tányér. Egy falat Kína.

Judit a táskájába túrt, abban a hitben, hogy a tárcája ott van, nem pedig egy gödörben a munkahelyén. Az egyre kétségbeesettebben keresett tárcá egy frissen feltárt területen hever Vecsésen, egy olyan bucka szomszédságában, mely egy szinte tökéletes épségben megmaradt, felbecsülhetetlen bronzszobrot rejt, amit sosem fognak feltárni, ugyanis holnap pénzhiány miatt, és Judit váratlan halálhíre okán felfüggesztik a további ásatásokat.

Némi keresgélés után a bankkártyája akadt a kezébe. A kínai nőhöz fordult, aki gyanakodva méregette. Az ilyenek ösztönösen megérik, ha nem jön össze a biznisz.

– Kártyával tudok fizetni?

– Szájnosz ném, mert még nincsen beszerelve gép. Jovoheten jön szakember, és beteszi nekem.

Judit éhesen meredt az előtte álló tányérra, majd a szigorú arcú kínaira.

– Akkor ezt most nem ehetem meg?

– Eszt ném, vizont ván finom Afrikai szomorúhal. Ingyen. Ingyenc csemege. Maga szereti. Európa szereti.

– ...a faszomnak kell a szomorúhala! Én ezt akarom. Szecsuanist! Szólok a fogyasztóvédelemnek, hogy nem lehet kártyával fizetni egy ekkora étkezédben!

A kínai nő nem akarta a fogyasztóvédelmet, így inkább átnyúlt a pult fölött és kissé megnyomta Judit halálpontját.

Ni hao!

Erős szél kerekedett. Simon Le Bonnak, a Duran Duran fronténekesének szaténbőr fejfedőjét felkapta a kerge légáram és berepítette özv. Szalma Margó közgazdász vattacukor-árusító standjába. Épp egy light Fantán és egy olcsó szerelmes regényen landolt, mikor a csapzott énekes odaért és belihgett neki.

– Hello, ez a bolondos budapesti szél elvitte a kalapomat. Ott van, ni, látja? Ide-adná?

Az asszony felemelte fátyolos tekintetét, szembenézett az énekessel, majd se szó, se beszéd, megnyomta Simon halálpontját.

Nem szerette a Duran Durant.

Her name is Rio and she dances on the sand.

Just like that river twisting through a dusty land.

And when she shines she really shows you all she can

Oh Rio Rio dance across the Rio Grande.

A Malév 247-es járatán Kóla Lajos kapitány éppen azon töprengett, hogy ki kéne cserélni otthon a termosztátot, mielőtt eladja a lakást. Felesége tíz év házasság után döbbsent rá, hogy lesbikus és lelépett. Az asszony remek ügyvédet szerzett, hogy mindenéből kiforgassa a kapitányt. Lajos megrögzött szerencsejátékos és alkalmi drogos volt, amiről a mellette ülő Bikfic Géza navigátor mit sem sejtett. Hatalmas adósságot halmozott fel, élete romokban és Géza sem akarja visszaadni neki a Duran Duran CD-jét, amit fél éve kölcsönkért. Lajos nem akarta mondani neki, hogy most már igazán átmáshatta volna magának, ha annyira tetszik neki, mert akkor spúrnak tűnhet kollégája szemében, és csak foghegyről dobná neki a magassági adatokat, az időjárás jelentést és a pozíciót. A beszállásnál Lajos szomorúan konstataálta, hogy miféle népek mai utasai. Hisztis, üvöltöző, büdös, elkényeztetett, szófogadatlan kölykök, seggfej üzletemberek, cipóarcú svéd turisták, sznob angolok.

Cukorka Sonja légiutaskísérő benyitott a fülkébe és lecsapta neki a kávé. A csaj rühellte valamiért Lajost. Vagy az arcvize nem volt kóser neki, vagy a létezésben betöltött szerepe.

Éppen elérték a tízezer méteres utazómagasságot, mikor Géza kiment hugyozni, és Lajos megnyomta a saját halálpontját.

Sorja Gábor tüdőasszisztenst gyermekteleg vágy hajtotta, hogy összerakjon egy papírsárkányt. Rég megboldogult apja annak idején csodás sárkányokat tudott eskábálni: varázslatos ügyességgel terelték a szelet, lovagolták a tündéreket, mintha sosem akarnának földet érní többé. Színes szalagok lobogtak rajtuk, sztanilos felületükön megcsillant a Napkirály. Gábor minden pénzét odaadta volna, ha még egyszer átélhetné azt a nyarat, amikor apja behívta dolgozószobájába:

– Add ide a sárkányt a hajóládából. Holnap feleresztem, fel a bolyos felhők fölé, olyan magasra, hogy nem is látszik majd!

Gábor azóta sem látott, fogott, szagolt olyan mestersárkányt, mint az volt. Amit most barkácsolt, halovány utánzata sem volt az eredeti apafélének.

A Margitszigeten állt, kezében a sárkánnyal. Déli szélirány, erős kapásra van kilátás! Gábor nekifutott, szaladt, szaladt, majd felengedte a sárkányát.

A közeli kocsmából hóboros szanitécek, kellemesen benyomott, bohó deszantosok lesték próbálkozását. Szemtanúi voltak annak, ahogy a sárkány egy perc repülés után belekamikázézik a vízbe, majd Gábor zokogásának, és annak, ahogy a nyakához kap, és elterül a porban.

Még egy sör rendel!

A rántott sügér kiváló csemege. Megéri a bevásárlóközpontban rátolni az öregasszony lábára a kocsit, hogy kifogjon az ember egy-egy csinos példányt. Dr. Kajmán Erika szociológus már reggel beszerzett egyet, és elhatározta, hogy egymaga fogja elfogyasztani az egészet. Albérlőtársa, Maszlag Györgyné, szül. Keleti Etelka mohó és kapzsi volt. Erika nem kedvelte ezt az asszonyt, akivel 3 hónapra összezárta a sors. *Nem kap a finom halamból* – gondolta cinkos mosollyal az ajkán Erika, miközben a szép sügért behengergőzte a panírba.

Mikor a jól átsült halacska már tányérra került, egy pohár '85-ös Medoc kíséretében az erkélyre vonult. Az első harapással akkora szálkát sikerült a torkába kapnia, hogy öklendezve ugrott talpra. Épp jókor jött haza Györgyné. Villámgyorsan felmérte a helyzetet, mögé lépett és Heimlich-féle műfogásban részesítette a jobb sorsra érdemes társnőjét. A pánikba esett Erika addig-addig vergődött, míg a segítőkész Györgyné véletlenül megnyomta Erika halálpontját, így a nő azonnal kikapcsolt. Erika élte nek utolsó képe a Duna felett lebegő, csúf papírsárkány volt.

Györgyné később azt állította a kikerkező mentőknek, hogy Erika biztos attól az alamuszi szálkától paktolt el, amit nem sikerült időben kiszednie.

A dohányzás öl. Ha meghalsz, elveszted életed egy fontos részét. Gomb Rudolf rágyújtott, a teniszpálya közepén. A tenisz kiváló sport. A férfi kétszer megpattintotta a labdát a földön, s ütéshez készülődött. Utálkozva meredt partnerére, Jozefin Artúrra. Soha nem értette azokat az embereket, akik úgy lépnek pályára, hogy előzőleg nem vesznek legalább 10 órát, nem választanak megfelelő ütőt és labdát, lóg a cipőfűzőjük és bemelegítés nélkül kezdenek a játéknak. Az utóbbi igen fontos metódus, ugyanis a hideg izom sokkal sérülékenyebb.

Rudolf szervált. A labda keresztül süvített a pályán, át a háló felett, hogy egy pillanat múlva szálljon is vissza. Így ment ez szakadatlanul öt percig, aztán Rudolf részéről becsúszott az első hiba, ugyanis szerva közben átlépte az alapvonalat. Ha lenne most szakbíró, foot fault-ot kiáltott volna. Ha ez az első adogatásnál történik, még meg lehet ismétetni a szervát, de ha a másodiknál, akkor Artúr kapja a pontot. Rudolf elcsodálkozott magán. Nem szokott ilyen hamar hibázni. Mi a zisten van ma vele??

Nem kellett sokáig keseregnie, ugyanis a következő hiba már Artúré volt, ugyanis egy meggondolatlan szerva során a labda a háló felső részét érintette, átrepült rajta és Rudolf fogadóudvarába érkezett.

Rudolf terpeszállásba helyezkedett és gyakorlott mozdulatokkal jobbra-balra inogva várta a labdát... amikor csengetni kezdtek a fejében. Ütőjét leengedve, elkezdte a fejét rázni. Figyelme megszűnt, és ő maga is, amikor az elszabadult labda halálponton találta.

Gil Vicente

A Pokol bárkája

(Auto da barca do Inferno)¹

- Részlet -

A jelenet szereplői: Brízida Vaz (Bri.), Ördög (Örd.), az Ördög Segédje (Seg.), Angyal (Angy.)

Egy Brízida Vaz² nevű kerítőnő érkezik:

491 Bri. Hé, a bárkán, hé, halljátok?!

Örd. Ki kiabál?

Bri. Brízida Vaz.

Örd. Fiam, micsoda egy bagázs!
Miért nem jön már, ha itt álllok?

Seg. Nem akar jönni az átok,
mert Joana Valdeisre vár.

Örd. Befelé, oszt evezzél már!

Bri. Márpedig én be nem szálllok.

500 Örd. Ó, de kényes, s hogy felesel!

Bri. Majd elvisz a másik hajó.

Örd. Sok göncöt hoztál-e, anyó?

Bri. Éppen annyit, amennyi kell.

Örd. Mégis, miket pakoltál fel?

Bri. Hatszáz szüzességprotézis
van itt, s három bővládám is,
tele ezer varázsszerrel.

Plusz három fals szekrényt hozok,
öt darab trükkös szelencét,

¹ Gil Vicente (1456-1536) 1517-ben bemutatott moralitása, *A Pokol bárkája*, melyből részletet közlünk, egy, az *Isteni színjátékot* idéző trilógia első darabja. A másik kettő értelemszerűen: *A Purgatórium bárkája* (*Auto da Barca do Purgatório*) és *A Dicsőség bárkája* (*Auto da Barca da Glória*). A Pokol bárkája összesen alig több, mint 500 sorból áll, különböző, a XVI. századi Portugáliára jellemző szereplők (nemesember, szerzetes, uzsorás, bolond, cipész, zsidó, kerítőnő, akasztott ember, bíró, ügyész, lovagok) követik benne egymást, akik nagy része kárhozatot érdemel, de a paradicsomba vágyik. A kis jelenetekben a szereplők arról gyözködik az ördögöt, hogy nem az ő hajójára kell szállniuk, hanem a Dicsőség bárkájára, amelynek kapitánya egy angyal. Végül azonban kevés kivétellel kénytelenek belátni, hogy életük során a Pokol bárkájára váltottak jegyet.

² A darabban több valódi név szerepel, ezek nyilván Gil Vicente közönsége által jól ismert személyiségek voltak, akiket így akart kifigurázni a szerző. A kurtizánok és kerítőnők csúfolása a középkori galego-portugál költészetben is gyakori.

510 csalásra jó némely kencét,
vannak itt ékszerdobozok,
álruhákat is szállítok,
hordozható fülkét, házat,
parafa lábzsámolyt, ágyat,
tíz csábpárnám van, s poltronok.

520 De a legnagyobb csomagom
az a sok lány, kit eladtam,
kiket annyit árulgattam,
ezekkel sem fukarkodom.
Örd. Akkor ide passzolsz nagyon!
Bri. Dehogy is! Csak az Édenbe!
Örd. Hát ezt hogy vetted fejedbe?
Bri. Majd az árral sodortatom.

530 Mártíromság volt életem,
annyit ostorozták hátam,
és annyi kínzást kiálltam,
hozzám nem ér fel senki sem!
S ha Pokolra kéne mennem,
akkor mindenki ott égne.
A másik bárka végtére
éppen rám vár, kétségtelen.

A Dicsőség Bárkájához lép és így szól az Angyalhoz:

 Matróz, bátyuskám, csillagom,
ereszd fel Brízida anyót!
Angy. Nem láttad a másik hajót?
Bri. Könyörgök neked, angyalom!
 Nincs tetvem, se hullaszagom!
 Isten édes rózsaszála,
 Brízida vagyok, a drága,
 volt szűzlányom is, egy halom.

540 Hisz tudod, hogy én neveltem
a papoknak minden árvát,
nyisd meg nékem ezt a bárkát,
szerelmes százszorszépem,
szent fiacskám, fényességem!
Én annyit apostolkodtam,

550

angyalkodtam, mártírkodtam,
oly jámbor volt működésem!

Szent Orsolya se térített
annyi szüzet igaz hitre,
mint én, és irányt tévesztve
egy báránka se kerengett
össze-vissza, el nem tévedt,
mindegyiknek lett gazdája!
Ha aludtam is, csak állva!
Mert ilyen egy munkás élet.

Angy. Most már elég, szállj bárkára,
de a másokra, hagyj engem.

Bri. Hát hiába ecseteltem
érdemeim? Jaj, hiába?

560

Angy. Ne bosszants, vasorrú bába,
fel nem szállhatsz, menj el innen!

Bri. Hát most nincs itt egy kliensem
se, ki értem közbenjárna?

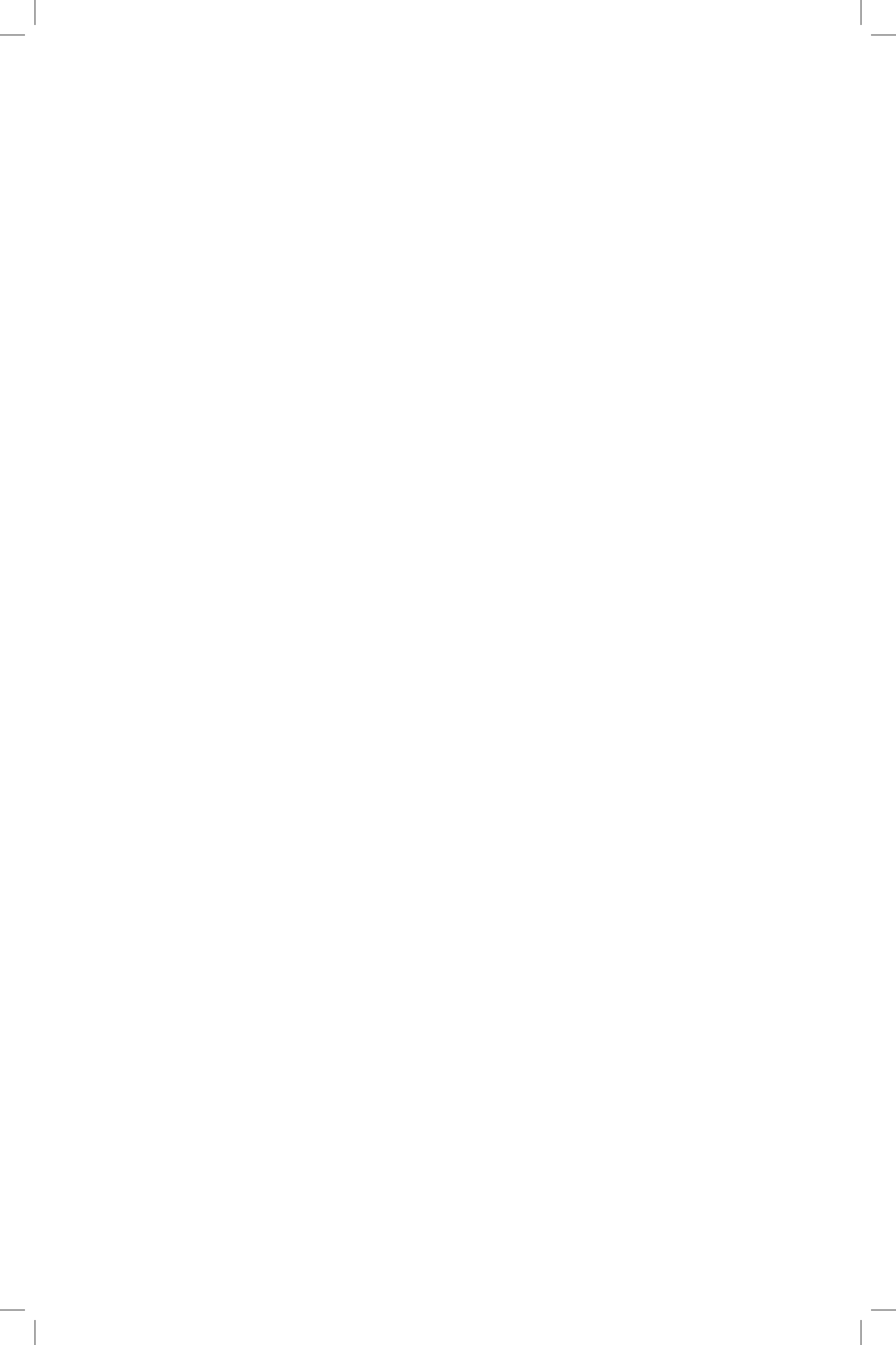
Brizídia Vaz visszamegy a Pokol Bárkájához és így folytatja:

570

Bri. Balszerencsefi démonok,
ide a pallóval, megyek,
ilyen sorssal vertek ti meg,
ott az én helyem nálatok!

Örd. Szállj fel, anyó, te is tudod,
hogy köztünk van méltó helyed,
olyan jámbor volt életed,
alább már nem is adhatod.

Fordította *Ladányi-Turóczy Csilla*

MODULÀCIÓ

Batta Barnabás

A Zenei Újrahasznosítás Kora (II.)

A zenei decentralizálódás folyamatai A reprodukciótól az alkotói eszköztár kiszélesedéséig

Theodor Adorno, a Frankfurter Schule kiemelkedő tagja, zeneszociológus és esztéta máig meghatározó *fétiskarakter*-tanulmányában¹ (1938) lesújtóan ítéli meg a reprodukciós technikák térnyerésével együtt jelentkező kulturális, gazdasági és társadalmi változásokat. Vizsgálódásai szerint a kapitalista termelésnek köszönhetően a fogyasztási igények oly mértékű megváltozása lépett életbe, ami a kultúra minden részét, így a zenét sem kímélő, degradáló folyamatokat indított el. Piacosodásával és annak tömegfogyasztássá bővülésével úgy látta, hogy a hangzó művészet a teljes elüzletiesedés és silányosodás útjára lépett, pusztá árucikké degradálva annak minden kellékét, profithajszolásával nem kímélve magát a komoly zenét sem. A rögzített zene, mint megvásárolható, birtokolható tárgy, így szerinte mellérendelő viszonyba került bármely fogyasztási kellékkel, esztétikai auráját így egy potenciális társadalmi státuszjelentésre süllyesztve. A neves tudós, ideológiai háttérét nem rejtve véka alá, a jelenséget a Marx által tételezett *árufétis hajszolás* kategóriájával tette egyenlővé. Elméleti pályafutása utolsó szakaszaiban ez a nézet gyökeresen megváltozni látszott, melynek első lépcsőjeként az *Anbruch* nevű bécsi avantgárd zenei lap szerkesztőjeként kezdett közölni már barátságosabb hangvételű és szélesebb vizsgálati spektrummal bíró cikkeket zene és technológia viszonyáról. 1965-től pedig az észak-német NDR rádióban kezdett el olyan műsort szerkeszteni, melyben kedvenc komolyzenei darabjaiból játszott le egyes részeket, miközben kommentálta azokat. Ez a tendencia meglehetősen komoly váltásnak bizonyult a korábban a művek egységét megbontó és abból népszerű elemeket kiragadó technikák radikális elutasításának fényében, ami azt jelezte, hogy a gondolkodó megbékülni látszott a hangrögzítés és reprodukálás technikáival és annak elterjedésével. A folyamat betetőzését a halála évében (1969) megjelenő tanulmány jelentette, ami a hosszújátású hanglemezt (LP) és az opera kapcsolatát vizsgálta, melyben a szerző a korábbi elveivel gyökeresen szembefordulva a hanglemez számos előnyét emelte ki. A hanghordozó birtoklásával szerinte lehetővé vált annak akár többszöri, elmélyült befogadása, az egyes homályosabb részek lejátszásának akár számtalan megismétléseivel. Rendkívül érdekes érve – amivel tulajdonképpen legitimálja, és részben örömmel konstatálja az élő előadások háttérbe szorulását a rögzített zene megjelenésével –, hogy a koncerttermek felesleges vizuális elemei és a zavaró hangeffektusok nem befolyásolják a recepciót.

A zenei piac kiszélesedése és a rögzített, reprodukált hanghordozó megjelenése viszont olyan viszonyt teremtett, melyben bárki vásárlójává és műélvezőjévé válhatott az egyre növekvő műfajban megjelenő, de ekkor még zömében professzionális zenészek által alkotott daraboknak. A különböző zenei stílusok² befogadói rétegeinek fokozatos növekedésével egyre többekben támadt igény, hogy maguk is zenekart alapítsanak,

¹ Theodor Adorno: Fétiskarakter a zenében és a zenei hallás regressziója. *Zene, filozófia, társadalom*, Gondolat, 1969.

² Az ötvenes-hatvanas években az elektronikus berendezések, a hangerősítés és a többsávos analóg keverők megjelenésével az adott kulturális és társadalmi viszonyok közt is magas számban jelentek meg új zenei kifejezőmódok és az azokat egyre növekvő számban reprezentáló zenekarok (Rnb, Rock and Roll, Pop, Rock).

illetve zenélésre adják a fejüket. Ez a tendencia a Horckheimer és Adorno által kidolgozott *kultúripar-elmélet* negatív jóslataival szemben³ – ami jelen esetben a zenei termék fetisizálását jelentené – arra utal, hogy azok fogyasztása inkább olyan kreatív, alkotói potenciálokat hozott a felszínre, amelyek a korábbi, a hangrögzítést megelőző időszakokban nem tudtak érvényesülni. De ez a kezdeti demokratizálódás megbontotta azt az elit-kulturális hegemoniát és gyakorlatot is, melyet a jelölt elmélet implicit esz-közökkel, ám fenntartani igyekezett, azáltal, hogy kijelölt egy olyan horizontot, mely a zene autentikus minőségét és azt lehetővé tevő befogadási szituáció körülményeit jelölte ki. Mint láttuk, maga Adorno is, bár egészen más aspektusból, de eljutott erre az álláspontra.

Az alkotás lehetősége viszont sokáig csupán azon kivételezett helyzetben lévők kizárólagos joga volt, akik megfelelő zenei képzettséggel, illetve a hangszerek megvásárlását lehetővé tevő anyagi kerettel rendelkeztek. Ezek olyan belépési korlátokat jelentettek, amiket sokan nem engedhettek meg maguknak, nem beszélve a próbatermek, vagy stúdiók bérlésének súlyos költségeiről.

A nyolcvanas-kilencvenes évekre az újonnan megjelenő technológiák egyre növekvő keresletével az egyes zenei eszközöket gyártó és fejlesztő cégek komoly rivalizálásba kezdtek, hogy újabb termékeiket piaci versenytársaiknál kedvezőbb áron tudják nyújtani. Az eszközök költségei az árversenynek köszönhetően a mélybe zuhantak, így a társadalom széles rétegei egyszerre könnyen hozzáférhettek az új technológiákhoz. Így úgy tűnt, hogy a zenei demokratizálódás folyamatai, a korábbi népszerű individualista zenei mitológiák⁴ felszámolásával következtek be, minek köszönhetően a technika már nem az alkotás szentségét beszennyező folyamat, illetve szükséges rossz kiegészítése, hanem annak feltételeit széles körben megteremtő tényezővé vált. Ezáltal mosódtak össze esztétika és technika határai, és az azokat mozgó etikai kódok is, melyek hasonlóan felülvizsgálatra szorultak. Csakúgy, mint a hangmérnök és művész közti határ feloldódása, mely egy olyan strukturális átalakulásnak volt köszönhető, melyben az általában kollaborális keretben dolgozó hivatalosan kiképzett hangmérnökök egyszerre tömeges méretekben kisvállalkozókká váltak, mely keretek közt, rugalmasabb munkaidővel, kreatívabb hozzáállással mélyebbre tudtak ásni a technika innovatív felhasználásában.

A felhasználók nagy része viszont autodidaktaként indult neki az új eszközök lehetőségeinek feltérképezésére, mely keretek közt természetesen egy idő után kialakult egy olyan oppozíció, ahol különváltak az új technológia hobbi- és professzionális szintű alkalmazói. Mégis úgy tűnt, hogy elérkezett a csúcstechnológiát felvonultató méregdrága hanglaborok helyett az azokat helyettesítő, alacsonyabb igényeket kielégítő, de a célnak tökéletesen megfelelő *hálószoba-stúdiók*⁵ időszeke. És nem utolsó sorban az új eszközök érvénytelenítették a potenciális közönség, befogadói réteg és alkotó közé húzott cezúrát is, melyben a rögzített zenéket felhasználva ettől fogva bárki alkalmazhatta ezeket a kompozíciós módszereket.

³ Ez a megvásárolt termék közvetítette ideológia kritikamentes elfogadását és annak való behódolást sugallt.

⁴ A klasszikus zene és az instrumentális zene számos válfajában él az a mítosz, hogy a technika és művészet kategóriáit élesen külön kell választani, a klasszikus hangszert így egyfajta szakrális piedesztálra emelve.

⁵ Ez a szállóigévé vált kép az általános szimbóluma a fent jelzett folyamatnak, melyben a zenekészítés eszközeihez való hozzáférés ugrásszerűen megváltozott, bár egyesek megkérdőjelezzik ezt a demokratizációs folyamatot és hangoztatják, hogy ezeknek az új technológiáknak az alkalmazása ugyanolyan belépési korlátot jelent, csupán más szinten. (David Hesmondalgh: Az elektronikus tánczene kulturális politikája. *Replika*, 2005. augusztus)

A digitális zene kulturális és esztétikai aspektusai A hibridizáció kora

Simon Waters⁶ a kilencvenes évekkel kezdődő időszakot egy olyan paradigmaváltásként határozza meg, amely mind a tudományok, mind a kommunikációs technológiák, mind a művészet és a filozófia területén számos változást indukált. Az alapvető fordulatot az analóg médiumról a digitálisra való átlépésben látja, mely számos korábban stabilnak hitt értéket tett zárójelbe, előmozdítva egy olyan hibridizációt, mely mind a nemzeti kultúrák, mind a művészi kifejezőmódok legitimitását nyújtó bázisok megkérdőjelezését mozdította elő.

Már a múlt század közepétől észlelhető volt egy olyan társadalmi és kulturális atmoszféra-változás, amely a modernitás romantikus értékeszményeit jelentő *ethoszok*⁷ helyett egy új értékpozíciót tett szükségessé. Jean-Francois Lyotard⁸ a tendenciára adható lehetséges válaszként a posztmodernitásba való átlépést tételezte, mely változás alapvonásaként a metanarratívák, vagy 'nagy elbeszélések' iránti univerzális szkepszis érzését észlelte, amelyet a diszciplínák és kódrendszerek felett uralkodó *külső referencia* univerzális hiányaként határozott meg. Korábban ez a láthatatlan keret óvta az egyes diskurzusok határait, melyek lehetővé tették az egyes érték kategóriák és bináris opozíciók alapjait adó szimbolikus és materiális vonalak tényleges meghúzását. Ez a *biztonság* minden területen megintogni látszott.

A kommunikációs technológiaváltás, az írás korából az elektronikus média korszakába való átlépés természetesen számos szerző szerint tényleges fordulatot jelentett. Ezeket a változásokat a torontói irodalomtörténész, Marshall McLuhan⁹ fogalmazta meg, aki szerint a társadalmi szisztémákat azoknak a médiumoknak a természete határozza meg, melyek a társadalmi párbeszéd kereteit meghatározzák. Így a váltás nemcsak az információ-hordozók pluralizálódását jelentette, hanem a percepció alapvető átalakulását, mellyel az új médium egyfajta meghosszabbított végtagként az emberi tevékenységek extenzióját hozta létre. A korszakváltással járó alapvető átalakulást az archaikus, pre-literális korba való visszatérésként jelölte meg, amely az érzékszervek szimultán működését tette szükségessé, így felváltva az írás pusztá szekvenciális, kontinuos, lineáris, egységesen vizuális kultúráját. Tudományos szállóigévé vált gondolata szerint „a médium maga az üzenet”, utalva a konstitutív elemre, arra a folyamatra, ahogyan a technológia lecserélődésével alapvető változásokat mozdít elő „az ember pszichikai, noétikai és szociális viszonyaiban”¹⁰. Meghatározza a kommunikáció mind szintaktikai, mind szemantikai tartalmát jelentő főbb szervezési elveket, és alapvetően befolyásolja a potenciális üzenet megalkotását és befogadását.

Így a digitális korba való átlépés is számos változást indított el, melyet Roy Ascott öt pontban határozott meg. Az első kettő a *konnektivitást* és *interaktivitást* határozza meg, vagyis a modern kommunikációs és multimédiás eszközöknek azt a sajátosságát, mellyel akár földrészeken átnyúló kapcsolódási és szimbiotikus lehetőségeket tudnak teremteni, felülemelkedve az egyes területek kulturális és területi elválasztottságán.

⁶ Simon Waters: *Beyond the acousmatic, Hybrid tendencies in electroacoustic music*. Music, Electronic Media, Culture, 2000, Ashgate.

⁷ A modernitás mozgatórugói kapcsán több szerző is hangsúlyozza a romantikus korszak alapvető érték kategóriáit, mint célszerűség, fejlődés, hierarchia, hős és koherens műtárgy fogalmait, melyeket szerintük újra kritikai vizsgálat tárgyává kellett tenni (pl. Ihab Hassan: A posztmodernizmus egy lehetséges fogalma elé. *A posztmodern irodalomtudomány kialakulása*. Osiris Kiadó, Budapest, 2002.)

⁸ Jean-Francois Lyotard: *A posztmodern állapot*. Századvég Kiadó, 1993.

⁹ Marshall McLuhan: *A Gutenberg galaxis, A tipográfiai ember létrejötte*. Trezor, Budapest, 2001.

¹⁰ Fodor Péter: A mechanizáció kiazmusa. in: *Történelem, Kultúra, Medialitás* (szerk. Kulcsár Szabó Ernő–Szirák Péter). Balassi Kiadó, Budapest, 2003.

A harmadik pontja a *kontemplativitást*, vagyis az elmélyedés lehetőségét jelzi, ahol a szenzuális lefedettséggel könnyebben elmerülhetünk, feloldódhatunk a vizsgálni vagy megalkotni kívánt tárgyunkban. Részben ehhez kapcsolódik a *transzformálhatóság* fogalma is, vagyis a kívánt üzenet téren és időn kívüli manipulációjának lehetősége, illetve az ezzel szorosan összefüggő *emergencia*, vagyis a tudatos váltás lehetősége, mellyel fogyasztóból alkotóvá, majd újra fogyasztóvá válhatunk.

A kommunikációs paradigmaváltást kommentáló szerzők természetesen némileg technológiai, determinista fókusszal vizsgálják ezeket a folyamatokat, annyi viszont egyértelművé vált, hogy az innovatívabb területeken jellemzővé vált mind a kulturális, mind a strukturális integráció, ami természetesen az alkotóművészet területeit sem hagyta érintetlenül.

Intenció vagy recepció?

A zenei kifejezőmódban a progresszív tendencia az akusztikus kultúráról (hangok mint materiák, analóg technika) egy szempling kultúrára (kontextualizálás, digitális eljárások) való áttérésben mutatkozott meg, mely alapjaiban változtatta meg a zenéről alkotott képet. A materiális hanghordozó tetszőleges részeinek szimbolikus számsorokba kódolása és tárolása, illetve a hangmintákat tartalmazó adatbázisok létrehozása olyan eljárásokat tettek lehetővé, mellyel az alkotás folyamata eltávolodhatott az anyagtól és a lineáris zenei gondolkodástól.¹¹ A bármely rögzített anyaghoz való egyszerű hozzáférés dinamikusabbá és rugalmasabbá tette az alkotást, így bárki számára lehetővé vált a stílusokon és zenetörténeti kategóriákon túlmutató zenehallgatás és -írás.

Ez a mechanizmus viszont olyan befogadási processzust mozdított elő, mely az intenzív olvasás *close reading* módszerére hasonlított, előírva a rögzített mű alaposabb, behatóbb ismeretét. Az új interpretációs gyakorlattal egy olyan kreatív reflexió jött létre, mely közös kritikai befogadásban egyesítette az interpretáció és újrahasznosítás mozzanatát. Viszont a pont, melyben hirtelen minden felhasználó egy potenciális alkotói metapozícióba került, számos korábban nem létező problémával járt együtt.

Mindazok a jelentéstermelő gépezetek, melyek az egyes zenetörténeti korszakokban az uralkodó, hegemon kontextust kialakították, és auditív „episztémekként” meghatározták az adott korstílusban létrejött alkotások alapvető szabályrendszerit és formai jegyeit, egyszerre hozzáférhetővé váltak az „Itt és Most”-ban. Ez nemcsak az adott zeneesztétikai paradigma importálásának nehézségeit, hanem annak mozgatórugóit jelentő kritikai gyakorlat fenntartásának lehetetlenségét is indukálták. A történelmi távolság híján megszűnt az a zenei atmoszférába és kulturális közegbe ágyazott kritikai biztonság, mellyel egy reflexív alkotás valós értékét meg lehetett határozni. A konszenzus hiányát jelző metapozíció már nem létezett többé. Ezzel egyidejűleg a majdnem mindenki számára hozzáférhető eszközök robbanásszerűen megsokszorozták a létrejött művek számát – bárki képessé vált némi idő és energia befektetésével, egy egyszerűbb szoftverrel elektronikus zenét előállítani.

Ez az alkotói és zenei decentralizálódás olyan állapotot teremtett, melyben rendkívül problematikussá vált megállapítani, hogy egy alkotás kontárságot és tehetőségelenséget jelez, vagy csak a posztmodern alkotási technikáknak megfelelő zenei stílusjegyek ironikus egymás mellé helyezését. A digitális technológia a lehetőségek olyannyira széles skáláját vonultatta fel, hogy bárki percek alatt összemontírozhatta

¹¹ Ez persze részben csupán a lehetőség kihasználása volt, hogy a professzionális tárolási és adat előhívási eszközök segítségével alkalmazkodjunk a humán memória végességéhez.

Mozart vagy Beethoven megfelelő szimfóniáját a legújabb poplista-vezető számok bármelyikével¹². Egy minőségi szinten felül viszont senki nem merte megkockáztatni az adott mű bírálatát, hiszen még nem alakultak ki azok a keretek, melyek akár csak pragmatikusan lehetővé tették volna, hogy egy kreatív munka valódi minőségét meghatározzák. A történeti távolság hiánya így az elektronikus zene potenciális történetén belül is megmutatkozott.

Feltéve, hogy a technológia által előhívott alkotási terep esetében beszélhetünk-e történetiségről. A keretek virtuálissá szélesedésével nemcsak a létrejött művek, hanem az egyes műfajok számát tekintve is sok-sok új kategória, alkategória, szubkategória jött létre. A pluralizálódás megítélését illetően így két egymással szorosán összekapcsolódó mozgás mutatkozott, ami a zenéről és természetesen az elektronikus zenéről alkotott fogalmat is folyamatosan felülírta.

Az egyik tendencia a már fent jelzett stílusrobbanás, melyben az alkotói módszerek megsokszorozódásával a potenciális felhasználó a komponálást lehetővé tevő eszközt úgy alkalmazta, ahogy neki a legalkalmasabb volt, saját személyiségére szabva azt. Ez gyakran viszont *nem tudatos használatot* jelentett, ahol sok esetben próba-szerecse alapon jöttek létre olyan alkotások, amik egyszerre kontextualizáló hatással bírtak. Számos mű esetén így az esztétikum fogalma eggyé vált a technikai megvalósíthatóság kategóriájával. Másrészt sokat elemzett tendenciává vált a *nem rendeltetésszerű használat*¹³ is, amely az új médiumnak már olyan reflexív alkalmazását jelezte, ami túlmutatott annak szokványos felhasználásán, ezáltal is szélesítve az alkotás lehetőségének terepét.

A folyamatos heterogenizálódással párhuzamosan viszont létrejöttek azok a már ma is létező szélesebb befogadói réteggel rendelkező műfajok, melyek kialakították az azokra épülő szubkulturákat és komponálási standardokat, amelyek egy adott szinten automatizálták az adott stílus keretei közt az alkotást és azok interpretációját. Ezek a fontosabb művek, melyekhez a műfajokat kötötték, természetesen nem csupán az elsők voltak, amik ebben a stílusban létrejöttek, hanem a *diszkurzivitás megalapítóivá*¹⁴ váltak, amennyiben megteremtették az azonos karakterisztikával és formai szabályokkal rendelkező zenék megalkotásának lehetőségét, újabb innovatív zenei territóriumot képezve.

Némi idő elteltével viszont megjelentek azok az első kreatívabb kísérletek is, amelyek átlépték a stílusok identitását jelző határokat, létrehozva azok fúzióját, így megteremtve az első *digitális zene-történeti reflexiókat*. Ez sok esetben azt jelentette, hogy egy csapásra megszűntek az egyes, már jól ismert és egy adott stílushoz kapcsolt alkotók kategorizálási lehetőségei, melynek következtében olyan gyakorlatra lett szükség, ami folyamatosan tesztelte az adott kategóriák tényleges potenciáljait, szükség esetén kiszélesítve hatókörét, illetve további felosztásokat hozva létre azon belül.¹⁵ A beso-

¹² Bár egyes alacsonyabb regiszterű elektronikus zenei műfajok esetén a mai napig teljesen bevett szokás, hogy korábbi pop- vagy rock-slágerek refrénjét, vagy meghatározó motívumát jelentő betétet kivágjanak és beilleszenek a saját műfaji kereteiket nyújtó zenei környezetbe. Ezt a betétet hívják bootleg-nek, melynek használatára számos példát mutatnak a hard techno, drum and bass, house, trance és electro mára aránylag jól körülhatárolható műfajaiban megjelenő könnyedebb alkotások.

¹³ Kim Cascone: *A Hiba esztétikája, Poszt-digitális tendenciák a kortárs komputerzenében*. http://www.balkon.hu/html_index.html (2005.11.16).

¹⁴ Michel Foucault: *Mi a szerző? Nyelv a végtelenhez*. Debrecen, 2000. 132. o.

¹⁵ Majdnem minden alapító műfaj létrehozott mára számos alkategóriát saját keretein belül, így például a techno is (deep, minimal, hard, dark), a drum and bass is (essential, jazzy, hard step, industrial, soul and bass) és a house is (vocal, sexy, jazzy, deep, progressív, tech), bár természetesen ezek sok esetben csupán a kritikusok alkotta megjelölések voltak, melyeket aztán vagy alkalmaztak az alkotók saját munkásságuk címkézésére, vagy tökéletesen figyelmen kívül hagyták őket.

rolás nehézségei már csak azért is bonyolulttá váltak, mert egy név gyakran számos, egymástól gyökeresen eltérő projektet, különféle kiadók által megjelentetett alkotást és egyéb zenei kísérletet takart, ami a befogadás egészen új nehézségeit jelentette. Az a gondolkodás, ami az alkotó nevével egy meghatározott értékpozíciót hozott létre és összekötötte egy egységes műalkotások sokaságát jelző horizonttal, mára meghaladottá vált. A szerzői név már nem a *művek határát jelző szegély letapogatója*, amely manifestálta a diskurzus bizonyos csoportjainak jelenlétét¹⁶, hanem gyakran heterogén alkotások egész rengetege. Az egy szerzőtől származó alkotások sokasága tehát annak interpretációira is egészen új feladatokat hárított. Ennek a problémának lett részleges megoldása a különböző álnevek, illetve egyéb fantázianevek használata, amely részben elrendezte ezeket a befogadási divergenciákat, viszont tovább is bonyolította a kérdést, újabb fejtöréseket okozva, hogy kit is takarhat egy-egy megjelölés. Ez a gyakorlat ellenben további érvet szolgáltat a frankfurti iskola reprodukciókkal kapcsolatos ítéletei ellen, melynek egyik igazán érdekes példája a *fehér címkés lemez* lehet. Ennek a terméknek a sajátossága az, hogy semmilyen információt nem hordoz tartalmáról, és az áruként való forgalmazást és személyiségkultuszt megkerülve csupán a DJ-k közt válik lehetővé annak használata.¹⁷

Így korábbi alkotói műfajok összeolvadásával is születtek olyan új műfajok¹⁸, melyek sok esetben túlmutattak az elektronikus zenei kategóriákon. A pluralizálódás és differenciálódás így természetesen nehezen szétválasztható mozgásokká váltak, mindezenre egy olyan kritikai gyakorlatot feltételeztek, amely naprakészen követi az egyes műfajokban megjelenő alkotásokat.

Ezek a folyamatok olyan hermeneutikai vizsgálódásokat mozdítottak elő, amelyek a zenék *intertextuális* rengetegében sokakat sarkalltak (zömében jogi megfontolásból) a beillesztett *zenei idézetek* felismerésére.¹⁹ Ezeknek az utalásoknak a használata viszont egy ponton túl nem jelentett mást, mint a múlt és a zenei hagyomány kreatív újraalkotását, így a referenciális zenei viszonyok egymás kölcsönös történeti értelmezését hozták létre.²⁰ Az *audio-idézet* egyszerre lett jele és jelöltje a befogadásnak, felhívva a figyelmet a jelölés mozgására és egyidejűleg zenei referensként dinamizálva a beillesztett zenei betét eredeti értelmezési horizontját.²¹

A fennálló történeti távolságok viszont sok esetben azt eredményezték, hogy ezek az idézetek észrevétlenek maradtak, tehát az intertextuális recepció nem jött létre. Minde mellett a halltűnő, korábbi befogadói elvárásokat irányító zenei montázsok gyakran annyira hallható kitüremkedéseket eredményeztek, hogy észlelésük rendkívül könnyű volt, még ha azok alkotó szerinti felismerése nem is jött létre.

Úgy tűnt viszont, hogy a digitális zene nemcsak a történeti jelentés fogalmát ásta alá, hanem annak gyakran kereteit nyújtó magas (*high*) és alacsony (*low*) érték kategóriákat

¹⁶ Michel Foucault: Mi a szerző? *Nyelv a végtelenhez*. Debrecen, 2000. 127. o.

¹⁷ David Hesmondalgh: Az elektronikus tánczene kulturális politikája. *Replika*, 51., 2000. március.

¹⁸ A *nu-jazz* vagy *easy listening* műfaja tipikus példája lehet ennek a fúzióknak, ami az ötvenes, hatvanas évek jazz zenéi és a house, illetve break műfajának összeolvadásából jött létre. Kisebb léptékű történeti távolság, de hasonló mechanizmus mintájára vált ismertté az *electro* is, ami a '80-as évek szinti-pop zenei áramlatait keverte a techno kevésbé feszes struktúrájával.

¹⁹ Sok esetben ez rendkívül problematikus volt, hiszen egy ilyen *jelölő rengetegben*, amit a hangminták milliányi használata jelentett, önmagában kérdéssé vált a *nyomkeresés* lehetősége. Már csak azért is, mivel az alkotás létét nyújtotta az a gyakorlat, amely a tradíciót jelentő rögzített zenetörténeti betéteket áthelyezte az új zenei kontextusba, gyakran észrevétlenül hagyva annak használatát.

²⁰ Ez a folyamat sok könnyűzene-kritikus által hangoztatott érv, amely a szemplingelés kritikáival szembeni erős ellenérv lehet, miszerint olyan elfeledett, értékes műalkotásokra hívják fel a figyelmet, melyek eltűntek volna a feledés homályában.

²¹ Kulcsár-Szabó Zoltán: *Intertextualitás, Létmód és/vagy funkció*. Universitas Kiadó, Budapest, 1998. 22. o.

is. A montázstechnika, bármely zenei kategóriába tartozó művet képes volt egymás mellé helyezni, így akár olyan kontextusokat is, melyek vegyesen az alsó vagy felső regiszterbe tartoztak. James Tenney 1967-es *Viet Flakes* című alkotásában popzenét, klasszikusokat és tradicionális ázsiai zenét kevert össze, komoly fejtörést okozva kritikuskainak. Ez a gesztusértékű alkotás már a hetvenes évek előtt sokakat rádöbbsentett arra, hogy a hangszerré vált zenei minták közt megszűnt a hierarchikus viszony, hiszen minden csupán értékmentes nyersanyagá vált az azt felhasználók körében.

Az fenti gondolatok tükrében viszont érdemes végül megvizsgálni azokat a motivációkat, amelyek a szempling használatát szükségessé teszik. Andrew Goodwin három fő szempontot emel ki a használat háttérével kapcsolatban. Az első annak *ökonómikus* jellege, mellyel elkerülhető egy egész vonós szekció kibérlése, ha el szeretnénk helyezni egy instrumentális betétet az alkotásban. Ez a gyakorlat sok esetben olyan stúdiómunkáknak köszönhető, ahol például éppen annak tényét szeretnénk elkendőzni, hogy ilyen technikákat alkalmaznak (az esetek már igen magas százalékában).

A második felhasználási mód a *remix*, amely az adott mű feldolgozását jelenti, ami megőrzi annak jellemző formai jegyeit, de a felvételt rögzítő főbb csomópontokat áthelyezi, illetve a saját stílusa szerint átértelmezi. Az amerikai diszkó-hullám berobbanásával, a 12 inch-es és maxi lemezek forgalmazásával népszerűvé vált *dekonstrukciós* gyakorlat mára a hangminta alapú zene kedvelt kategóriájává vált. Remixek tucatjai készülnek az elektronikus zene majd minden műfajában, lebegtetve persze azt a jogosnak tűnő kérdést, hogy tulajdonképpen hol is húzható meg a határ egy hangminta alapú zene és egy remix közt. Figyelembe véve, hogy egyes experimentálisabb műfajokban ez a két kategória szinte tökéletesen egybeolvad, valószínűsíthető, hogy sokszor csupán egy olyan *paratextuális*²² viszony tételezéséről van szó, amely szükségszerű kapcsolatot létesít két alkotó közt. Így a remix egy olyan legitimációs eljárás, ami sok esetben csupán annak pretextusával, vagyis a feldolgozásnak alapul szolgáló felvétellel akarja felhívni a figyelmet saját munkájára. Így akkor válik bevett gyakorlattá, mikor az eredeti felvétel a saját fogasztói szubkultúrájában komoly népszerűséget ér el.

A harmadik ok, amely hangminta-használatot eredményez, a már jelzett zeneesztétikai paletta szélesítése, vagyis az a technika, amely a hallható hangtartomány legapróbb foszlányait is az alkotás szolgálatába állítja. Ebben az esetben tehát egy olyan fókuszról van szó, amely a hangok speciális elrendezését, illetve a korábban nem létező zenei formákat már autonóm alkotásokként tételezi, vagyis minden olyan hangkonstellációt, ami túlmutat a korábbi zenei kifejezési formákon, zeneként tételezi.

A szerzői jog hálóiban

„(...) mihelyt egy tényt elmeséltek, tárgy nélküli célok érdekében, (...) egyszerűen a szimbólum működtetése végett, létrejön ez az elszakadás: a hang elveszíti eredetét, a szerző belép saját halálába, s elkezdődik az írás”²³ A posztstrukturalista filozófia *credoj*ának is tekinthető idézet tartalma meglepő hasonlóságot mutat a hangrögzítés és szempling korának azzal a tapasztalatával, melyben a zenei forrást jelentő műalkotás is már csupán egy fogaskereke lesz az azt feldolgozó további alkotások sokaságának. A különbség pusztán csak az, hogy ennek a nyersanyagának a felhasználása már egészen más jogi következményekkel jár, mint bármely más alkotói műfaj esetén.

²² A Genette által megalkotott fogalom egy szöveg címével, mottójával létesített utalásviszonyra hívja fel a figyelmet. (Gérard Genette: *Transztextualitás*. Helikon, 1996/1–2. 84. o.)

²³ Roland Barthes: A szerző halála. in: *A szöveg öröme*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 50. o.

John Oswald kanadai zenész, a York egyetem zeneprofesszora 1990-ben kiadott egy 73 perces CD-t *Plunderphonics*²⁴ címmel, mely népszerű szerzők sokasága által jegyzett művek montázsait tartalmazta, borítóján pedig Michael Jackson feje tűnt fel egy meglehetősen lengén öltözött hölgy testéhez kapcsolva. A szerző a saját pénzén kiadott példányokat áruba bocsátani nem engedte, viszont mindegyik tartalmazta a körbe foglalt S-jelzést, ami azt jelezte, hogy szabadon reprodukálhatóak és terjeszthetőek az anyagok. Bruce Robertson a Kanadai Lemezipari Szövetség (Canadian Recording Industry Association) elnöke az anyag kiadása miatt a zenészt jogsértési eljárásnak vetette alá, hat év börtönbüntetéssel fenyegette, és az összes példány elkobzását rendelte el, beleértve a mesterpéldányokat is. Később fény derült rá, hogy a perlő jogi személy Michael Jackson volt, kinek az eljárással egyidejűleg megjelent *Dangerous* című albuma, melynek *Will You be there* című számát a szerzői jog által védett, a Clevelandi Szimfonikus zenekar által játszott Beethoven 9. szimfóniája nyitotta meg. Az akkor már rendkívül tehető popsztár a felvétel használatáért egy dollárt sem fizetett a kollektív jogkezelő ügynökségnek, de a szimfonikus zenekar egy tagja sem jelentette fel ezért.

Az eset sok mindenre rávilágíthat, de arra mindenképpen, hogy a hangminták tömeges használatával a korábbi zenei felvételeket érintő szabályozás idejét múlttá vált, hiszen egy egészen új helyzet állt elő a szampling-kultúra beköszöntével. A változások nyomán számos kérdés merült fel, melyek megválaszolásra várnak. Elsősorban az, hogy mi számít az eredeti mű eltulajdonításának, és mi legitimálja az új művet? A hangminta hossza határozza meg a használatot, vagy egyszerűen már annak felismerhetősége is magával vonja a megfelelő jogi intézkedéseket?

Az 1907-es amerikai szerzői jogi törvény még egyáltalán nem rendelkezett a rögzített felvételek védelméről. Az ezt követő 1971-es kiegészítése már pótolta ezt a hiányt, és ezen felül minden alkotót, aki közvetlenül vagy közvetve is hozzájárult a felvétel elkészítéséhez, védelem alá helyezett. Egy potenciális, rögzített hangmintát felhasználó zenéhez tehát az alkotás szerzőinek kellett beleegyezésüket adniuk, majd a kollektív jogkezelő szervnél kérvényezni az eredeti mechanikus reprodukcióját.

A létrejött etikai elvek is ezt a megoldást támasztják alá, hiszen jogi úton csak így lehet bizonyítani az új alkotás egyenrangúságát az eredetivel. Ezt kiegészítve három meghatározó pontra hívják fel a figyelmet a zenei minta jogi megítélésével kapcsolatban. A *kisajátítás természetének*, az annak alapját nyújtó *minta hosszának* és a *felhasználás szándékának* kérdésére, mely utolsó szempont azt takarja, hogy kárt tesznek-e az eredeti felvétel megítélésében.

Probléma viszont három irányból is jelentkezik ezzel a gyakorlattal szemben. A jog elsősorban csupán a kalózfelvételek terjesztése ellen próbál védelmet nyújtani, és nem a felvételen szereplő digitális technológia által elsajátítható hangok ellen lép fel. Egy bírósági eljárás keretében például a felperesnek kell bizonyítania azt, hogy az új alkotás számottevően hasonlít az eredetihez, ami meglehetősen problematikusnak ígérkezik, hogyha a felhasznált részletet a felismerhetetlenségig manipulálták.

A második probléma az, hogy a nyugat-európai bírói gyakorlat – ami meglehetősen hasonló a magyarországihoz – csupán a mű dallamát és a szöveget védi, a ritmikai elemeket viszont nem. Ez persze már csak abból a szempontból is érdekes, hogy a hangminta alapú zenék magas százalékát a ritmika paradigmátikus elemként határozza meg, melynek kisajátítása viszont ezek szerint nem von maga után jogi intézkedést.

²⁴ Az általam több helyen is idézett David Sanjek tanulmányában a fordító *Lopofóniaként* határozza meg John Oswald alkotásának címét.

Harmadszor pedig, bármely esetben hivatkozhat az új alkotás létrehozója a méltányos bánásmód (*fair use*) intézményére, melyet könnyedén be lehet bizonyítani, tekintve, hogy a 1971-es törvény kiegészítését jelentő 1976-os törvény sem rendelkezett semmilyen módon a felhasználható hangminták adminisztrációs kötelezettségeiről.

A helyzet tehát meglehetősen kusza, és úgy tűnik, a technológiai és zenealkotási módszerek megváltozása kapcsán a jog intézménye még nem tudott elég rugalmas, és mindenki számára sem morálisan, sem financiálisan kielégítő gyakorlatot alkotni. Ez természetesen nem meglepő, ha figyelembe vesszük, hogy kb. csupán 20-25 éve használnak aktívan hangmintavételt könnyedén lehetővé tevő eszközöket.

A fentebb idézett John Oswald már a kilencvenes évek elején ajánlott egy olyan eljárást, ami mind jogi szempontból, mind esztétikai és funkcionális értelemben megoldásnak tűnt, de azt elutasították. Abból az egyszerű tényből indult ki, hogy a tudományos munkák döntő többsége nem önálló és maximálisan eredeti gondolatok és invenciók gyűjtőtégléje, hanem korábbi, a vizsgálni kívánt területre vonatkozó tanulmányok és cikkek *re-interpretációiból* áll. Így egy új munka az adott területen számos hivatkozást, idézetet tartalmaz, ami a szerzőnek az aktuálisan megfogalmazni kívánt gondolatának, tézisének alátámasztásához nyújt segítséget.

Ezt a gyakorlatot használta fel a professzor, hogy kidolgozza elméletét, ami nem más, mint a *zenei idézetek és hivatkozások* létrehozásának rendszere. A számos helyen publikált tervezet egy olyan hangminta-alkalmazási metódus kereteit fektetette le, amely egy kereskedelmi forgalomba hozott lemez borítóját úgy képzelné el, mint egy potenciális *bibliográfiát*, ami tartalmazza a *felhasznált irodalmat*, szerzővel, a mű címével, kiadással és természetesen a kiadó nevével. Ez a technika részben megoldást is jelentett volna a gombamód szaporodó szerzői jogi perek, és természetesen az ennek következtében előálló adminisztrációs költségek elkerüléséhez, amely csupán a védelmet ellátó ügyvédeknek kedvez, akiknek persze érdeke, hogy a helyzet továbbra se változzon. „(...) a hangmintázás definíció szerint szampling-származékos tevékenység. A minták nem fogják az összes zongorát helyettesíteni; továbbra is zongorákra fognak hivatkozni. Hasonlóképp egy létező szerzeményből vett minta vagy idézet is az eredetire történő hivatkozás, és nem pedig lopás. Nem szükséges leszaggatni a szerzői jog kerítését, ha be lehet lépni a kapun is” – fogalmazza meg Oswald.

L. Varga Péter

A diskurzusok retorikája: redundanciák, kánonok és interakciók mint kulturalitás

H. Nagy Péter: *Paraziták*, NAP Kiadó, Kaleidoszkóp-sorozat, 2006; *Hibridek*, NAP Kiadó, Kaleidoszkóp-sorozat, 2007.

Ölősködés és/vagy szimbiózis: metakritika, tudományköziség, tudománynépszerűsítés: *Paraziták*

Pontosan egy időben – a 2006-os Könyvhétre – látott napvilágot ugyanazon kiadó gondozásában két kritikakötet, melyek egymástól nem teljesen függetlenül evolúció-biológiai metaforákkal reflektáltak saját kritikai pozíciójukra és szövegeik státuszára. Az egyik Rác I. Péter *Bizonyos értelemben* című könyve, amelynek már a címválasztása is jelzi az írások tárgyukhoz való viszonyát, de a szerző sajátos önreflexióját egyaránt. A másik H. Nagy Péter *Paraziták* címmel kiadott kritikagyűjteménye, mely ugyancsak találóan utal a szövegek működés módjára. Kihazsnálva a biológiai metafora nyújtotta páratlan lehetőséget, a *Paraziták* kapcsán nem a teljes kötet bemutatására, hanem inkább egy-egy kérdésirány felvillantására vállalkoznék.

Mindenekelőtt, tudva azt, hogy egy szekunder szövegeket tárgyaló kötetéről szóló benyomásaimat fogalmazom meg – magyarul: az irodalmon „élősködő” tudományos munkákat recenzáló könyv recenziója íródik –, sietek megjegyezni, hogy a címválasztás negatív képzetársításai helytelen következtetésekhez vezethetnek. Hétköznapi értelemben ugyanis a paraziták nem feltétlenül a maguk különös létezmódjukkal, hanem károsító, pusztító, öncélú stratégiáikkal tűnhetnek föl emlékezetünkben. Ehhez képest a szerző a kötet „élszavában” (bevezetőjében) gyorsan világossá teszi a természet e figyelmet érdemlő jelenségei életének valódi funkcióit, és leszögezi, hogy szoros párhuzamként „az élősködő, kritikai szöveg nem megsemmisíti tárgyat, hanem – valamilyen körülmények között – fenntartja a róla való beszédet, mozgásban tartja annak értelmezési lehetőségeit”. (10. o.) E megállapítást érdekesítő, bár az irodalomtudományhoz csak metaforikusan kapcsolódó evolúciós/elméleti-biológiai példák sora támasztja alá, amely azt az érzést kelti, mintha az olvasó hirtelen a *National Geographic* csatorna valamelyik műsorának előzetesébe csöppenne, miközben valamilyen nemlétező irodalmi vitaműsorra várna egy másik adón. Ha azonban nem elégszünk meg e tény pusztá reflektálásával, további, ennél elmemozdítóbb és nagyobb horderejű következtetésekre is juthatunk.

A szerzőnek a biológia és az evolúcióelméletek tudományterületei iránti érdeklődése – noha irodalomtörténészről, kritikusról van szó – nem csak azt vetíti előre, hogy az irodalomról szóló beszéd nyitott és frissíthető, s nem feltétlenül egy önmaga rendszerébe záruló nyelvi konstrukció. Hanem arról is beszédes, hogy a több helyütt hivatkozott természettudós, Richard Dawkins „tudománynépszerűsítő” modorában, lehetséges a diszciplínák közti – mégoly hatalmasnak tűnő – távolság szűkítése, ha csak éppen a nyelvi önreflexió és a szövegek tárgyát az olvasóhoz közelebb vivő, „tudománynépszerűsítő” közvetítés szándéka által is. Azaz: folytatható az irodalomról, sőt az irodalomértésről olyan diskurzus – hovatovább párbeszéd –, amely konstruktív jellegénél fogva nem kioltja, hanem erősíti irodalmi szövegek és olvasásmódok pozícióját. Ilyen értelemben

viszont a tudományköziségnek, a diszkurzív/nyelvi összetettségnek és változatosságának nem csak metaforája, de konkrét tapasztalata is a természettudomány. Továbbá Dawkinsnak és kollégáinak a munkássága mintegy emblematikus szerepű H. Nagy könyve számára. Példaként szolgál arra nézvést, hogy honnan jött, s merre tarthat az irodalomtudomány és -kritika az ezredfordulón túl; milyen esélyei lehetnek megszólítani egy tágabb olvasóközönséget, amint az említett természettudósok munkái teszik a maguk szakterületükön, páratlan „természetességgel” és stílussal.

Ha pedig a „tudománynépszerűsítés” és a tudományköziség fogalmai egyaránt meghatározóak a *Paraziták* számára, érdemes néhány szóval utalni a kötet megjelenésének összefüggéseire. A szerző előző, *Féregjáratok* címmel szintén a Nap Kiadónál megjelent gyűjteménye (2005) tárgyukat, műfajukat és hangnemüket tekintve változatos szövegeket kínált – a tanulmánytól a kritikán és az esszén át a könyvbemutatóig, a kortárs szépirodalom értelmezéseitől a sci-fi és a horror interpretációin át az antropológiai és irodalomtudományos munkák taglalásáig –, utalva a témák, a műfajok és a diszciplínák közti beszéd közelíthetőségének, illetve a szövegek közti „átjárhatóságnak” a sokrétű lehetőségére. Nos, a *Paraziták* küllemének és a hátsó borítón olvasható ismertetőnek az előbbi kötethez való hasonlósága nem csak egy sorozat részeként engedi azonosítani ez újabb kötetet, de minden bizonnyal gondolatiságában, tág értelemben véve pedig koncepciójában is hasonló jegyeket mutat, mint elődje.

Egyrészt, a tudományközi érdeklődés ugyanúgy döntő jelentőségű. Nem csupán a bevezető („élszó”) metaforikus utalásrendszere és hivatkozási alapja miatt, hanem a kritikák tárgyául választott „élősködő” szövegek kapcsán is. Hiszen a kortárs irodalomtudomány fontos művelőinek – például Dobos Istvánnak, Eisemann Györgynek, Farkas Zsoltnak, Kabdebó Lórántnak, Kenyeres Zoltánnak, Kulcsár Szabó Ernőnek, Kulcsár-Szabó Zoltánnak, Szabolcsi Miklósnak, Szegedy-Maszák Mihálynak és így tovább – egy-egy kötete mellett terítékre kerülnek a fiatal felvidéki irodalmárok és kritikusok – például Beke Zsolt, Csehy Zoltán, Polgár Anikó – munkái is. Márpedig a fősorolt kutatók elméleti és módszertani kiindulópontjai korántsem biztos, hogy konvergálnak. De éppen ez a változatosság mutat rá, hogy a kánonképző szándékkal is föllépő tudományos/kritikai publikációk milyen mértékben és mennyire reflexíven alapoznak saját előfeltevéseikre és a kánonok interakciójára. Vagy, amint H. Nagy Péter egyik kritikája fogalmaz: „A magyar irodalomtudomány diskurzusát meghatározó, azt artikuláló nyelvjátékok értelmezhetősége számos olyan kérdést vet fel, mely az applikációk mikéntjében tetten érhető előfeltevések *reflektáltsága* mentén konstituálódik. Annak feltárása tehát, hogy az egyes interpretációk milyen horizontot nyitnak az őket »megelőző« elméleti összefüggések komponenseire, egyben azt is jelenti, hogy az elemzés perspektíváját ugyancsak kondicionálja az önkorrekciónak igénye. Vagyis korántsem tekinthető mellékes tényezőnek a reflexió számonkérése akkor, ha maguk az értelmezett szövegek is hangsúlyozottan teoretikus pozíciókról adnak számot.” (128. o.) E szempontrendszer nagyjában a *Paraziták* szövegeire is jellemző, „kétségtelen ugyanis, hogy a kánonok létmódját érintő, nem pusztán retorikai kérdések *elválaszthatatlanok* bármely, az irodalmat bármilyen szempontból közelítő (időnek kitett) értelmezői stratégiától, interpretációs gyakorlattól”. (59. o.)

E kötet értelmezői stratégiái és interpretációs gyakorlatai pedig a hermeneutika és a dekonstrukció belátásaitól a peremműfajok nyelvének afirmatív, értekező újrahasznosításán át az elméleti biológia és az ehhez kapcsolódó természettudományok tapasztalatainak népszerűsítő, az irodalomértés számára is érdekfeszítő hozzáadékkal rendelkező közléséig terjednek. Úgy, hogy egyes szövegek a terjedelmes, átfogó teoretikus reflexiókat, míg mások az élőbeszédet, az előadás stílusát imitáló eszközöket alkalmaznak. Éppen ezért egy olyan, diszciplináris és diszkurzív értelemben szertágazó labi-

rintusba kerülünk, amelyet legfeljebb a szelektív olvasás ellensúlyoz. Mert a *Paraziták* nem kínál lineáris befogadást. Sőt, szoros értelemben vett összefüggéseket sem. Amit hangsúlyoz, az a bevezető metaforájából kibontható *tudományközi párbeszéd*, műfajok és koncepciók egymás mellett történő felsorakoztatása, diszciplínák és beszédmódok dialogikus kapcsolata. Nem kerülhető meg ugyanakkor a megfigyelés: a „komoly” szakkritika műfajonként változó beszédmódja és a dialogikus kapcsolat *választás* kérdése. Hogy H. Nagy Péter kötete egymástól látszólag távol eső kontextusok közelhelyezését és a konstruktív kritika gesztusát végzi, önmagában véve nagy fegyvertény, tekintettel a hazai irodalomtudomány interdiszciplináris alakulásának fejleményeire, illetve az ezekre vonatkozó kérdésekre és dilemmákra. A dialogikus kapcsolat választáshoz kötött jellege alatt pedig azt értem, ami metaforikusan a tudományok egymáshoz közelítő lépéseire is utal: a diskurzusok áttekinthetőbbé tételét. Könnyen fölfedezhető ugyanis, hogy H. Nagy szövegeinek „szigorúbbika”, más felütésű szövegek térnyerésével, a beszédmód „nyíltabbá válásával” mozognak a „tudománynépszerűsítő” retorika irányába. Jó példa összehasonlítani egy-egy irodalomtörténeti vagy -tudományos munkáról írott kritika nyelvét és megközelítését az utóbbi időkben született némely szöveggel, mondjuk az *SF-variációkkal*, amely Vajda Barnabás *Sigmund Freud és a XX. századi magyar irodalom* című kötetét tárgyalja, vagy éppen a Gudrun Schury *Éltető nedv*-ét bemutató, *Folyam a vérrendszeréről* című írással. E két szöveg a *Paraziták* utolsó negyedében kapott helyet, sőt az utóbbi zárja a könyvet, ily módon is visszacsatolva a biológiai/evolúciós, illetve genetikai (!) megközelítéseknek a csak látszólag idegen kontextusaihoz, melyet az előszó kimerítően mutat föl.

Nem járunk messze az igazságtól, ha arra utalunk, hogy H. Nagy Péter „élősködői” az elméleti és interpretációs reflexiókon túl kritikátörténeti hozadékkal is rendelkeznek. Az irodalomtörténész kritikus munkásságának keresztmetszete ugyanis sokatmondó mind a kilencvenes évek, mind a jelenkori irodalomtudomány és -kritika helyzetéről, nyelvről, gyakorlatáról, de a tágabb értelemben vett humán- és társadalomtudományok mozgásának s beszédmódjainak „öröklődéséről” is. Hogy ki és mit termékenyít meg, s az, ami a folyamatok eredményeképp létrejön, pontosan milyen tulajdonságokat és kvalitásokat örököl fölmenőitől (és ad tovább leszármazottainak), manapság is ugyanolyan fontos és megkerülhetetlen kérdés mind az irodalomtudományra, mind a tudományok „keveredésére” nézvést általában. Ehhez nyújtanak szempontokat és bepillantást H. Nagy Péter „parazitái”.

Kontamináció mint gondolkodás és nyelv: *Hibridek*

Ha főntebb a keveredésről ejtettünk szót, nem mehetünk el szó nélkül H. Nagy Péter *Kaleidoszkóp-sorozatának* harmadik darabja, a *Hibridek* mellett. „Biológiai értelemben a hibrid olyan ivadékok jelöl, melynek szülei különböző fajok, illetve legalább egy öröklődési jellegben eltérnek egymástól. Legismertebb példa az öszvér. A hibridek általában szaporodásképtelenek. (...) A képzelet világában a hibrid fogalma kitágul (...)” – olvasható a kötet első írásában (*Félőszó*, 7–8. o.), s így ismét ott vagyunk, ahol a hibrid jelentése(i) applikálódna. Metafora ez is, mint a *féregjáratok* vagy a *paraziták*, miközben természetesen mindegyik velejéig önreferens. Már csak azért is, mert a szép kiállítású új könyv írásai mind tárgyukat, mind hangnemiüket tekintve vegyesnek mondhatók. Persze, szó szerinti értelemben ismét csak élősködőkről beszélhetünk: tanulmányok, kritikák, beszámolók, ajánlók orientálják az olvasót a kultúra világában – ez a világ azonban olyannyira heterogén és színes, hogy az embernek az az érzése támad, mintha az interneten szörfölné. Valójában az irodalomtörténész meglehetősen

széleskörű érdeklődéséről és tudományos felkészültségéről van szó. Vagyis: miért ne lehetne beszélni (újra) a sci-firől, a vámpírregényekről, esetleg a cyberpunkról, netán a képversek vagy lettrista alkotások retorikájáról? Miért ne férne meg egy kötetben Radnóti vagy Juhász Ferenc egy-egy versének és a *Mátrix*nak, az *Alien*-sorozatnak, Philip K. Dicknek és más szerzők műveinek az interpretációja? A kérdés korántsem retorikus: még ha affirmáljuk is a kulturális regiszterek kontaminációjának tényét, nem teljesen biztos, hogy akad olyan tényező, amely felment bennünket az akadémikus szorongástól: mi köze van mindennek a tudományhoz, vagy, ami még rosszabb, a tudományos hozzáálláshoz?

Pedig épp az a lényeg, hogy nagyon is sok. Vitathatatlan, hogy rendkívüli jelentősége van ebben a tudományos felkészültségnek. H. Nagy Péter ebből ismét jelesre vizsgázik: roppant érzékeny, minden apróságra fogékony, alapos és kérlelhetetlen elemzővel van dolgunk, akinek a lelkesedése, magyarázókedve nem csak a saját értelmezéseket „adja el”, de – és ez legalább ugyanolyan fontos – az értelmezések tárgyát egyaránt. A legjobb értelemben beszélhetünk tehát a hatástörténet gyakorlatáról, ebben pedig a hibrid identitás kimondottan előnyösnek, hovatovább evolúciósan nyereségesnek tűnik. H. Nagy Péter szövegei persze továbbgondolhatók – a hibridek innen nézve szaporodóképesek, ha átvitt értelemben is –, ám ezek a tanulmányok, kritikák és esszék nem is törekednek egy problémakör rövidre zárására.

Ha főntebb a kulturális regiszterek átjárhatóságáról, illetve az interdiszciplinaritásról esett szó, sietek megjegyezni, hogy a *Hibridek* ugyancsak példászerűen mutatja föl az ebben rejlő potenciált. Még akkor is, ha különböző érdeklődésű olvasók és tudósok szelektíven fogják csak olvasni. Az átjárhatóságra, a kiegyenlítésre, a több nézőpont működtetésére törekvő írások gesztusértékűek, és bár a tudományos önreflexió hagyományosan „elitnek” nevezett, specifikus horizontjait sem szabad eztán sem szem elől téveszteniük, ugyanúgy megkerülhetetlennek tetszik a minket körülvevő – életvilágbeli, kulturális – jelenségek kitekintő reflektálása és értelmezése. Mert mindig a dolgok megértése visz minket közelebb önmagunk jobb, vagy legalábbis másabb megértéséhez, legyen az Esterházy egy-egy regénye, az *Alien*-széria vagy a konyhánkban lévő hűtőszekrény biokémiája.

Egyvalamiről muszáj még nyomatékosan szólni. H. Nagy Péter írásainak nyelve alighanem unikálisnak mondható a magyar irodalom- vagy kultúratudomány érájában. A magyarázókedv ugyanis egy olyan, világos szintakszisú mondatokban, kimondottan választékos és közérthető, de tudományosan „legitim” fogalmazásban csapódik le, ami hazánkban párját ritkítja. Ez akár alkati kérdésnek is tekinthető. Mert a tudomány minden szigorát, a diszciplináris felkészültség magas fokát hangsúlyozó szövegek jó esetben ugyanúgy adekvátak, létjoguk pedig megkérdőjelezhetetlen, H. Nagy Péter nyelve immár hosszú ideje olyan kiválóan békíti össze az egzaktszerű szerkezeteket a befogadóbarát közléssel, hogy mögötte egy eltéveszthetetlen gondolkodás és stílus minden nehézség nélkül lépteti be az olvasót a legkülönfélébb diskurzusok sokaságába. Ami minden tudomány egyik legnemesebb célja kell, hogy legyen.

H. Nagy Péter

Disneyland, Drakula-park, Ópusztaszer

Kovács Ákos: *A kitalált hagyomány*

Az alábbi sorok nem abban érdekeltek, hogy megdicsérik vagy elmarasztalják Kovács Ákos *A kitalált hagyomány* című kitűnő munkáját. Sokkal életbevágóbbnak tartom, hogy megértsük a könyv előfeltevéseit, érvelésének logikáját. Ehhez természetesen néhány apróbb kitérőre van szükség. (Mindez nem recenziót, hanem külön tanulmányt érdemelne.)

Az első kérdés, amely töprengésre készíthet, az lehet, hogy létezik-e *nem* kitalált hagyomány. A dilemma megválaszolásához abból érdemes kiindulnunk, hogy a múlt értelmezése túlhat az egyéni tapasztalatokon. Mivel a kulturális emlékezet működése már független a szemtanúk elbeszéléseitől, ezért irányításra szorul, vagyis intézmények tartják fenn. Innen nézve a múlt nem önmagában létezik, hanem kulturálisan terem. A mindenkori jelen által alakított hagyomány esetében a kérdés tehát árnyalásra szorul: nem mindegy ugyanis, hogy a hagyományba beépülő elemek kitaláltak, vagy maga a kultusz épül-e kitalációra. Az előbbi – a kulturális emlékezet jóvoltából – elkerülhetetlen, az utóbbi viszont korántsem az, ám mégsem ritka. Kovács Ákos könyve hangsúlyozottan azt veszi számba, hogy milyen *alapokon* nyugszik a tradíció maga, és hogy ha ezek kitaláltak (pl. a pusztaszeri Árpád-kultusz történetileg alaptalan), akkor milyen eszközökkel (pl. politikai intézkedésekkel) tartják fenn a történelmi hitelesség látszatát.

Ha tudatosítjuk ezt az árnyalatnyi, de rendkívül fontos különbséget, világossá válik, hogy a hagyomány alapjainak tisztázásában miért a tudomány és miért nem a kultusz által kitermelt, intézményesen fenntartott hit az illetékes. Az utóbbi ugyanis arra épül, hogy kételkedés nélkül fogadjunk el valamit, míg a másik a kételkedést erénynek tartja, elutasítja a mendemondákra támaszkodó „bizonyítékokat”. Az emberi történelem azonban rendre példák garmadáját szolgáltatja arra vonatkozóan, hogy a tudomány feltáró munkája után a kitalált hagyományok mégsem fekszenek romokban. A legegondolkodtatóbb példa minden bizonnyal a darwinizmus és a teremtéstörténetek – sokszoros – összecsapása. Hiába van a kezünkben számos (rengeteg) bizonyíték az evolúció igazolására, mégis milliók hisznek abban, hogy az élővilágot valamilyen felsőbbrendű lény alkotta. Kovács Ákos egyik példája persze „csak” a nemzeti történelemre utal. A Pusztaszer környéki ásatások alkalmával előkerült csontokról bebizonyosodott, hogy azok semmilyen rokonságot nem mutatnak a honfoglalás kori leletekkel. „Ez a tény – írja a szerző – természetesen nem befolyásolta az Árpád-ünnepségek szónokait, akik változatlanul a szilaj ősmagyarok Pusztaszeren porladó csontjait emlegették még évtizedek múltán is.”¹ A régészeti vizsgálatok ellenére...

Már e fenti jelenség miatt is érdemes lesz nyomon követni *A kitalált hagyomány* fogadtatását. „Bizonyos olvasói réteg – írja L. Juhász Ilona etnológus – Kovács Ákos kötetét valószínűleg szentséggyalázásként s nemzetárulásként értelmezi majd, hiszen mítoszokat rombol, több »ősi« hagyományról deríti ki, hogy nem régiek, hanem egyszerűen kitaláltak. A kutató azonban nem erősíthet hamis mítoszelméleteket, főleg ő maga nem konstruálhat ilyeneket, hiszen akkor nem a tudományt, hanem a politikát

¹ Kovács Ákos: *A kitalált hagyomány*. Kalligram, Pozsony, 2006. 34. o.

szolgálja.”² Hasonlóan nyilatkozik a kérdésről Hushegyi Gábor művészettörténész is: „Mindenki, aki kezébe veszi Kovács Ákos *A kitalált hagyomány* című könyvét, a maga meggyőződése és nemzeti elkötelezettsége szerint értékeli. Míg egyesek fantasztikusnak, kalandosnak, lenyűgözőnek minősítik ezt a nem mindennapos teljesítményt, mások felháborítónak, árulónak, nemzetrontónak és nemzetgyalázonak fogják vélni e tanulságos és elsősorban úttörő kezdeményezésnek számító könyvet.”³ Vajda Barnabás irodalomtörténész szerint pedig a könyv egyik tanulsága, „hogymindig szükségünk van kellő kritikai szellemre és távolságtartásra *minden* kultúrhatással szemben. Társadalmi mindennapi életünk valószínűleg nem tud működni kultikus vonások nélkül, ugyanakkor nem tud hatékonyan működni mechanikus kultuszokkal sem.”⁴

A könyv eddigi recenziói is érzékelik tehát a fentebb említett kettősséget. A kételkedők számos bizonyítékot kaphatnak, hogy kételyük fokozódjon, a feltétlen hívők ellenreakciója pedig – a tények ellenére is – azt eredményezheti, hogy hitük még inkább megszilárdul, dacossá válik. (Még akkor is, ha az utóbbiak érvelését a tudomány eredményei alapján egy jól felkészült érettségiző diák is könnyen cáfolni tudja.) Az ilyen jellegű lélektani szituációkkal teljes mértékben át van itatva az emberi történelem. Csakhogy át van itatva még valami mással is, ami mellett szintén érdemes kicsit elidőznünk. Kovács Ákos könyve igen nagy hangsúlyt fektet a hagyományok kisajátításának, átideologizálásának logikájára. A korabeli dokumentumok újraolvasása fényt deríthet arra, hogy a kitalált hagyományok gyártása és terjesztése mögött milyen politikai érdekek és társadalmi feszültségek húzódnak meg. És arra is, hogy a mozgósított tömegek általában nem látnak rá az őket meghatározó erővonalakra. Akad azért kivétel: Ady esete Pusztaszerrel. A költő reakciói a korabeli nagyra törő tervekkel kapcsolatban azért is figyelemre méltóak, mert Ady-tól bár távol állt a tudományos megközelítés, mégsem fogadta el a hitbéli „igazságokat”. Közel állt hozzá ugyanis a hamis illúziókból táplálkozó magyar öntudat kritikus szemlélete. Miről is van szó?

Ady ide vonatkozó cikkei élesen bírálták a pusztaszeri emlékmű és az Árpád-város megépítésének javaslatát. Lényeglátása abból fakadt, hogy érzékelte a kultuszok tévútra csúszásának mechanizmusát. Az „országos város” megalapítását például úgy tette közneveltség tárgyává (a Budapesti Naplóban írt vezércikkében), hogy a mérnöki elképzeléseket újabbakkal toldotta meg. (Pusztaszeren épüljön egyetem, legyenek itt kaszinók, nyilvánosházak, készüljön lóversenypálya stb.) Ha felütjük a költő *Új versek* című kötetét, megbizonyosodhatunk róla, hogy Ady még saját verseinek értelmezésébe is belekalkulálta a kitalált hagyomány következményeit: „S ha elátkozza százszor Pusztaszer, Mégis győztes, mégis új és magyar.” Gondoljunk továbbá arra, hogy később Ady úgynevezett kurucversekkel rukkolt elő, tehát ismét egy olyan kultuszhoz nyúlt, melynek átideologizálása szintén folyamatban volt. Az Ady-líra további sorsa több mint tanulságos, ugyanis tényleg „elátkozta Pusztaszer”. Még az Ady-kutatók közül is keveseknek került a kezébe az az 1941-es kiadvány, amely *Az Ady-kultusz: magyar öngyilkosság!* címet viselte. Ebben négy szerző (Bartha József, Kuzsók István, Kovács Géza, Kőszegi László) – sok minden egyéb mellett – a magyarság lebecsülésével vádolja a költőt. Cikkei – írják – „általában véve *ferde, sőt olykor teljesen hazug képet* festenek a korabeli magyar politikai és társadalmi életről. Adyt erre vonatkozó felfogásában téves rögzelmék irányították.”⁵ Majd pár évtized múlva a költő kultuszának átpoli-

² L. Juhász Ilona: Tudományosság vagy konjunktúra? *Új Szó*, 2007. január 27., 16. o.

³ Hushegyi Gábor: Könyv a haszonélvezőkről és bábukról. *Új Szó*, 2007. január 27., 16. o.

⁴ Vajda Barnabás: Kulturális legitímáció és identitásharc. *Szörös Kő*, 2007/2. 49. o.

⁵ Bartha József – Kuzsók István – Kovács Géza – Kőszegi László: *Az Ady-kultusz: magyar öngyilkosság!*, magánkiadás, Budapest, 1941. 12. o.

tizálása fordulatot vesz: kialakul a forradalmi Ady-kép. E pár filológiai adat alapján is belátható, hogy egy-egy hagyomány értékelésekor akkor járunk el körültekintően, ha megvizsgáljuk annak alapjai mellett teljes értelmezéstörténetét is. Kovács Ákos szóban forgó könyvében így jár el az általa tárgyalt kultuszok esetében.

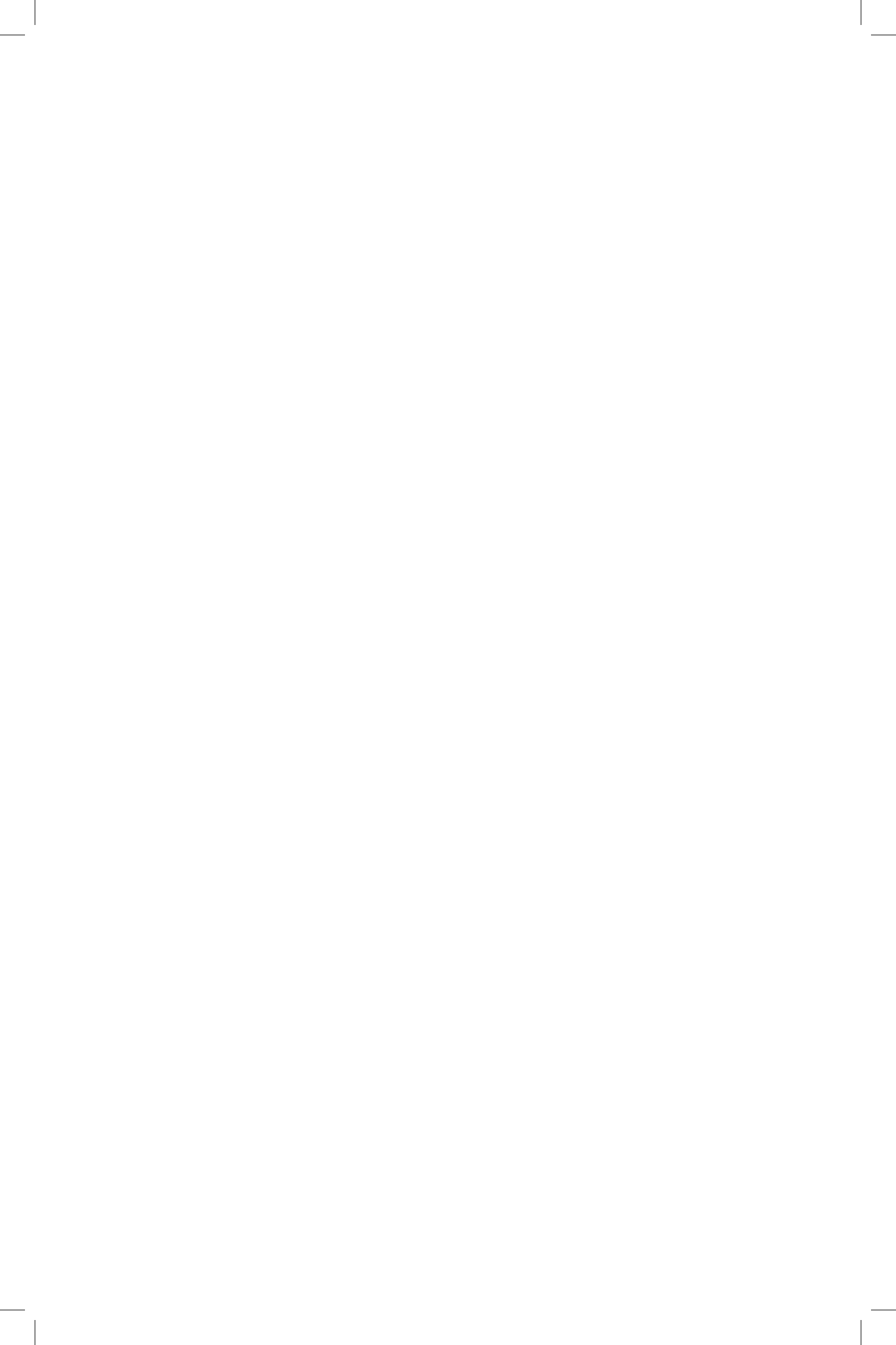
Az iménti példa arra is ráirányíthatja a figyelmet, hogy a hagyományokra politikai döntéseken keresztül nyílik rálátásunk. Sőt olykor a tételezett hagyományt nem más, mint egy politikai döntés indítja útjára. Ebből egyenesen következik, hogy a politika fordultával átértékelődik a hagyomány. Erre a közelmúltból hoznánk egy kézenfekvő példát. 1988-ban Carl Sagan felkérték, hogy írjon egy cikket az Egyesült Államok és a Szovjetunió kapcsolatáról, amely egyszerre jelenne meg a két országban. A kozmológus megírta a szöveget, ami a *Parade* 1988. február 7-i, valamint az *Ogonyok* 1988. március 12–19-i számában látott napvilágot. A szovjet hetilap szerkesztői lábjegyzettel látták el Sagan azon állítását, amelyben egy Lenin-idézet alapján azt fejtegette, hogy miképpen ítélné meg a szovjet történelem bizonyos eseményeit egy nyugati megfigyelő. A lábjegyzet természetesen arról tudósított, hogy a Lenintől vett idézet kitaláció. Telt-múlt az idő, megnyíltak a levéltárak, Lenint már nem istenítték stb. Arbatov, az akkori szerkesztő pedig visszaemlékezéseiben bocsánatot kért az esetért, mondván „az évek hosszú során szokásunkká (sőt végül természetessé) vált, hogy a »kínos« tényeket a szőnyeg alá söpörjük.”⁶ Vagyis a tények elismerését a Lenin-kultusz akadályozta. A kérdés tehát úgy is feltehető, hogy folytatható-e a kultusz ápolása, egyszólamúsítása, ha veszendőbe mennek a létehez tartozó politikai kontextusok. Kovács Ákos ténytisztelő könyvének minden fejezete ilyen szempontból is mérlegeli tárgyát.

Olyan korban élünk, amely kedvez a kitalált hagyományok burjánzásának. (Ezek legtöbbször persze értelmetlenek.) Disneyland az amerikai lélek gyermeket megnyilvánulási formájaként a fénykorát éli. A Drakula-park megépítéséről nemrégiben lemondott a román kormány, pedig Vlad Tepes valóban élt. Esetleg a ráakódott hagyomány derogáló? Ópusztaszernek vajon mi lesz a sorsa? Vagy máshogy fogalmazva: mi a magyar most? Kovács Ákos könyve feltárja az adható válaszok megkerülhetetlen előzményeit...

⁶ Carl Sagan: *Milliárdok és milliárdok* (fordította Both Előd). Talantum Tudományos Könyvtár, Akkord Kiadó, Budapest, 2000. 186–187. o.

CODR

Terry Pratchett

Carpe Jugulum

(részlet)¹

Sokféle vámpír létezik. Azt mondják, valójában annyiféle van belőlük, ahányféle betegség.² És nem csak emberiek (ha a vámpírok egyáltalán emberiek tudnak lenni). Kostótól-szerthe él a hiedelem, hogy bármely, látszólag ártatlan szerszám, legyen az kalapács vagy fűrész, vérszomjassá válik, ha három éven túl nem használják. Gathban hisznek a vámpír görögdinnyékben, a folklór azonban hallgat arról, *mit* is hisznek valójában velük kapcsolatban. Esetleg visszaszívznak.

Két dolog szokta összezavarni a vámpírkutatókat. Az egyik: miért van a vámpíroknak annyi *erejük*? Rámutatnak arra, hogy a vámpírokat milyen könnyű megölni. Tucatnyi módja van a másvilágra küldésüknek a szívbe vert éken kívül is, amely a normális emberek esetében is tökéletesen beválik, tehát a maradék ékek sem kell, hogy veszendőbe menjenek. A napot hagyományosan egy koporsóban töltik valahol, különösebb felügyelet nélkül, leszámítva egy vén púpost, aki egyáltalán nem tűnik túlságosan virgoncnak, és akinek meg kéne adnia magát egy kisebb csoportnak. Mégis, akár egyetlen példány is komor engedelmességre tud bírni egy egész közösséget...

A másik zavaró dolog: miért olyan ostobák a vámpírok? Mintha az egész álló nap viselt nagyestélyi nem lenne eléggé leleplező jele az élőholtaknak, miért választják lakhelyükül az olyan ösöreg várakat, amelyek megsemmisítésükre annyi lehetőséget kínálnak, például faldíszeket és szakadásra hajlamos függönyöket, amelyek könnyedén vallási szimbólumokká rakhatók össze. *Valóban* elhiszik, bárkit is átverhetnek azzal, ha a nevüket visszafelé írják le?

Fordította Hegedüs Orsolya

¹ A fordítás a következő kiadás alapján készült: Terry Pratchett: *Carpe Jugulum*, Corgi Books, 1999. 12–13. o. (A mű, a 23. Korongvilág-regény címe a Carpe Diem, „ragadd meg a napot” mintájára „ragadd meg a nyaki ütőeret” értelemben adható vissza. – *a ford.*)

² Amely feltehetően azt jelenti, hogy néhányuk virulens és halálos, más fajtáik pedig csak fura mozgásra, illetve a gyümölcsöktől való tartózkodásra készítettek.

Szerzőink 2006-ban megjelent kötetei

H. Nagy Péter: Paraziták. Dunaszerdahely, NAP Kiadó /Kaleidoszkóp könyvek 5./

Kisantal Tamás: „...egy tömegmészárlásról mi értelmes dolgot lehetne elmondani?” Az ábrázolásmód mint történelemkonceptió a holokauszt-irodalomban. University of Jyväskylä.

Nemes Z. Márió: Alkalmi magyarázatok a húsról.

Budapest, József Attila Kör – LHarmattan Kiadó.

Rác I. Péter: Bizonyos értelemben (kritikák).

Dunaszerdahely, NAP Kiadó.

Tatár Sándor: A végesség kesernyés / Endlichkeit mit

bitterem Trost (versek magyar eredetiben és német

fordításban) Leipzig, Engelsdorfer Verlag.

Tatár Sándor: Requiem (versek). Pozsony, Kalligram.

Udvariatlan szerelem. Válogatás a középkori obszcén

költészetből (Szerk.: Bánki Éva és Szigeti Csaba, grafika:

Gyulai Líviusz). Budapest, PRAE.HU Kft.

Szerzőink 2007-ben megjelent kötetei

Ardamica Zorán: Diszharmonia harcmezéjén. AB-ART, Pozsony

Dunajcsik Mátyás: Repülési kézikönyv. József Attila

Kör-LHarmattan, Budapest (JAK-füzetek 149.)

H. Nagy Péter: Hibridek. NAP Kiadó, Dunaszerdahely

(Kaleidoszkóp könyvek 7.)

H. Nagy Péter: Hagyománytörténet. A „szlovákiai

magyar” líra paradigmái 1989-2006. ABART Kiadó,

Pozsony (Ismeretbővítő kiskönyvtár 1.)

Havasi Attila: 1001 magányos rinócrosz. Alexandra

Kiadó, Szignatúra Könyvek, Budapest

A Prae 2007-es számai kedvezményesen előfizethetők a szerkesztőségben, illetve e-mailben (prae@chello.hu) 3000 forintért, s ezen összeggel a postaköltség is fedezve van. Korábbi számaink korlátozott mennyiségben, teljes áron, ugyancsak megrendelhetők, mint fent.

Eddigi számaink

1999. 1-2. sci-fi

2000. 1-2. (poszt)apokalipszis

2000. 3-4. Peter Greenaway

2001. 1-2. cyberpunk

2001. 3-4. számítógép

2002. 1-2. média

2003. 1. fantasy

2003. 2. varázslat

2003. 3. édes anyanyelvünk Weöres Sándor

2003. 4. pszichoaktív nyelvszerek

2004. 1. horror

2004. 2. Bret Easton Ellis

2004. 3. devla

2004. 4. Amerika

2005. 1. magyar sci-fi

2005. 2. tetszetek volna forradalmat csinálni

2005. 3. pop history

2005. 4. obszcén középkor

2006. 1. Hajas Tibor

2006. 2. GameZone

2006. 3. Pop-szöveg

2006. 4. Bada Dada

2007. 1. Hifel-e iftent?

2007. 2. biológiai sci-fi

Prae irodalmi folyóirat
Megjelenik évente négyszer
<http://www.prae.hu>

Alapító-főszerkesztő: Balogh Endre (endre@prae.hu)

Szerkesztők: Barta András (fapuska@prae.hu)

H. Nagy Péter (h.nagy@freemail.hu)

L. Varga Péter (kultikus@freemail.hu)

Pál Dániel Levente (paldaniel@gmail.com)

A Középkor-reneszánsz-kora újkor rovat szerkesztői:

Bánki Éva, Hammerstein Judit, Ladányi-Turóczy Csilla, Sashegyi Gábor

E szám képanyagát a fluidworkshop fotóiból állítottuk össze

A szerkesztőség levélcíme:

1024 Budapest, Fillér u. 11/b, mfszt/2.

Telefon: (20) 310 25 40

Hirdetésfelvétel: 31 562 31 vagy (20) 310 25 40

Kiadja a Palimpszeszt Kulturális Alapítvány

Felelős kiadó: a kuratórium elnöke

Levélcím: 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/c

Borító: saját fotói alapján Molnár Zsolt készítette

Layout: fluidworkshop

Nyomdai előkészítés: Székelyhidi Zsolt (szekelyhidi@prae.hu)

Nyomdai munkálatok: Robinco Kft.

Web: PRAE.HU Kft.

Korábbi szerkesztőink: Máté Adél, Ruttkay Veron (vers és próza);

Vaskó Péter (középkor-reneszánsz-kora újkor); Kő Boldizsár (kép);

Köves Gergely (borító); Fodor János (web)

Készült Garamond és **Bank** betűkkel

ISSN 1585-5112

A beküldött kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

E szám a Oktatási és Kulturális Minisztérium,
és a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával jött létre.